

KIEDY (7031) *cn i pron*

cn (5436), *pron* (1592).

kiedy (7031), [**kiedej**].

e jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie); *kiedej* z tekstu nie oznaczającego é.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

I. Spójnik (5436) :

1. Wprowadza zdanie okolicznikowe (4658) :

A. Wprowadza zdanie czasowe (2909) :

a. Zdanie czasowe uprzednie; cum quando Vulg, PolAnt; w przekładach z łaciny polskie zdanie odpowiada często konstrukcji łacinskiej ablativus absolutus lub ablativus temporis [w tym; w antepozycji (146), w postpozycji (63), w interpozycji (32)] (241) : Nošem z gárdłá kość mu wyrwał: A kiedy go ták vzdrowił/ O zapłatę z wilkiem mowił. *BierEz* K4v (18); *HistJóz* D; *TarDuch* C7; kiedy sie włmaży iż będzie iako powidła/ wylać na defczkę czytą á tak sie tho zgełtnie *FalZioł* V 94v; *RejRozpr* G4v; *RejJóz* B5 (2); *LibLeg* 11/155; *RejKup* k4 (2); Liłt polłany Dariułowi od Marzałká iego/ kiedy go Alexander zwalczył. *HistAl* E7; *ZapWar* 1551 nr 2584; *LubPs* N2v; Kiedy vtzynicie wżyftko/ cokolwiek wam rofkázano/ mowcie/ fludzy niepożytetzni iestefmy *KrowObr* 64 (3); *RejWiz* 73v (3); Kiedy przeminie miefiąc/ rołprzedamy thowáry *Leop Am* 8/5 (7); *RejZwierz* 38v; *BibRadz Iudic* 2/21 (2); miał też to przykazanie Moizełz/ áby sie według obłoku ípráwowáli/ [...] á kiedy obłok odehydze/ áby sie też oni z mieyfł fwych rułzyli. *BielKron* 35v (7); *SienLek* 11v (6); Kiedy do tąd pan Kołtká dopowiedział/ rzekł ku I. M. pánu Lubelłkiemu. *GórnDworz* Z5v (3); *KuczKat* 50; A ty pánie łáliedzie rozmyłay sie ná to/ Iż zázwždy žimá przydzie kiedy íchodzi láto. *RejZwierc* 241v (2); *KochMon* 19; *Strum* Mv; *Paprpán* D; *KarnNap* C4v; *KochDryas* A3; *KochOdpr* C2v; *KochPs* 111; Wiećie iako wielki kámién [...] Ktory do drzwi przywálo no Kiedy miłtrzá w grob wložono *MWilKHist* G4 (2); *KochFr* 41 (3); *KlonŻal* C3v; *KochMuza* 28; Gdzyeby wpadł w sídło/ kiedy lud potráci/ A ízáchu nie wzyáł/ táki met nie płáci. *KochSz* A3v; *WerGośc* 249; *PudłFr* 79; *ArtKanc* D13; *KochProp* 14; Brogi ná žiemi nigdy leżeć nie máią kiedy ie wymłocą *GostGosp* 48; *LatHar* 4; *WujNT Act* 24/22; *WysKaz* 33; *SarnStat* 264 (2); A ty naświétłza Páнно/ kiedyś go wyżrzáłá W rękú okrutnych kátów/ ledweś go poznáłá. *SiebRozmyśl* H2; *PowodPr* 81; *CzahTr* K4v; Kiedy miłę mam chodzić ták ia pewnie wierzę: Mowię/ to iedná miłá/ kiedy iá przemierzę. *KlonWor* 80 (2); *PudłDydo* B5.

Połączenia: »kiedy ... a tedy« (1): kyedy, marya k yey przyšla a tedy helzbyeta zauolala [...] o y íkąd to mnye yełt fyá ítalo yłz myą matka boza nauyedzyla *PatKaz II* 80v.

»a to kiedy« (1): Szczuka [...] Zywie też żabami/ żołwiami/ á to kiedy sie wygikrzy. *FalZioł* IV 36d.

»kiedy ... ali dopiero« (1) : A kiedy Tátáryzn w niewolą wżyftko y z ludem zábrał/ áli dopiero wyliczáli one dołtátki/ ktore nieprzyaciél wyniołł. *PowodPr* 84.

»aż(e) kiedy ... (toż) dopi(e)ro (a. dopiery)« (3): aż kiedy sie rzucą do ízárfzunow toż dopiro chcą rozwadzić *RejZwierc* 80; *Strum* P3 (2).

»aże naonczas kiedy, wtenczas aż kiedy« (1 : 1): *Strum* E4v; przeto Daudowi Pan mowyl/ że miał vmrzeć/ wten czáz aż kiedy się wypełnili dny żywotá iego. *BiałKaz* C2.

»(nie) dopi(e)ro(ż) ... kiedy, kiedy ... dopiero« (5 : 2): *BierEz* M3; Bo kiedy iuż niebędzie nic Dopieroby chciał rządny być *RejRozpr* I2v; *Mącz* 13b; *NiemObr* 125; *WyprPl* C3v; *WujNT* 358 (2).

»kiedy ... i« (1): pothym kyedy zyemya hvyrzala ze nyemoga yemv nyczego skazycz dla nafz, y ony pothayemnye noczą podyely fią nadnym zynnem hołodarem *LibLeg* 6/191.

»jeszcze nie ... kiedy« (5): *KromRozm II* c2; iefzcze Abráám nie był kiedym ia iefth. *RejPos* 84; *LatHar* 128 (3).

»kiedy już(e), już kiedy« (51 : 1): Xántus też kiedy fie iuż zmył/ Przyiaciół ná obiad proził *BierEz* C2 (5); *FalZioł* I 36b; *RejRozpr* C3 (2); *RejJóz* Ov; tedy będzie takiemu każdemu wolno onego sędziego swego wojewodztwa o to pozwać już kiedy po onych sześci miesiącoch zostanie zasię ziemianin. *Diar* 96; *RejWiz* 160; *BielKron* 272 (2); *Mącz* 13b; *GórnDworz* Dd8v; *RejPos* 24v; *KuczbKat* 45; *KochList* 3; A kiedy iuż włożył wárstę iedną od kónca do kónca Grobléy/ záfypze ią ná wierzchowilká tego chróftu. *Strum.* H2v (20); *KarnNap* B3v; *Oczko* 20v; *KochJez* B2; *KochPhaen* 21; *KochPieś* 32; *PudłFr* 78; *GostGosp* 120; *SiebRozmyśl* H4 (2); *CzahTr* Gv; *KlonWor* 35 (4).

»kiedy ... już« (2): kiedy s ciály wítaná/ Iż iuż w wieczną niewolą/ do nich fie doftaná. *RejWiz* 164 (2).

»kiedy naprzod« (1): [*Melanchton*] kyedy naprzod był wydał commentarze ná lift Páwła S. do Rzymyánow/ iż tymże duchem ye piął/ ktorým Páweł lift on nápiął. *KromRozm II* f3.

»kiedy ... potem, potem ... kiedy« (3 : 1): *BierEz* B; *RejFig* Cc6; *HistHel* Cv; Kiedy łańcuch żelazny ná fzyię włożyli/ Krzyż fropi ná rámioná: potym prowadzili Przez wżyftko miáfto *SiebRozmyśl* H3v.

»kiedy ... tamoc« (1): A kiedy więc twoy mąż przydzie A táko cię chorą naydzie: Tamoć ia iemu porádzę/ A małpiezą z światá zgładzę. *BierEz* Qv.

»kiedy ... tam dopiero« (1): A kiedy z polá zbierzemy/ Tám dopiéro odpoczniemy *KochSob* 63.

»kiedy ... tedy« (20): wfuż ie dobrze/ kiedy wfczną/ tedy tłuſthe od nich oderznąć wżytko *FalZioł* V 95; *WróbŻołt* 37/17; *LibLeg* 11/71v (2); *RejJóz* N2v; *MurzNT Matth* 13/26; *KromRozm II* f2v; *KrowObr* 47v (3); *RejWiz* 149; Kiedy ogień wynidzie z rány/ thedy ią lepák czyścić. *SienLek* 147v; *RejPos* 41 v; *BudBib Iudic* 8/7; *Strum* B3 (4); *KarnNap* B3v; *ActReg* 110.

»kiedy ... tedy dopiero« (2): kiedy iákmiarz wżyfcy ludzie fprofnie się byli w bálwochwáłftwo wdáli/ tedy dopiero zá tym nierychło miedzy ludzi Przysięgá się [!] zawzięłá. *KuczbKat* 285; *Strum* I.

»kiedy ... tedy hnet« (1): Ifch kyedi vyrzal kogo ydacz, thedi hneth on zlothi na zyamyą porzuczill. *LibMal* 1545/94.

»kiedy ... tedy już« (2): kyedy pan bog złączył dużą nafzwyąthfzey panny fczyalem, o tedy yuż w uyelkyey flodkofzczy byla napelnyona dzyeuycza marya *PatKaz II* 11v; *ModrzBaz* 80.

»kiedy ... tedy potym« (1): kiedi sye krol ye^{go} M. na seymie spani radamy swimy okolo, tego rofmowy tedi potim przes lyfth swoy panv voyewodzye odpowiedziecz y oznaymycz bedzie raczil *LibLeg* 11/73.

»kiedy ... to« (1): A kiedy fie wyczyści [w czyścú]/ to profto do niebá/ Poydzye záfie *RejWiz* 163v.

»kiedy ... to dopiro wtenczas« (1): á potym kiedy ſie wpráwiá/ to dopiero w tęn ccás to /i/ odiać gîem będzie mogll *JanNKarGórn* H2.

»kiedy ... to już« (1): Iuż więc potym kiedy sie bebezpiečniey rozlata/ To iuż y po wyfokich drzewach łobie trzpiata. *RejWiz* 7.

»tuż kiedy« (1): ábo [kto] zágáli ogień we źdźble tuż kiedy pocźnie gorzeć? *Leop* 4.*Esdr* 16/6.

»kiedy ... wnetże, wnet kiedy« (1 : 1): Wnet kiedy sie vrodzi łzami sie obleie *RejWiz* 87v; *PaprPan* Hh2.

»wtenczas (a. natenczas) ... kiedy, wtenczas (a. natenczas, a. naonczas) kiedy, kiedy ... wtenczas« (3 : 3 : 2): *DiarDop* 102; kiedy rzeká Kobár wyleie/ w ten čás poydą do zyemie łwoiey Ieruzálem. *BielKron* 96; ieden zacny fláchćić Mantuańki chodząc po łali na páłaczu Papiełkim [...] ná ten čás kiedy Alexánder Papieź łzołty vmárl/ á Pius trzeći Papieżem zołtał [...]/ ták powiedział. *GórnDworz* O4v (3); *Strum* Fv; A my ná ten čás to pytanie odpráwimy/ kiedy łię naboźnie vwaźániem pocźátku/ połtępku y końcá męki Pána náłzego zábáwimy. *LatHar* 262; *WysKaz* 34.

»kiedy ... wtenczas dopiero, wtenczas dopiero ... kiedy« (1 : 1): *GliczKsiąż* O7; iź w ten čás dopiéro poznałz łczęście łwoie/ kiedy ie vtráciłz *OrzJan* 38.

»kiedy ... zaraz, nie zaraz kiedy« (2 : 1): *GórnDworz* Bb; Niezáráz kiedy sie łwiat pocźał náłtála *Przyłięgá* *KuczbKat* 285; *PaprPan* Hh2.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (12): *BierEz* L4v (2); ktorých [ksiąg] kyedy dokonał panna ye othworzyła *PatKaz* I 11v; *RejWiz* 21v; *GórnDworz* R5v (3).

Połączenia: »kiedy ... dopiero« (1): *GórnDworz* Y6 *cf* *Fraza*.

»kiedy już« (1): Ktore [orły] kiedy iuż Ezop miał/ Táká im miárę przypráwiał *BierEz* Gv.

»kiedy ... tedy« (2): Niechay pirwey tym pánom odpowiem [...] / co kiedy vczynię/ tedy y do rzeczy w. m. przydę *GórnDworz* L14v; *CzahTr* A4v.

»kiedy zaś« (1): To kiedy Pleban wyłóży/ zaś o Rodźicach včzyć będzie *KuczbKat* 305.

Fraza: »co kiedy się stało« (1): czo kiedy sie łtáło/ dopiero tym więcej vsiłowác pocźał/ [...] áby iá łobie vczynił przychylną *GórnDworz* Y6.

Z trybem przypuszczającym [w zdaniu nadrzędnym con ze spójnikiem typu „aby”] (2):

Połączenia: »tedy ... kiedy by« (1): Iżeby [...] znimi [figami] więc tedy przyłzedł/ Kiedyby Pan z łáźniey wylzedł. *BierEz* A2.

»wtenczas kiedy by« (1): zápłácił iey włzytki/ áby ie do iednego/ kij wziáwłzy potłukłá w ten čás/ kiedyby / on [...] znák pewny vczynił. *GórnDworz* T4.

α. *W zdaniu nadrzędnym „temu” + określenie czasu (2) :* Czyli temu dawny čás/ kiedy łczęściu łwemu Car Mołkiewłki vłaiąc/ chćiał łwiátu włzyłtkiemu Gróźnym być? *KochJez* A3; A ono ledwie temu trzy łtá lat/ kiedy to Papieź Vrban czwarty [...] połtánowił. *NiemObr* 76.

β. *W zdaniu nadrzędnym występuje współrzędnie okolicznik czasu jako składnik zdania pojedynczego (cf b. β.) [w tym: w interpozycji (5), w postpozycji (1)] (6) :* Po iey łmierći kiedy grob otworzyć kazano/ Nálezyono tabliczkę *RejZwierz* 7v; lećie kiedy wylchnie źać to kázác *GostGosp* 104; *KochAp* 12.

Połączenia: »kiedy już« (3): *GórnDworz* Ee; *CzechEp* 83; w wieczor łię vkaże/ Kiedy iuż łwemu łłudze Woyt do domu każe *KlonWor* 74.

b. Zdanie czasowe równoczesne; lokalizuje w czasie odnosząc do przyjętych miar czasu, do okresów wyodrębnionych na różnych zasadach, do innych czynności tego samego lub innego podmiotu, lub do sytuacji towarzyszącej; w przekładach z łaciny polskie zdanie odpowiada również konstrukcji łacińskiej *ablatus temporis*; *quando* Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat; *cum* Vulg, PolAnt, JanStat [w tym: w postpozycji (631), w antepozycji, (187), w interpozycji (85)] (903) : BierRaj 17; iss vn nyenasedl onego na robothe kiedi zal zytho ZapWar 1549 nr 2680 (3); A kiedy drugi dzień náłtał/ Xánt Ezopá ku lánzi połłał. BierEz D3; A ták kiedy gwiazdy liczył/ Wpadł w doł ktorego niebaczył BierEz L (20); yłz kaznodzyeya Szwyátogo domynyka zakonu pael kyedy przeczyw począczvu yey czyftemu kazal wpol kazanya pathl y zdech{1} PatKaz I 12v; PatKaz II 69v (2); HistJóz C; ma być zbierano tho ziele kiedy ma na łobie kwiathki FalZioł I 100c (3); A gdy tho bandzyell mowyl myędzy themy slowy kyedicz fią bandzie sdalo prziflvfznyey dary oddał LibLeg 7/32 (7); WróbŻoł oov; RejRozpr A4 (2); LibMal 1545/97 (2); RejJóz I8v (2); Bo kiedi go korunuią Słpetnie mu po lbie harcziuią RejRozm 395; RejKup b7 (10); KromRozm I M4; MurzNT 81 (2); Myał ducha S. kyedy opowyedał znák á cudo/ ktore łye łpełniło KromRozm II 14v (5); A ktore łą okrczony/ z nowu krzczony być máyą/ kyedy ku rozumowi przyyda. KromRozm III E3; Diar 46; MrowPieś A3v (2); Kiedy zálie przydzye ku łtárości/ Włzytki k niemu zbieżá fie záłości BielKom F7v (2); Bliźszy [znak cudzołóstwa]/ gdy kto chodzi do cudzey żony w dom/ kiedy mężá domá niemáłz GroicPorz hh4 (2); pytam cię/ iefliże prorocy y Apofłołowie fwięci/ ludzmi byli/ tzyli nie ludzmi? kiedy to mowili/ y piłali? KrowObr C3 (12); Bo niedba nic zuchwálec kiedy ma pożytek/ Choćby iutro po włzy iuż był w piekle włzytek. RejWiz 70 (12); DWánaście lat miał Mánálfes/ kiedy Krolowác począł Leop 4.Reg 21/1 (12); RejFig Aa8v (2); RejZwierz 35v (9); Kthore [ziarno gorczyzne] namnielzeć iefł ze włzego nášenia/ ále kiedy vroście/ nawięczłze iefł ze włzech iáryzn BibRadz Matth 13/32 (8); S pogánłkiey theż wiary wzyał/ iż pádaia o zyemię kiedy łłonce włchodzi. BielKron 165v (19); KochSat B (3); Aulis, Miáłto w Grecij do którego fie Grekowie byli ziecháli/ kiedy do Troij ciągnęli Mqcz 21 a (4); Prot D4; Kiedy przyydzie Kłyęzyc Styczeń/ Rzeczy ciepłych pożyway weń SienLek 42v (8); RejAp AA5v (3); Prowadził dáley rzecź łwoię pan Wapowłki/ kiedy mu pan Myłzkowłki przerwał thymi łłowy. GórnDworz Ff5v (7); GrzepGeom K4 (2); HistRzym 42; RejPos 208v (2); HistLan B2 (3); Cołmy łzerzey rozbieráli w Kredźie/ kiedyłmy o zmartwychwłtaniu ciála mowili. KuczbKat 390 (10); Abowiem y łmierć/ y przygodá lepłza iefł zawnždy iż łámá przydzie/ niź kiedy iey požádamy. RejZwierz 152 (14); BielSpr 51v (2); bodajbych była miała złe skonanie, Kiedym ja z twoim synem na morze wsiadała KochMon 25 (4); WujJud 71 (5); BudBib 2.Par 29/19 (2); HistHel C; kiedym go [suma] włáładził [!] do Stáwu/ był ná łokięc. A kiedym Staw łpułzczał/ vrółł ták wielki/ że był dłuźszy niź ná trzy Lokcie Strum Q2v (7); BiałKaz G3v; BudNT Act 26/10; KarnNap B3v; ktorzi po teyże cenie y chleb y piwo gdy zboże tanie przedawáia/ iáko y kiedy drogo. ModrzBaz 33v (6); KochOdpr C4; gdyż tégo iefł potrzebá/ áby kiedy té wody piją/ ciáło było ciepłé Oczko 22 (4); KochPs 98 (3); KochTr 16; což pocźniemy? Kiedy do grobu przydziemy? MWilkHist G4 (9); ZapKóscier 1582/40v; KochJez B2; NiemObr 5 (2); KochEpit A3v; KochFr 21 (4); Lábęc krzykliwie gardłeczkiem przebiera Kiedy vmiera. KlonŻal A4v (2); W tym do roku dzień dwákróc z nocą łye miárkuie/ Raz ná Wiołnę/ raz/ kiedy Látó włtępuie. KochPhaen 19; KochSz B4v; KochPam 87; KochPieś 15 (2); Kiedy mátká záłnęła pod ową łefczyną/

Powiedz/ co Tyrfis z tobą czynił pod krzewiną? *PudłFr* 32; Kiedy wżycy mówili/ mówiłeś też y ty *PudłFr* 53 (4); *ArtKanc* N11 (3); *BielRozm* 8; *KochWr* 28; *PaprUp* B4; *ZawJeft* 7 (3); *ActReg* 49 (5); Dworká rządna/ bydlá pilnie ma doglédáć/ ták źimie gdy ná oborze/ iáko też kiedy ná polu bywa. *GostGosp* 116 (12); *GrochKal* 19; *GórnTroas* 58 (3); Kto fercá wełprze/ kto ofuły lice/ Kiedy żywioły/ y rzeczy. Ítworzone/ Przeciw mym grzechom będą porużzone. *GrabowSet* X4 (4); w pół krefu nie byłá/ Kiedy cię twoiá biédna Hánná opuściłá. *KochFrag* 52 (3); zkąd znáć/ kiedy práwá o żołdźiéch Ítánowili/ że nie ná to mieli oko: áby z królewńkich dochodów żołodownikóm płáćić mieli *OrzJan* 60 (5); puść imo fię ilekroć okrom ciébie co inże⁶⁰ rozmyślam/ kiedy ztobą ná modlitwie rozmawiam. *LatHar* 604 (7); Bo ktoby fię wtydźił mnie y fłow moich/ tego fię Syn człowieczy wtydźić będzie kiedy Przydzie w máiełtaćie fwym *WujNT Luc* 9/26; Wtóry [list] do Tymotheufzá [...] piány iest z Rzymu, kiedy wtóry raz Páweł był poštáwion przed Neroná Celárzá. *WujNT* 742 (14); *WysKaz* 11; *SarnStat* 106; Kiedy cię/ Páнно świętá/ w niebo prowadźili/ Iákié tám muzyki y téż tryumphy były? *SiebRozmyśl* K4v (4); *WitosłLut* A4 (2); *KmitaSpit* B4 (3); *SkarKaz* 418a; zápomniałeś torby W piwnicy, kiedyś sobie miódkiem gárdło płokał. *CiekPotr* 76 (3); Pomnię/ ták było zemná/ kiedym záprzedány Był od bráćieý w niewolá *GostCast* 19 (3); *PaxLiz* Bv (2); *KlonWor* 27 (4); Zwyczáie/ dom/ vrodę/ kiedym byłá żywá/ Kto znał moię/ muśiał mię fádzić zá fzczeńsiwą. *SzarzRyt* Dv.

Przysłowie: Ad calendas graecas, Ná fwięty Bóg wiedz [...]/ niektorzi mowiá kiedy kiye zákftá/ to yeft nigdy. *Mącz* 148a.

Połączenia: »kiedy ... alić (a. aliści)« (2): *RejWiz* 190; Ano thák połpolicie bywa/ kiedy nawięcey chlebá nárobiemy / aliści zębow nie będzie. *RejZwierc* 65v.

»aż kiedy« (3): A wnetże z początku ápoštołowye dyakony Ítánowili? Áż kyedy fyeyuż było krzełciyáńftwo rozmnożyło. *KromRozm II* v; *BielKom* D8v; *SienLek* 147v.

»aż kiedy ... dopiero« (1): Áż kiedy ieleń w leśie był/ Dopiero go lew pogonił. *BierEz* Kv.

»aż kiedy ... tedy« (1): áż kiedy Rzymiánie sftáli fie Krześciány/ thedy obaczyli wżytkę práwę w fwoich kfięgach pełnić fie *BielKron* 132.

»aż kiedy ... toż« (1): Áż kiedy fie iuż zmierzkanie toż fie rozyeżdzáią. *RejWiz* 73.

»aż wtenczas kiedy« (1): koniá fnim ledwe włápiońo/ y to/ áż w ten čás/ kiedy mu/ iedno iedlcá w ręku zoftáły. *GórnDworz* O8.

»dopiero ... kiedy, kiedy ... dopiero, dopiero kiedy« (4 : 1 : 1): *GórnDworz* Hh8v; *KuczbKat* 230; Íkárbu połpolitego nie máfz/ dopiero fkládáć pobor/ kiedy woyná nadchodźi *GórnRozm* M2; *GostGosp* 36 (2); *KochCz* B.

»dopiro wtenczas kiedy« (1): Bog nie iest Oycem fyná fwego od wiekow. ále dopiro w ten čás kiedy téż Márya zoftálá mátká fyná iego *PowodPr* 34.

»dotąd ... kiedy« (1): wten čás álbo dotąd Polká będzie kwitnęłá/ kyedy wfobyemye może dobre kozaki *GliczKsiqż* K8.

»kiedy i« (4): *KochPhaen* 21; tákże łáki y wfzelkie roboty poczýnác y konác/ Pánu kiedy y tobie powinien. *GostGosp* 18 (3).

»kiedy jedno« (1): wżák go wam wolno záfię będzie wziąć odemnie kiedy iedno raczycie. *RejZwierc* 89v.

»kiedy jeszcze, jeszcze kiedy« (3 : 1): *BierEz* Q2; yz niektorzi poddany yego ktore on trzyma od nas yelcze kiedj bil w valafkyey zyemy miedzi łobą miely nie łgodji wten czas niektorzi poddany yego vcziekly do panstwa walfzego *LibLeg* 11/66v; powiedał mu tho wiefzczek kiedy ielzcze był w więzyeniu v Tyberyulá *BielKron* 142; *RejZwierc* 110.

»jeszcze ... kiedy, jeszcze kiedy« (5 : 1): *BielKron* 40; *SkarŻyw* 89; *LatHar* 128; *WujNT* 159; *KmitaSpit* C5v; Ielzczem v pierśi wifiał mátkiey moiey/ Kiedym moy Boże vfał w łafce twoiey. *CzahTr* B3.

»jeszcze nie ... kiedy« (3): *RejAp* 166v; Ielcze były wieczorné nie zágałly zorze/ Kiedy nieufmiérzony wicher wpadł na morze. *KochPam* 85; *PudłFr* 66.

»kiedy już« (33): *BierEz* D2 (5); *PatKaz II* 77; Szczuka wglowie twoiey ma kamień podobny ku Krzyfztałowi: kiedy iuz będzie ftara/ á iako ftarfa/ tako wiefłzy ma *FalZioł* IV 37a (3); *KromRozm II* v; *BielKom* C7v (2); *RejWiz* 73; *KochZuz* A2V; *SarnUzn* F5v; *RejAp* 166v; *GórnDworz* S6v (2); *KuczbKat* 230 (2); *RejZwierc* 271v (2); *HistHel* C2; *Strum* F2 (2); *KochPs* 72; *NiemObr* 59; bo do niego tych odwożą/ ktorzy choro w łzpitalu ś. Ducha leżeli/ kiedy iuz trochę wfkurác z wielkiey niemocy poczynaia *ReszList* 166; *WerGość* 247; *OrzJan* 11 (2); *LatHar* 330; *KlonWor* 61.

»kiedy ... już« (5): Bo kiedy zmartwych wftaná iufz ani się ożeniaia/ ani za mąfz idą *MurzNT Mar* 12/25; *RejWiz* 22; *RejZwierc* 252v; *ZawJeft* 29; *KlonWor* 15.

»onych czasow kiedy« (1): Było też to miáło pod krolmi Fráncufkiemi onych czáfow kiedy dobrą część źemie Niemieckiey Fráncuzowie trzymáli *BielKron* 284.

»podtenczas zwłafzcza kiedy« (1): ia tego nie gánię/ iż W. M. [...] nic o fobie nie dzierzylz pod then czás zwłafzczá/ kiedy o vcznie/ niż o miłtrze trudniey. *GórnDworz* C2.

»kiedy ... potym« (1): Ale kiedy záś náftał śrėbrny wiek po złotym/ Rzadko tę ŗwięta pánnę widác było Potym. *KochPhaen* 5.

»kiedy ... tam, tam kiedy« (1 : 1): Kiedy przydą owy gody Nieiedny tám więc przygody *RejRozpr* H4; *LubPs* Y3.

»tam wtenczas kiedy« (1): niethylko tám w ten czás/ kiedy v wód miefzkáia/ ale y potym dni kilkonaście takie zawiánié noŗć/ wŗzyfcy przykázuią *Oczko* 17.

»kiedy ... tedy, tedy kiedy, tedy ... kiedy« (20 : 7 : 7): tedym ye szbyl kyedy Cmyeczmy memy bily y naten czas vmnye szyedzyely. *ZapWar* 1523 nr 2290 (2); *BierEz* C3v; *OpecŻyw* 3; *PatKaz II* 29 (2); *PatKaz III* 95 (2); *FalZioł* I 70c (2); *LibLeg* 7/103 (3); *LibMal* 1543/70v; *RejKup* 17v; iám ci ielft kfiądz Antoni Fontanina ktorym zwami był tedy kiedyfcie iakoby przed fiedmią abo ofmią kfięzycow do Wenecjiei iedźili. *MurzHist* P4v; *GroicPorz* kkv; *KrowObr* 164v (3); *RejWiz* 71v (2); *UstPraw* B4; *RejZwierc* 3v; *SienLek* 8; A ŗtáło fie ielft kiedy fzli/ tedy byli wŗzyfcy oczyfcieni. *RejPos* 212v (3); *RejZwierc* 72; *RejPosWstaw* 110v; *Strum* E4v; *KarnNap* E3; *ZapKofcier* 1581/21; *ArtKanc* C13.

»tedy ... kiedy i« (1): áczkolwiek tám źimnieyfa Kráiná/ á wđdy tedy źniwo bywa kiedy y w Mołkwi. *BielKron* 433.

»kiedy ... tedy zawždy wnet« (1): nie baczmy thego iż ná nędzney zagrodzie siedzimy/ á kiedy każą tedi zawnždy wnet z niey prowadzić fie musimy *RejZwierc* 137v.

»tego czasu kiedy, tego czasu ... kiedy« (7 : 2): *FalZioł* V19d (2); tego czáfu kiedy Artáxerxes Mnenon krolował w Perfyey/ przyślzá ná Rzym napirwíza przygodá *BielKron* 122 (4); *ReszHoz* 136.

»tegoż czasu kiedy i, tego czasu ... kiedy i« (2 : 2): Item v íolthísa thego czáfzu plańcz bil vkradl kyedy y myślzá. *LibMal* 1547/136v; drudzy [*Gotowie wyszli*] do Włoch/ do Hífspániey/ do Fránciey/ y tám zoftáli/ á iákmiarz tegoż czáfu kiedy y Wándálitowie rozefzli fie po Europie. *BielKron* 337 (3).

»od tego czasu kiedy« (1): ále od tych czáfów iáko Cefárftwo w ten dom wefzło/ ziemiá ná wfszytkim ítháá fie ozdornieyfza y obfitfza/ zwáfzchá od tego czáfu kiedy Rudolff [...] páńftwo Rzymfkie opánował. *BielKron* 289v.

»kiedy ... toż« (1): Aż kiedyć fie polepfzy/ toż cie Więc náwiedzę. *RejZwierc* 118v.

»kiedy ... tu« (1): Kiedy iá hánowáli/ tu fie wydzyerála *RejFig* Aa8v.

»kiedy ... więc« (3): A wżemu čás ma być ílufznie vpátrowan/ kiedy orác Więc orác/ kiedy plęfác więc plęfác/ kiedy fie bić więc fie bić. *RejZwierc* 113.

»kiedy ... wnet, wnet ... kiedy« (1 : 1): *RejRozpr* E3; A wíák kyedy złońnicy w grzechach íwych rozkwitną/ [...] Wnet prętko yáko íyáno tu nye mogą ílynąć *LubPs* V2.

»wtenczas (a. natenczas, a. naonczas, a, wowczas itp.) kiedy, wtenczas (a. natenczas itp.) ... kiedy, kiedy ... wtenczas (a. wonczas)« (65 : 59 : 5): *March*¹ A3v; *BierEz* K2v; *MetrKor* 40/813; NAwrot ziele/ Plinius powiada iż wten čás kwitnie kiedy íłóńcze biwa wznamięniu niebieskiem w raku *FalZioł* I 49b (2); Pod thim czáfsem kyedi pófflya na Choczym, maya ífia wiwyedyecz Comíffarze [...] wíhíftkych krziwd ktorebi ífia Zwalach dzyali. *LibLeg* 11/131v (7); *LibMal* 1545/97; *RejKup* 17v; *ZapWar* 1550 nr 2664; *MurzNT Ioann* 9/14; *KromRozm II* i3 (2); *DiarDop* 110; *BielKom* C7v; *GliczKsiąż* K8; *LubPs* R2 (2); *GroicPorz* ee4v (2); *KrowObr* 6v (5); *RejWiz* 149 (2); *Leop Ioann* 9/14; *RejZwierc* 39v; *OrzRozm Q*; W tym czáfu kiedy Krol v Przezfporku był/ wtárgnęli Tátárowie do Podola. *BielKron* 415 (4); *KwiatKsiąż* E3v; *GórnDworz* O 6v (15); *RejPos* 17v (3); *BiałKat* 61 (8); *KuczbKat* 230 (3); *RejZwierc* 109v (2); *BielSpr* 10; *Strum* M (3); *BiałKaz* K3; *PaprPan* P2v (4); *ModrzBaz* 22 (2); bo won čás iuż prozno Miotác fie/ kiedy iárzmo ná ízyię záložá. *KochOdpr* Cv; *NiemObr* 5 (4); *KochPhaen* 11 (2); *KochWz* 156; *ReszPrz* 55; *KochPam* 84; *KochSob* 63; *PudlFr* 5 (3); *GórnRozm* D2v (2); *ZawJeft* 11; áby w ow čás kiedy pożary gorywáią/ żaden ognia nie ímiał niećić w boru *GostGosp* 12 (5); A ziawił fie w tych kráíách dopiéro/ y pod ten čás/ kiedy nowo té kráie nowé oíiadáli *KochCz* B; *KochFrag* 3; *OrzJan* 11 (6); *LatHar* 128 (5); *WujNT* 39 (3); ROki Ziemfkie Woiewódtwá Krákówfkiego/ áby w té czáfy były íádzoné/ kiedy Wiécá przypadáią. *SarnStat* 722 (7); *KmitaSpit* A2; Potym kiedy w gościnę z máłżonkiem poiedźiefz/ W ten čás fie więc w inákfze odźienie obleczefz. *ZbylPrzyg* B2.

»wtenczas kiedy i« (1): Przyfzli Niemcy do Liwlánckiey ziemie w ten čás kiedy y do Prus *BielKron* 437.

»wtenczas kiedy to« (1): bo ia ímiałbym fie záložyc/ [...] że wten čás/ kiedy to Xenocrates ípał nie íam/ był ták bárzo pijány/ iż nietelko ná ono bialeyglowy íektánie/ nie ocknął by był *GórnDworz* Aa8.

»zwłaszcza kiedy« (1): czo wŹytko nicz nie wádzi/ zwláŹczá kiedy iest pokoy. *GórnDworz* Iv.

Frazy: »kiedy chce(sz) itp.« (20): *MetrKor* 38/321; *BierRozm* 23; *RejPs* 153v; *MurzNT* 33; KryŹtuŹá Syná BoŹego Źadne Źtworzenie offiárowáć niemogó/ [...] iedno on íam. y to nie kiedy thy/ álbó ía/ ále kiedy on íam chciał. *KrowObr* 190; *RejWiz* 71v; *BielKron* 21v (4); Veniat quando volet, Niechay przydzie kiedy chce. *Mącz* 337d (2); *RejPos* 138v; *RejZwierc* 72; *ModrzBaz* 31; *ZapMaz II G/89v*; IeŹlić koŹciólá trzebá/ wnidz kiedy y do ktorego chceŹ: wrotáć otworzone. *SkarŹyw* 88; *GostGosp* 82; *SarnStat* 571 (2).

»kiedy (nie) czas (będzie)« (9): *BierEz* C4v; *LibLeg* 10/64; *RejPos* 138v; dopiero mu ná myŹ przyydzie/ kiedy nie czás. *GostGosp* 36; áby íiac conarániey [...]: ták wŹelákie zboŹe/ íáko y ogrody/ y kiedy ktoremu náŹieniu íego wláŹny czás. *GostGosp* 64 (6).

»kiedy czas przyydzie« [szyk zmienny] (4): *GórnDworz* Z4v; Kiedy czás przyŹedł/ wŹiedli ná íwe konie *KochSz* A3v; *KochPam* 82; *KlonWor* 77.

»kiedy czas przypadnie« (1): ÍuŹ piwo warz/ kury íkub'/ íwinie pal/ nie thedy kiedy chceŹ ále kiedy muŹiŹ/ álbó kiedy czás przypadnie. *RejZwierc* 72.

»kiedy kaŹá (a. kaŹe)« (5): *RejRozpr* E3; iedni byli co z íwoich vrŹedow winni to vcŹyni ć kiedy kaŹá/ drudzy z dobrej woli *BielKron* 247; *RejPos* 23; *RejZwierc* 137v (2).

»kiedy (będzie) (po)trzeba« (8): *BierEz* B4v; *BielKron* 157; *BielSpr* b2v; *Strum* Q3v; do káŹdey tákiey ípráwy íest rzecz wielce potrzebna íeć pieniáŹe w pokládzie: bó trudno ích doŹtáć kiedy potrzebá [cum opus est]. *ModrzBaz* 123v (2); *GostGosp* 34 (2).

»kiedy raczy(sz) itp.« (5): *BielKom* C8v; *RejWiz* 61v; *RejZwierc* 89v; Ten (Bóg) [...] oŹywi náŹ y w zbudŹi z íprochu/ kiedy będzie raczył. *BialKaz* E2v; *ActReg* 163.

»kiedy się (s)podoba itp.« = *quando lubet* *Mącz* (8): *Mącz* 197d; *NiemObr* 127; *GrabowSet* N; *LatHar* 672; ktory [post] tegoŹ czáfu wŹyŹyŹy z rokázania koŹcielnego záchowáli [...] á nie kiedy íeć komu podobáło. *WujNT* 452; *SarnStat* 571 (3).

»kiedy się zda« (1): Pííal [Luter do senatu] [...] / íŹ chce záwŹdy przyiecháć/ gdye/ á kiedy íeć ím będzye zdáło *BielKron* 197.

»kiedy nie zwiesz« (1): ále íećbie kiedy nie zwiéŹ/ kácérzowie wzgóré nogámi [...] wywróçá. *OrzQuin* K3v.

Szeregi: »gdzie a kiedy« (1): *BielKron* 197 cf »kiedy się zda«.

»kędy i kiedy« [szyk 2 : 1] (3): Vítáwił teŹ áby mnichom s kláŹtorá wolno wynidŹ kędy y kiedy chcá *BielKron* 166v; *ActReg* 163; *CzahTr* A3v.

»kiedy a poki« (1): przetóŹ pán [...] thy [dobra doczeŹne] zas komu i kiedy a poki chce dáwać raczy *MurzNT* 33.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym skłádnikiem wypowiedzenia [w tym: w antepozycji (9), w postpozycji (2); *N pendens* (1)] (11): Lew kiedy mu íiedm lat byío/ ScŹeŹnie mu íeć powodziío. *BierEz* M4 (2); *RejZwierc* 75v; *BielKron* 445; *KochPs* 26; Tu kiedy íłóńce będzie/ nie íieý z mrozem [lege: morzem] [ípráwy *KochPhaen* 11; *PudłDydo* B4v.

Połączenia: »kiedy ... natenczas, natenczas kiedy« (1 : 1): Bówiem ty Pánie kiedyŹy z gory Seir odchodził/ [...] Ná ten czás íeć wzrúŹeniem dziwnye zyemiá trzáŹnęła *LubPs* gg6; *CzahTr* I.

»kiedy ... tedy« (2): w wálzým rządze [!] Kiedym był tedym czynił/ cóście rofkazáli *RejZwierz* 10 (2).

Z trybem przypuszczającym [w zdaniu nadrzędnym ind lub con zależne od „aby”] (3):*Połączenia:*

»tedy kiedy by« (1): *RejPos* 213v *cf* »kiedy by chciał«.

»wtenczas ... kiedy by już« (1): Głupyaby tedy tá rzecz była áby wten čás myeli rodzicy fynty fwe dáć czytać vczyć/ kiedyby fie yuż czego godziło rozumieą/ álbo o ktorey nauce wiedzyeć. *GliczKsiqz* 18.

Frazy: »kiedy by chciał« (1): A iż czáfem nie ták iákoby ty chciał/ áni tedy kiedyby lám człowiek chciał/ ále on naydzye przedfię drogę iáko wypełni požądliwość fercá onego *RejPos* 213v.

»kiedy by się spodobało« (1): nie działał ich [*cudów*] teź/ on lám przez fię/ kiedyby mu fie fpodobáło/ [...] ále/ iáko mu kiedy ktore czynić Bog rofkazał *CzechRozm* 104.

α. *W zdaniu nadrzędnym konieczne jest uzupełnienie o domyślny okolicznik czasu zawężający akcję zdania podrzędnego do określanego dnia (funkcja pośrednia między okolicznikową a przydawkową)* (2) : winien będzie ten komu ie [*podniesienie wywołania*] dádzą przyzwác ftronę do Grodu kiedy ma tákowe podniesienie obwołác *UstPraw Kv*; ná iey [*bogini Flory*] pámiątkę fprowowali raz do roku kiedy vmárłá *Floralia BielKron* 24v.

β. *W zdania nadrzędnym występuje współrzędnie okolicznik czasu jako składnik zdania pojedynczego (zdanie podrzędne jest niekiedy jego rozwinięciem treściowym przez podanie cech wyróżniających; typ ten wykazuje pewne zbieżności z funkcją rozwijającą) [w tym: w postpozycji (41), w interpozycji (23)]* (64) : *BierRaj* 17v; *BierEz* B4v (2); yan krczyczyel [*był poświęcon*] włoftym myefyączu kyedy elzbyetą marya nauyedzyła *PatKaz III* 96; Nie raczy mie od fiebie odrzucać miły panie czału ftarofci moiey kiedy vfthanie mocz moia *WróbŻołt* 70/9; *MetrKor* 61/223v; *LibLeg* 11/49v; *HistAl* F2v; *MurzHist* Rv; *KromRozm II* x3; *KrowObr* 137; *RejWiz* 17v; Ci fá ktorzy przeffli Iordan pierwffego księzycá/ kiedy zwykł zbierać á wylewác z brzegow fwoich *Leop 1.Par* 12/15; *BibRadz 2.Reg* 3/20; Obrzezanie Thureckie bywa [...] fiodemgo álbo oífwego roku kiedy pocźnie mowić dobrze *BielKron* 260 (8); *KochSat* C3; *SienLek* 26; *GórnDworz* 12 (2); *GrzepGeom* B3 (4); *KuczKat* 80 (2); *RejZwierc* 39 (2); *WujJud* 167v; *Strum* P; *ModrzBaz* 36; które [*wole*] télko lám Król Fráncułki mocą fobie [...] od Bogá dáną/ pófpolicie w dzień S. Michála/ kiedy zfwym Rycérfkim bráctwem/ Mífzy fłucha/ [...] vzdrawia. *Oczko* 23v (2); żył około roku Pańfkiego 796. kiedy obrázoborfkie kácerftwo zácžete było. *SkarŻyw* 297; *MWilkHist* G3v (2); Názaiutrz kiedy fłóńce z morzá wychadzáło/ Twoje woýłko z okopu fwego fye rufzáło *KochJez* B4; *KochFr* 6; *KochPam* 85; *PudlFr* 47; *ZawJeft* 38; *ActReg* 87; *GostGosp* 76 (3); *OrzJan* 47 (2); *LatHar* 15; *WujNT* 39 (2); *SarnStat* 4v (2); Przed czterdzieściá lat w Węgrzech w miáfteczku Pezinku Byłem/ kiedy iednego ná tákim vczynku Záchwycono *KlonWor* 31; *ZbylPrzyg* B3v.

Połączenia: »kiedy jedno« (1): *BielKron* 166v *cf* »kiedy trzeba«.

»kiedy ... tedy« (1): Aczkolwiek ná końcu/ kiedy zupełność Pogánow do kościoła wnidzie/ tedy teź wftytek oítátek Zydow pocźnie oczy otwárzác *WujNT* 520.

»kiedy to« (1): że mi fie zda rzecz nieprzyfityna/ teraz/ kiedy to Turek nie argumenti/ ále fzáblą wiaré Pána Kryftułowá burzy/ odrywać [...] od obmyślávání y fтарыńńa dobrégo Rzeczypołpólitéy *OrzJan* 130.

Frazy: »kiedy trzeba« (1): Ten vftawił dzyeci krzćić káždyy godziny kiedy iedno trzebá *BielKron* 166v.

»kiedy wola« (1): zefzmi mi gothowy na kazdi czałch kyedi bandzye wolya Wałchey Kro. mczi fyem zlozicz. *LibLeg* 11/153 v.

γ. *Zdanie podrzędne wskazuje na okoliczności, w jakich realizuje się treść zdania nadrzędnego (często jest to wyjaśnienie metafory lub alegorii, zwłaszcza biblijnej) [w tym: w postpozycji (156), w antepozycji (7), w interpozycji (1)] (164) : nic ia nie fzałam/ Kiedy takie rzeczy działam BierEz C2 (2); PatKaz II 44v (4); FalZioł IV 18d; RejPs 108v; LibMal 1544/84; SeklKat Sv; MurzHist H3v; KromRozm II f3 (2); KromRozm III M3v; Potym zá przy gorze Oreb co zá grzeeh wznowili/ Kyedy cyelcá vlánego zá Bogá chwalili LubPs Y3 (3); ktorzy [papież] fię naprzod potzéli [...] okázowác być prawdziwymi Antykryftami/ kiedy pokorę Pána Kryftułowę y Apoftólow iego wyrzucili á pychę do kościoła S. wprowadzili KrowObr 26v (18); RejWiz 5 (4); Mniemacie wy podobno/ że to wam baiano/ Kiedi wobiazd Kijowa fiedm mil powiadano. KochSat A3; KochZg A4v; O tymżec mowił Krół I. M. fтары/ kiedy powiedał/ iż kto vmie rokázowác/ tego záwdy fłucháią GórnDworz Gg8v (5); RejPos 53v; BiałKat 126; Sálomon też žádał pewnego w tym żywocie wfpomożenia/ kiedy ták profił: Zebráctwá áni bogactw niedaway mi/ iedno day tylko to/ czegoby mi ku żywności potrzebá. KuczKat 405 (32); RejZwierc 92 (2); A do kogoż fie iedno do Pána Chriřtułá vćiekamy/ kiedy przyczyny Swiętych w imię iego prořimy? WujJud 56 (2); RejPosWstaw [110³]v (2); BiałKaz G2v; PaprPan Gg; KarnNap A4v (2); ModrzBaz 56v; W iedny mię práwię kęly rozbiéráią Kiedy mię coraz źli ludzie pytáią/ Gdzie teraz on twóy/ nędzniku wygnány/ Bóg záwołány? KochPs 63 (2); NiemObr 158 (3); KochPhaen 12; WerKaz 284; A iuż wam wřzyftko zápieczętuię/ kiedy zá was włáfná krew wyleię ArtKanc P7 (2); GórnTroas 34 (2); OrzJan 87; VCźciłeř mię dźiř náfzczodrobliwřy / Pánie Iezu Chryřte/ tá po wielkiey częřci łáłką/ ktorá y przenadořtoynieyřzá Pánnę [...] / kiedyř fię w iey Pánieńłkim żywocie cudownym y niedořcięłym obyczáiem záwárl. LatHar 232 (11); Lecz z niebá vpadł ná ziemię; kiedy fię od iednořci kořcielney oderwawřy/ ziemłki y řwiecki żywot zálię łobie obrał. WujNT 859 (18); WysKaz 32 (3); SarnStat 537; KlonFlis C; SapEpit A4v; KlonWor ded **3v (2). P*

ołączenia: »a to kiedy« (1) : iakotz pán Iezus malufki ieffćze w pielufkach leżący/ był przeřładowán/ a to kiedy przed zlořliwym^m Heródem [...] z vboęá matką ij oyttzem vćiekál. *OpecŻyw* 28.

»kiedy już« (1): W nyebye fy to dalibog wypełni/ iż kořcyoł w żadnym członku fwoim nye bęđzye myał zmázy ani zmárfku/ [...] kyedy yuż dáley řmyerći nye bęđzye/ áni żáłofci/ áni wrzáłku *KromRozm III D2*.

»natenczas (a. wtenczas, a. naonczas) ... kiedy, natenczas kiedy« (15 : 1): Abowiem nie Kryřthułá/ ále Dułzne[go] nieprzyácielá [...] tám chwalićie/ y iemu na ten tzas tzeřc dawaćie/ kiedy thy drwá podnořicie *KrowObr* 94v (4); GórnDworz Y; BiałKat 81; ArtKanc Mv; LatHar 390; WujNT 286 (6); WysKaz 7; TObie Pánie rad fłuęę coć wten czás obiáwię/ Kiedy gárdłá więć fwego przy tobie náđftáwię. *CzahTr* C2.

»tam ... kiedy« (1): Dołyć wczynienie także tám zálecono/ kiedy v Ezechielá íspráwiedliwość pokutuiącemu czynić [...] rofkazano. *LatHar* 109.

»kiedy ... tedy, tedy ... kiedy« (1 : 1): *KuczbaKat* 240; Tedy Bog Oćiec íyńowi íwemu gody íspráwił/ kiedy w żywoćie Pánieńskim Bołtwo íego z człowieczeństwem złączył *WujNT* 92.

»kiedy ... to tu« (1): Pátrzay kiedy więc komu złodzyey co vkrádnie/ To więc tu Pan obudwu karze íspráwiedliwie *RejWiz* 95v.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (2): A to kyedy mowi/ kto wyęćłfym á przełożonym yeft myędzy wámi/ dawa znác iż łá y máyá być myędzy nimi wyęćłfy y przełożeni. *KromRozm III* M7; Tobiałzá łáńkołká kiedy oslepiłá/ Chciał [Bóg] áby íie moc íego nád nim obiáwiłá. *RejWiz* 131.

c. *Zdanie czasowe następcze: zanim; cum Vulg [w tym: w postpozycji (71), w antepozycji (21), w interpozycji (4)] (96)* : *PatKaz I* 11v; *LibMal* 1544/92; *SeklWyzn* g3v; Íćieć íie nam y ociecz nie raz włeb zaskrobie Kiedy mu przydzie poślác tam Beniamina *RejJóz* N2v (2); Iako woýłko gdy íię ítroj Kiedy íię má sdrugym potkaćz *RejKup* q7v (2); *RejFig* Bb (3); *RejZwierz* 47; po íednéy[galce] koniowi w gárdło wpufłczay/ vzoliwłzy íe w íoli/ kiedy mu małz dáć *SienLek* 170; *GórnDworz* Z2v; *RejZwierc* 73v; *KochMon* 26; *WerGośc* 258; *KochPieś* 14; *GórnRozm* N; názaíutrz wyiechawłzy obeyźrzyć íełli ípełná/ kiedy poczną woźić. *GostGosp* 102; *LatHar* 124; *WujNT Mar* 9/10; *PowodPr* 57.

Połączenia: »ależ kiedy« (1): nięmogli być na dułzy íwyi wípokoíeni/ alełz kiedy íego naukę [...] wślyśzáwłzy: grzéchwó przepufłczęnié [...] otrzymali. *MurzHist* Cv.

»aż(e) kiedy, aż ... kiedy« (8 : 1): Dzieci íwogich [...] nigdy nieopufłczá/ áże kiedy łamy íie bronić mogą *FalZioł* IV 17a; *BielKron* 270; *Strum* E4v (2); od tąd táki rok niebędzíe/ áz kiedy píłác będą/ Anno Domini 2000 *Oczko* 30; *KochPs* 129; *KochFr* 63; *KochBr* 153; *CiekPotr* 74.

»aż dopiero kiedy« (1): thák zli á íkázeni ludzie/ rzadko íie czym nieprzyłtoínym popířá/ áz dopiero kiedi ná vrząd wnidá/ á obiedzá íie władzey *GórnDworz* Gg6.

»aż do tego czasu kiedy« (4): yako ociecz moy hy ya po hoyczv mogem nyebyłym wkxiastwe Mazoveczkiem [...] asz do thego czasv kiedim pozew zalozył *ZapWar* [1534] nr 2524; *BielKron* 99; *GórnDworz* D6v; *BudBib* 1.Reg 13/1.

»kiedy ... dopiero« (1): Abowiem to íeft wielką pracá/ kiedy Staw łowić/ dopiéro łowíłko chędożyć. *Strum* F.

»do tego czasu aż kiedy dopiero« (1): Bo to nie íeft podobno/ áby té dwa ták wielkie narody [...] nie miály mieć włáfnégo íwégo imiěnía do tego czáfu/ áz kiedy íię im dopiéro ten Czech z Lechem ziówił. *KochCz* A4.

»kiedy jeszcze nie« (2): Náđ to obácź zdráde Antykryłtówę/ íáko zapłáthę vkázuie kiedy íey íełczze nie dáią *GrzegŚm* 13; *WujNT* 498.

»kiedy już« (4): *KromRozm II* f2v; *KochMon* 19; A kiedy íuż będąiefz miał od Stáwu ludzi rołpuścić/ zwołáyże do íiebie włyftkieh *Strum* Iv; *KochBr* 153.

»już ... kiedy« (4): *PatKaz II* 29v; Iuzem był thy rzeczi wyschey V. C. M. wypyřsal kyedym sye dowyedzial ysz thymy czassy Tatarowie Byalogroczczi braly w pansthwie V. C. M. *LibLeg* 9/53v; *KromRozm II* o2v; *Kmita* A3v.

»ledw(i)e ... kiedy« (3): *KochSat* Cv; Ledwe tego domowił pan Kořtká/ kiedy przyřzło páchołę dáiać znać/ iż Komornik z liřty od Krolá I. M. przijechał *GórnDworz* C3v; *KochFr* 133.

»kiedy ... naprzod« (1): kiedy Apořtołom S. mocy ná rozwięzowanie y odpuřczánie grzechow [...] vřczyć miano/ twoiá ie naprzod łáfká [...] opátrzone *LatHar* 33.

»natenczas (a. naonczas) ... kiedy jeszcze nie« (2): *GórnDworz* B6; Kilká zářię łow od Anyoła ná ten čas opuřczonych/ kiedy řię ielczce Syn BOży z Pánný nie poczáł był/ táž Ielżbietá [...], przyczyniła *LatHar* 7.

»kiedy ... pierwej, pierwe ... kiedy« (2 : 1): *PatKaz II* 62v; A kiedy trzeba mázáć/ náwárzyć pierwey řzáłwijéy *SienLek* 123; *WujNT* 608.

»wtenczas kiedy« (2): *GórnDworz* T6v; Winá/ áni wřzelkiey rzeczy która vpoić može/ nie będziecie pić [...] w ten čas kiedy mácie iřć do przybytku řwiádectwá *WerGořc* 258.

Spójnik „kiedy” poprzedzone innym skłádnikiem wypowiedzenia [w tym: w antepozycji (5), w postpozycji (1)] (6): *RejWiz* 112v; IEden kiedy Izedł w drogę/ křiędzu řie řpowiedał *RejFig* Ee2; *RejZwierc* 120.

Połączenia: »až ... kiedy« (1): iř řyn człowieczy nie řtápi iuž nigdy z niebá áž ná řád řwoy kiedy thu przydzie. *RejAp* 136v.

»kiedy juž« (2): Páni potym ná pokoy kiedy iuž idř chciáá/ Po drugie rękę řłudze nowemu podáá *RejWiz* 27; *RejZwierc* 14.

Z trybem przypuszczajácyym [w zdaniu nadrzędnyym ind lub con zależne od „aby”; zawsze w postpozycji] (2): Iř řie káźde źwirzę řroży á práwie pořtáwá řwá przeřtrzeęa kiedyby miało obráźić *RejZwierc* 49v.

Połączenie: »až kiedy by« (1): rořkazał im áby nikomu nie powiedáli co widźieli: áž kiedyby řyn człowieczy zmartwychwřtał [nisi cum Filius hominis a mortuis resurrexit]. *WujNT* Mar 9/9.

a. *W zdaniu nadrzędnyym występuje wřpóřrędnie okolicznik czasu jako skłádniki zdania pojedynczego (cf b. ř.) [zawsze w postpozycji] (5) :* *KromRozm III* H6v (2); *RejWiz* 152v; řpytał go przed obiádem iuž kiedy miał práwie zá řtół řiádać *KochAp* 10; Pan Chřiřtus [...] odiáł moc řzátanowi ná tyřięć lat: to ielř przez wřzytek čas nowego teřtámentu/ áž do przyřřcia Antychřiřtowego: kiedy zářię řzátan będzie rozwiázány *WujNT* 885.

ř. *Sytuacja opisana w zdaniu podrzędnyym zawiera element náęłoci i zaskoczenia [zawsze w postpozycji] (24) :* *LubPs* Pv; Y wilk áni obaczy kiedy w iámę wpádnie. *RejWiz* 138v (5); *RejFig* Aa2v; A obádwá ni wzwiedzá/ kiedy będá w toni. *RejZwierc* 125 (3); *OrzRozm* 13 (2); *RejAp* F2v (2); *RejPos* 39 (3); áni řie obaczyřł kiedy řie zánurzyřł á z okřethu řpádnieřł *RejZwierc* 83v (6); *KlonFlis* H4.

d. *Zdanie czasowe z odcieniem warunku połączzonego z uogólnieniem wskazuje na powtarzalność dwu podobnych sytuacji zbieżnych w czasie: ilekroć; quando Vulg, PolAnt, JanStat; cum Vulg, Modrz [w tym: w antepozycji (546), w postpozycji (428), w interpozycji (159)] (1133) :* Mnodzyćiem tácy bywáia/ Iř kiedy řie rozgniewáia: Dla wielkiego rozrzewnienia/ Długo nie máia mowienia. *BierEz* A3v (13); Kiedy mowila tak iey řłowa byly roztropné/ ij wáźné/ iřž móęł bytz vžnan buog w ięzyku iey. *OpecŽyw* 2v; *MetrKor* 38/321; á przetho thego prochu Barwierze vřywaia kiedi członek iaki chczá rzezáć. *FalZioł* I 87a (7); *GlabGad* P2; Toć náwięřsze myřlenie mam, Kiedy ją [łodzią] pilnie

utykam, I wylewając z niej wodę, Kiedy upatrzę pogodę. *BierRozm* 23; *WróbŻółt* 49/18; *LibLeg* 6/117v (2); Bo każdy wesełły bywa Kiedy swoię piołnkę śpiewa *RejRozpr* Kv (7); *ConPiotr* 34; dla niej [*wiary*]/ kiedy na nas pan bog dopwci/ mamy wśyłtki ciężkości cirpieć *SeklWyzn* g2v (3); łroga to kazń kto sie sam frałwie Kiedy iaką wżetecznołcz iawną na sie czuie *RejJóz* L5v (10); Thełz kradal themułz Brathu swemu pyenyadze kyedi łzyą mogł dorwacz *LibMal* 1547/129 (2); *RejKup* d2v (7); *RejKupSekl* a4; łprołtnyey piłłą y mowyą/ niłzi nyerządne nyewyáłty kyedy łye zeydą. *KromRozm I* E (6); *MurzHist* A2v (2); *MurzOrt* B2v; *KromRozm II* xv (2); *KromRozm III* F4 (4); *BielKom* A2v (4); *LubPs* V2 marg (2); *GroicPorz* n4v (5); Ták tełz kiedy kielich y pátyne Świećicie/ tymi łłowy Pána Bogá bluzńicie *KrowObr* 105 (25); Azalł to nie pięknieyła bywa krotochwilá/ Sieć tobie s kilkiem ołob kiedy wolna chwilá. *RejWiz* 17 (38); Kiedy będziełł żać zboże ná polu twym/ á ząpomniáłby wźiąć Snopká/ niewroćilł sie poń ábyłgo wźiął *Leop Deut* 24/19 (4); *UstPraw* E2 (2); *RejFig* Bb5v; złoto tę włáłność ma/ Kiedy żimno ząziąbia/ w gorącość rołpala. *RejZwierz* 35v (15); *BibRadz Ex* 34/34 (5); kiedy sie dobrze Zydóm wodziłó/ liczyli ie łobie zą brácią/ á kiedy źle/ niechcieli sie k nim znáć *BielKron* 89 (25); *GrzegRóżn* H3v (2); *KochSat* A3 (3); *KwiatKsiąż* G3 (2); Cottabus, Swiłtanie gdy rozgá álbo bicz głóś wydáye kiedy nim łieką. *Mącz* 67a (4); *Prot* C3v (2); *SarnUzn* B7v (4); z Kádźidłem Czólnek tłucz á ná zęby przykádáy kiedy bolą. *SienLek* 78 (11); *RejAp* 154; iáko ia częłtho łłycham/ y łmiać sie bárzo mułżę iednemu/ [...] kiedy mowi przed biálemigłowámi. *GórnDworz* Cc7v (21); Przetóż kiedy w Litwie chćiano miérzác Imienia/ do Mázowłz po Mierniki łłano *GrzepGeom* A4 (5); *BiałKat* 278v (2); Kiedy dziáło wypaliłł/ razy dwa Borzące/ Chłódz ie rychłó czym chłódnym *BielSat* Nv (2); W Rydze murowány Dwór/ gđzię [!] Arcybiłkup kiedy bywał w Rydze/ mielkiwał, *KwiatOpis* C3; *HistLan* C2v; do ráłunku się Bolkiego węc wćiekáią/ kiedy baczą że iuż w ludźiech żadney nádźieie mieć niemogą. *KuczbKat* 270 (11); Kiedy pátrzyłł ná grob cudzy/ Rádźęc niech cie łłrách pobudzi *RejZwierc* [238] (45); nigdy sie nie ogládáy ná zad kiedy wćiekáłł przed nieprzyáciélem *BielSpr* 39 (6); (ponieważ tenże Duch ś. przez Apołtoły mowił/ kiedy łłownie co podawáli/ iáko y kiedy piłáli) *WujJud* 29v (6); *BudBib Sap* 13/19 (2); *HistHel* C2v (2); *MycPrz I* B4; nie może być bez tego by łye y Grobla nie miáłá trząć kiedy Młyn miele *Strum* 12 (9); *StryjWjaz* A3; *CzechRozm* 21; *Paprpán* G (4); *KarnNap* Bv; *ModrzBaz* 37v (2); *KochOdpr* B4v; Przeto tákowégo pićia/ wźywác łye godzi/ [...] kiedy pierł phlegmá zálęże/ kiedy wátrobá żyły zámuli/ kiedy żołádek odlórowieie/ kiedy kiłzki/ koliká [...] popada *Oczko* 22v (15); Iáko wołk płynie kiedy łłóńce grzeie/ Ták moie łerce w telknicy niłzczeie. *KochPs* 31 (9); *SkarŻyw* 309; *KochTr* 19 (2); *CzechEp* *3v (3); *NiemObr* 179; *KochEpit* A2v; HArda Nétá/ iz gładkość łwá do łiebie czuie/ Węc kiedy iá pozdrowię/ áni podźiękuie. *KochFr* 105 (8); *KochBr* 151; *KochPhaen* 2 (5); *KochSz* A3v (2); Kiedy Dyabel w nocy do mnie przydźie/ áby mię trełtkáł/ tákowá mu odpowięđ dawam *ReszPrz* 51; *ReszHoz* 130; *ReszList* 154; *WerGość* 213 (2); *WisznTr* 33; *BielSjem* 10 (2); *KochPam* 85; *KochPieś* 10 (2); *KochSob* 64 (3); *PudłFr* 19 (7); *BietRozm* 9 (4); *GórnRozm* B2v (3); *KochWr* 38; *Paprup* D (4); *ZawJeft* 5 (4); *ActReg* 14; Máią też bydź náznáczeni kiedy gore/ ktorzyby złóđzieyłtwá pilnowáli *GostGosp* 144 (17); *GórnTroas* 22 (2); *KochCn* B4v; Kiedy milczę/ łzy łeie/ iefli cię też wzywam/ Płáczę *GrabowSet* E4 (9); *KochAp* 8; *KochFrag* 41 (2); iz práwie iákoby ie dyabel opętał/ kiedy człowieká wźrzá *OrzJan* 18 (2); *OstrEpit* A2; kiedym wpadł/ podźwignáł mię/ y kiedym nieruchomo

ftał/ trzymał mię: kiedym fię do niego brał/ przyiął mię. *LatHar* 561 (19); *RybGęśli* C2v; Nie ták fię iásni niebo/ kiedy fłóńce promienie fwe rofpulfzcza *WujNT* 514 (18); *WysKaz* 7 (3); Téż obiecuiemy: iż kiedy fię My zá gránice Królestwá woieniym fpofohem ruźymy/ wśzytkim obywatelom náłzym z námi iádącym zápláćimy Prává Ziemfkié *SarnStat* 909 (13); *WitosłLut* A2v (2); *KmitaSpit* C3v (2); *PowodPr* 84; *CiekPotr* 4 (2); *GosłCast* 14 (5); *KlonFlis* B4v (3); Więc kiedy mu doymie głód/ naprzód do ogrodá Cudzego leźie *KlonWor* 34 (13); Bo kiedy fię náchyli wśzytkie nogi widáć *ZbylPrzyg* A2v (3); *SzarzRyt* B3.

Przysłowia: Bo kiedy kruk kruka kluie Pewnie głódne lato czuie *RejJóz* D2.

Do cudzego fzlák podáye/ Kiedy fwego nie doftáie *BielKom* F3.

kiedi Owce ftrziga na branie [*lege*: baranie] Welna trzeftzi *PaprUp* E3.

Połączenia: »kiedy ... a« (1); Item kyedy się traphi czo ofzandzono, abo fią traphi sadv czo placzycz za zlodzyeyfthwo [...], A mayą wzyancz po dwv czlovyekv fzswey strony, ony lvdzie saczowacz mayą, czo zacž sthoy *LibLeg* 6/118.

»a nawięcej kiedy« (1): Theż fok żorawin fłodkich [...] ftholcze czyni á nawięczey kiedy kto ma zatwardzenie żywota z zimney przyczyny. *FalZioł* I 85b.

»a owszem kiedy« (1): Dobra ieft [*tą maść*] y ná fpárzelinę/ á owfzem kiedy fye fpryfzczy. *SienLek* 162v.

»kiedy ... ano« (1): kiedy poźrzyfz wzgorę/ áno wśzędy czyfto *RejWiz* 147.

»co kiedy raz« (1): ciepło przykłádáć/ y co kiedy raz oftydną powtarzáć. *Oczko* 33.

»czasem ... kiedy, czasem kiedy« (2 : 1): *RejRozpr* H2; Ktore [*planetowie*] tu więc ná zyemi czáfem przekażáią/ Kiedy fobie fpřećiwne w fwyh biegoch bywáią. *RejWiz* 152; *GórnDworz* Aa5v.

»często(kroć) ... kiedy« (2): *BibRadz* I 91b *marg*; Często go Menelaus w domu podejmował, Kiedy umyślnie z Krety do nas [więc] żeglował. *KochMon* 27.

»kiedy jedno« (11): Iż im z pracą przychodziło: Závždy ná dąb po żołádz leść/ Kiedy iedno co chćiały ieść. *BierEz* O4; *ZapWar* 1548 nr 2667; *MurzHist* P2v; *RejZwierz* 68; *RejZwierz* 156v (3); *PaprPan* X; *SkarŻyw* 574; *GórnRozm* Mv; *ZawJeft* 19.

»kiedy jeno ... zawždy« (1): Bo kiedi ieno wzgodzie awboiazni Bozei obieral Pani/ zawzdi dobre miewali *PaprUp* D2.

»kiedy już« (12): *RejJóz* F; *KromRozm III* L3v; *GliczKsiąż* M2v; *RejWiz* 26 (5); *RejZwierz* 10; *RejZwierz* 31 v; *WerKaz* 300; náležli fobie wymówkę/ kiedy iuż co zbroią/ że fię pod pijány wieczor sfítało. *KochPij* Cv.

»kiedy ... już« (16): Bo kiedy pan woiuie/ iuż day chłopie kury *RejWiz* 172v (8); *RejZwierz* 138v; *GórnDworz* E8; *RejPos* 243; *RejZwierz* 228 (2); *KochMon* 20; *KlonFlis* F; *KlonWor* 45.

»kiedy ... już natenczas« (1): Ale kiedy otworzył usta swe osobne, [...] Już na ten czas Ulissa żaden nie celował *KochMon* 27.

»kiedy ... już tam, kiedy ... tam już« (5 : 1): Bo kiedy więc ná grzbyecie Sobol komu wiśi/ Iuż tám rozum zacnieyfzy dáleko niż Liśi. *RejWiz* 92v; Nuż kiedy do dárow/ do vpominkow przydzie/ [...] tám iuż niemálfz żadney miáry *GórnDworz* Bb3v; *RejZwierz* 115; *RejPos* [41²]; *PaxLiz* Dv; *KlonWor ded* **3.

»na każdy czas kiedy« (1): Archimedowého [postępku] ná káždy czas kiedy cién ielt może vżywać. *GrzepGeom* O4v.

»každy ten raz kiedy« (1): w iákim mógł bywać ftráchu on Clearch Tyran/ káždy ten raz/ kiedy wyfzedł ná rynek *GórnDworz* Gg6v.

»kiedy ... natychmiast« (1): Kiedyć to ták będzie/ Nátychmiaft maż głowę czyścić *SienLek* 15.

»podczas ... kiedy« (1): Z ktorymi on więc podczas w namieście kuglował. Kiedy nie miał co czynić *KmitaSpit* A4.

»kiedy ... tam(że)« (8): *RejKup* e2; *GroicPorz* p3; *RejZwierz* 76; *SienLek* 21; *GórnDworz* E2; *PudłFr* 57; *SarnStat* 1041; A kiedy więc wefele ábo iáki znáczny ákt/ ták zgołá o kościele áni o Bogu nie myślá *PowodPr* 51.

»tam natenczas ... kiedy« (2): ktore [słowa] ták ná ten tás mowicie/ kiedy dziatki mále przy krzcie thym Oleiem ímáruiecie *KrowObr* 82v (2).

»kiedy ... tedy, tedy ... kiedy« = *quando ... tunc* *JanStat* (145 : 5); *March*¹ A3 (4); *FalZioł* I 16c (8); *GlabGad* L4v (2); *LibLeg* 6/117v (2); *March*³ V4 (3); *WróbZołt* O6v; *SeklKat* X4; *LibMal* 1548/141v; *RejKup* i5 (3); *GliczKsiąż* M2v; *GroicPorz* gg3; *KrowObr* 53 (18); *RejWiz* 30v (6); *RejFig* Bb6 (2); *RejZwierz* 139v; *BibRadz Prov* 21/11; *BielKron* 36v (3); *KwiatKsiąż* Hv; *SienLek* 2v (2); *RejAp* 28; *GórnDworz* K7 (4); *GrzepGeom* 14 (2); *RejPos* 64v; Ale kiedy kto kogo z fercá w vcziwości ma/ tedy y miłue/ y boi się go. *KuczKat* 305 (10); *RejZwierz* 16 (21); *Strum* D4v (7); *CzechRozm* 5 (4); *KarnNap* Bv (2); *Oczko* 6; *StryjKron* 122; *NiemObr* 49; *PudłFr* 39; *GórnRozm* B2v (2); *ActReg* 184; A kiedy defzcz/ tedy włzędy opátrzyć/ áby gdzie nie ciekło *GostGosp* 22 (6); *WujNT przedm* 20 (7); *JanNKarKoch* E4v; *SarnStat* 42 (3); *PowodPr* 30 (2); *CzahTr* L3.

»kiedy ... tedy ... zaraz« (1): Leć kiedy vřlyřzimy o Turecki mocy/ Tedy [...] Y z wroblámi we trćinę záras vćiekamy *CzahTr* H2v.

»kiedy ... to« (15): *RejRozpr* F3; *RejWiz* 72 (4); *GórnDworz* Hv (3); *BielSat* C4; *RejZwierz* 115 (2); Ná káždą noc/ kiedy ocknę/ to Dyabeł przydźie *ReszPrz* 47; *BielRozm* 22; *CiekPotr* 79 (2).

»kiedy ... to już« (3): *MurzNT* 51; Kiedy ow głos vřlyřzy dawaycie podatki/ To fie iuz wierę ciągni by zářtáwić dziatki. *RejWiz* 69 (2).

»kiedy ... to wnet« (3): *RejWiz* 57; iáko ieden moj dobry przyiáciel/ ktory [...] / kiedy s kim mowi/ á iř w mowie trefi fie iákie pomilczenie/ to wnet póćichu imue fie ípiewác *GórnDworz* I8v (2).

»kiedy ... więc« (2): *RejWiz* 61 v; Kiedy chybiá ogrody/ więc do lálá ná gier *KlonWor* 78.

»kiedy ... (nie) wnet (a. hnet), wnet ... kiedy, wnetże kiedy« (17 : 2 : 1): *MurzNT* 51; *RejWiz* 26 (3); *RejZwierz* 115v; *SienLek* 17v (2); kiedy fie iey trefi być przy iákiey rozmowie nie bárzo ítáteczney/ nie hneth fie porwác/ á wřtác od niey ma *GórnDworz* V8v (2); *RejPos* 6; *BielSpr* 31; *Strum* Iv; *KochPs* 165; *KochPieř* 41; wnet mię głowá boli/ Kiedy ná cię pogłádam *PudłFr* 16 (2); *GórnRozm* H3; *GostCast* 23 (2); Bo kiedy go kto gonił/ wnet płomieniem rzygnął *KlonWor* 21.

»wtenczas (a. natenczas) ... kiedy, wtenczas (a. natenczas) kiedy, kiedy ... wtenczas (a. natenczas)« (18 : 11 : 4): *March*¹ A4v; *March*³ V6v; *GroicPorz* p2v (7); *KrowObr* 201; *GórnDworz* Ev (2); *RejPos* 51v; *KuczKat* 280; *BielSpr* 14v; Ty cechy miłości Chřeřćijáńskiey vřywařz w ten cžás/ kiedy [tunc cum] prágniefz krwi bliřniego *ModrzBaz* 62v; *Oczko* 15 (3); *KochPieř* 41; *PudłFr*

17; Kiedy łąkawe szczęście po fwey woli znamy/ Ná ten czas przez modlitwy Bogá wzywác mamy *ZawJeft* 21 (2); *OrzJan* 49; *LatHar* 248 (3); *JanNKarKoch* D4v; *KlonWor ded* **2v (5).

»kiedy ... zaw(ż)dy (a. zawsze), zawždy ... kiedy, zawždy kiedy« (18 : 10 : 5): *March*¹ A3v; Miał pía bárzo leniwego: Ktory ná piecu zawždy ípał Kiedy iego gołpodarż kował. *BierEz* K2; *KOmor* [...] ípiewa zawłze kiedy leci *FalZioł* IV 29a; *March*³ V2; *LibLeg* 11/132; *RejJóz* F6; *KromRozm III* L3v; *RejWiz* 15v (3); *RejFig* Aa2 (3); *RejZwierz* 9v; *BielKron* 145v; *RejAp* 81v; ptacy kiedy do ciepłych kráin w iefieni leca/ záwdy iednego wodzá fobie obiorą *GórnDworz* Gg (4); *RejZwierc* 156v (4); *Strum* N; *SkarŻyw* 599; *KochPhaen* 22; *WerGośc* 242; *OrzJan* 105; *LatHar* +8v (2); *WujNT* 72; *CiekPotr* 20.

»zawždy ... kiedy i« (1): Acż fię zawždy Piotrowi vkázował po zmartwywłtaniu Pan Iezus / kiedy y innym vcźniom *SkarŻyw* 599.

»zawždy kiedy jedno« (1): zawždy kiedy iedno przyiechał/ pudło śliw [...] zawždy ziadał. *WerGośc* 242.

»zawždy kiedy ... tedy« (2): zawždy kiedy mu kto co ízeptał/ tedy drugie vcho záłłonił *RejZwierc* 49v; *GostGosp* 104.

»zwłascza kiedy« (3): *SienLek* 63v; *RejPos* 52v; żeby Campiduktorowi [...] byli pośłufzni: á zwłasczá kiedy do ízykowánia woýłká przýstępuie. *SarnStat* 447.

»zwłascza wtenczas kiedy« (1): ízyroko líft fwoy rozpułzczáią po ziemi/ zátlumiáiąc á vcíłkáiąc to wierne á niewinne nafienie Páńskie. A zwłasczá w then czás/ [...] kiedy pońną á nie ítrzegą roley fwoiey *RejPos* 52v.

Frazy: »kiedy chce(s)z) itp.« (89): Ktory [Bóg] zopoki vczyni rzrodło kiedy chce cíekące. *RejPs* 169 (5); *RejJóz* F6 (2); *ZapWar* 1548 nr 2667; *KromRozm I* D4; *MurzHist* P2v; *KromRozm III* Kv; *LubPs* P3v (2); *KrowObr* 189; *RejWiz* 50 (7); *RejZwierz* 56 (2); *BibRadz* 4.Esdr 6/52; *OrzRozm* Cv; nie tylko Tátárowie ále y Lithwá z Rufią przechodzili Polńkę/ [...] kiedy chćieli/ wielekroć do roku *BielKron* 364 (13); *GrzegRóżn* C3; *KwiatKsiąż* Hv; *Mącz* 348d; *OrzQuin* P (2); *SienLek* 96v; *RejPos* 10 (7); *BiałKat* 156; *RejZwierc* 5v (3); *BielSpr* 31; *WujJud* 192; *BudBib* 4.Esdr 6/52; *Strum* N4 (2); *CzechRozm* 44v; *ModrzBaz* 31 (2); *KochPs* 165; *SkarŻyw* 31 (3); *StryjKron* 612; *CzechEp* 204; *NiemObr* 54; *KlonŻal* B4; *ReszPrz* 41 (2); *PudłFr* 69; *GórnRozm* Mv; *ZawJeft* 19 (2); *ActReg* 150; Bo záwdy vbogie maćie z fobą/ y kiedy zechćećie/ możećie im dobrze vczynić *LatHar* 704 (2); *WujNT* 72; *SkarKaz* 83a (2); *SkarKazSej* 704a.

»kiedy się nie chce« (1): Bowiem tá [świnia] nigdy nie żrze/ kiedy fie iey nie chce *RejZwierz* 132v.

»kiedy możesz« (2): Szukay Pána kiedy możelz. *RejPos* 9 marg; *RejZwierc* 28.

»kiedy (jest, a. była, a. będzie) (po)trzeba« (35): *LibLeg* 10/71 (3); *RejKup* e4v (3); *RejZwierz* 67 (3); *BielKron* 197 (6); náłufz onych kłobuczkwow w ćieniu/ á kiedy potrzebá náwarz ich w wodzie dżdżowey *SienLek* 64; *BielSat* [14]v; *RejZwierc* 58 (3); *BielSpr* 13v (5); *Strum* G4v; *Paprpán* Yv; *ModrzBaz* 115; *ZapKościar* 1584/50v (2); *BielSjem* 14; *JanNKar* Ev (2); Séymy y ítanowienia rzeczy/ kiedy tego będzie potrzebá [*quando necesse fuerit JanStat* 113] w Lublinie álbo w Parcowie/ [...] máią odpráwiác *SarnStat* 28 (2).

»kiedy k temu przy(i)dzie« (3): *LibLeg* 10/71 (2); kiedy kte^{mv} przyidzie/ by vmiał káždy włtępowác/ słtępowác/ y włtępowác *BielSpr* 10.

»kiedy się (przy)trafi *itp.*« (5): *UstPraw* Kv; Tákowąż grácią ma/ á bodaj nie wiewtżą/ biała nogá w ochędożnym trzewiku/ kiedy sie trefi/ iż ią s przygody vkaże białągłowá *GórnDworz* G2v; *Strum* Q; *GórnRozm* B2v; *SarnStat* 559.

»kiedy raczy(sz) *itp.*« (12): *RejJóz* N6v; *MurzHist* S3; y w nawiewtżym gniewie swoim vmie Pan kiedi raczy vłtrzedz wiernego swego *RejAp* 135 (2); *RejPos* 49v (3); *RejZwierc* 174 (3); *PaprPan* X; *WujNT* 323 *marg.*

»kiedy (roz)każá *itp.*« (11): *RejZwierc* 95 (5); *BielSpr* 10v (2); *KochPs* 165; *GostGosp* 42; Skoczy drugi choć nierad/ kiedy páni każe: Druga zaś przez miecz musí/ kiedy pan rokkaże. *GostCast* 45.

»kiedy się (s)podoba« (3): áby iym to wolno było/ kiedy się im spodoba [*quando libeat*]/ odiać kmiećiowi rolá *ModrzBaz* 48v; *CiekPotr* 79 (2).

»kiedy się zabażyło« (1): kiedy mu sye zabażyło nicował wżyftko/ iáko chciał. *BiałKat* 323v.

Szeregi: »kiedy, gdzie« [szyk 1 : 1] (2): gdy czas brácia mili [...] Będziecie mieć/ czćicież to kiedy gdzie możecie *RejZwierc* 239v; *ModrzBaz* 31.

»kiedy, (a, i) jako« [szyk 6 : 6] (12): *KromRozm I* D4; *OrzQuin* P; *RejPos* 49 (4); *BiałKat* 156; *RejZwierc* 201 (2); Bo tey kálki Bog wżyczá komu/ kiedy/ y iáko chce. *SkarŻyw* 31; *SkarKaz* 83a; *SkarKazSej* 704a.

»kiedy i jako wiele« (1): Mátká moiá/ moglá znim rozmawiać kiedy y iáko wiele chćiała *SkarŻyw* 292.

»kiedy i kędy« [szyk 1 : 1] (2): *BielKron* 429; przypifuiąc to Papieżowi/ iż on może/ kiedy y kędy chce ftolicę Piotrowę przenieść. *NiemObr* 54.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [w tym: w antepozycji (46), w postpozycji (1)] (47): A wífákoż y ci kyedy do Páná woáli/ [...] Sam ye on miłościwye s tego wyweść raczył *LubPs* Y5v; *RejWiz* 35 (2); *RejZwierc* 30 (2); *BielKron* 269; bo człowiek kiedy zbytnie miłue/ fiłá mu sie kroć threfi/ bárzo głupie począc sobie. *GórnDworz* Dd (3); *RejZwierc* 212 (2); *KochList* 2; *KochPs* 156 (2); *ArtKanc* T13; co/ kiedy dziś czytamy/ kto iest miedzy námi/ coby sye temu nie śmiał? *KochWr* 28; *PaprUp* E; Cegłę gdy palá/ gonty kiedy robiá/ máia to ták w ftofy wkładáć *GostGosp* 162 (5); *WujNT* 580; *SarnStat* 1167; *CzahTr* G; Tu kiedy krzykniefz/ fłyfzą trzy powiáty *KlonFlis* G (3); Pokrzywká podrzucone kiedy kukułczętá Wylęże: zániedbawa swe włafne ptafżetá. *KlonWor* 61; *SzarzRyt* B4v.

Połączenia: »kiedy ... już« (3): *RejWiz* 118 (2); Przyrodzenie złe kiedy po swey woli Buia/ iuz cnotá by w frogiey niewoli. *RejZwierc* 223v.

»kiedy ... już tam« (1): Ktore [lakomstwo], kiedy je osiedzie, Już tam cnoty nic nie będzie *BierRozm* 16.

»kiedy ... tamo« (1): A za stołem kiedy siedzą, Prześpiecznie tamo nie jedzą *BierRozm* 13.

»kiedy ... tedy« (5): *KrowObr* 121v; KRolá kiedy w Egipcie po śmierci chowáli/ Tedy dwa spráwy iego ftoiąc wylieźáli. *RejZwierc* 12; *KuczKat* 35; *GórnRozm* M4v; *PowodPr* 73.

»kiedy ... to« (1): Sen ftráfzliwy kiedy kto widzi/ tho gi ludziom opowiáda *RejZwierc* 115v.

»kiedy ... wnet« (3): *RejWiz* 119; *KlonŻal* Cv; Ale chęć/ ále miłość/ kiedy w kim nayduie/ Bądż z gmáchu ftomiánego/ ia go wnet miłue. *PudlFr* 47.

»kiedy ... zaw(ż)dy (a. zawsze)« (3): *RejWiz* 155v; *GórnDworz* P4v; *Ná to rzeczy kiedy ią pátrzę/ zówżze mi przychodzą ná pámięć one fłowá KlonWor ded **2v.*

Z trybem przypuszczającym [w tymi w zdania nadrzędnym ind (8), con (6) (w tym: ze spójnikiem typu „aby” (5), con praet (1), imp (1), inf (1); w postpozycji (8), w antepozycji (5), w interpozycji (4)] (17): yzby nigdy nyepamyątał aby był kyedy od czyebye wípomozon kyedy by czyá łoby na pomocz wzyuał PatKaz III 91; BielKron 210; GórnDworz I6v; Kiedyby chciał ízpicę álbo co tákowego ná wieży zmierzyc/ nie możesz iéy [...] bez wieże oóbno zmierzyc GrzepGeom P2v (2); KarnNap E3v; Abowiem kiedyby kto z Polłki máiąc drogę do Rzymu/ ízedł przez Śląłko/ Moráwę/ Rákufy/ niż Przyidzie do ktorego miáftá [...] pilno z dáleka vpátruie/ [...] rychłoli wierzchy wież obaczy WysKaz 10.

Połączenia: »kiedy by jedno« (4): GórnDworz N7; CzechRozm 188v; ModrzBaz 90; tedyby nam nie lża iedno [...] on [skarb rzeczypospolitej] zá ípolnym ná Seymie konfensem/ kiedyby iedno potrzebá gwałtowna wyćifkáła/ pošilác VotSzl D4.

»tedy kiedy by« (1): *Ieść krowi mlecz/ Borak/ Miodunki/ ćwikłę/ [...] á to tedy/ kiedyby go ograżało. SienLek 40.*

»zawždy ... kiedy by, zawsze kiedy by« (2 : 1): *RejPos 43; á zówżze kiedy byś miał co koło tych Karpiąth ípráwować [...] / Pátrz zówždy dnia pogodného Strum Pv; CzechRozm 188v.*

Fraza:»kiedy by chciał (a. zachcieli)« (4): GórnDworz N7; iz y lámi Apołtołowie nie zówždy cudow czynili: áni ich też/ kiedyby oni lámi przez sie záchcieli/ czynić mogli CzechRozm 188v (2); CzechEp 404.

»kiedy by (była) (po)trzeba« (2): *iz też byli powinni z inemi narody íwemi kiedyby tego była potrzebá tám sie też íchodzić do miáfteczká onego Dawidowego. RejPos 18v; ModrzBaz 90.*

Szereg: »kiedy by i ilekroć« (1): mieliby íedziowie zówždy ná íądziech íiedzieć/ á kiedyby iedno/ y ilekroć trzebá [quando et quoties opus esset]/ káżdemu ípráwiedliwość czynić ModrzBaz 90.

α. *Bez zdania nadrzędnego (w tytule); spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1) : Szátę kiedy obłoczyłz. RejZwierz 141v.*

β. *Wprowadza drugi człon porównania lub przykład ilustrujący [w tym: w postpozycji (30), w antepozycji (5), w interpozycji (1)] (36) : RejWiz 138 (2); Thowáglia Włóskie fłowo/ iuż v nas zá Polłkie vydzie. tákież grácia/ kiedy mowiemy/ nie cudna práwi/ ále ma grácią GórnDworz F6v; Włáfnie milczał/ kiedy sie komu zówrze mowá GosłCast 71 (2).*

Połączenie: »jak(o)(by) kiedy« (29): MurzNT Mar 13/34; KromRozm II t4v; KromRozm III M4v; Leop Lev 25/5; Bullo [...], Bębele czynię yáko sie kiedy wody zrułzáyą. Mącz 28a; A wołał głósem wielkim/ iákoby kiedy lew ryczy. RejAp 83v; drugie pánowanie íełt łágodne/ głádkie/ á znołne/ iáko kiedy dobrzy Krolowie poddánym íwym podług práwá rofkázuią GórnDworz Gg3 (7); GrzepGeom 14; KochPs 110 (2); StryjKron 255; CzechEp 368; NiemObr 22; Kmiotkowi zapowiedź káżdá od Páná/ ma bydź ták wáżna/ iáko kiedy kłótką zámknie w domu GosłGosp 38; GrochKal 9; GórnTroas 29 (2); WujNT 281; áby fie o iákákelwiek inłzą rzecz bárzies obrułżyć miał/ iáko kiedy fłyłzał kogo wiáre powłzechná bluźniące⁶⁰. WysKaz 42; SarnStat 1287; WitosłLut A2; GrabPospR M; zacni ludzie ftoią/ iáko kiedy fie pıczóły piękny wienćem roią. SapEpit A3v.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w postpozycji] (2):

Połączenia »jako kiedy« (2): GosłCast 57; iż Ian S. żąda łalki y pokoju nie tylko od Bogá/ ále y od ániółow. Iáko y Kátholicy kiedy mówią: Ták mi Pan Bog pomóż/ y wŷzyŷcy ŷwięci. WujNT 841.

e. *Zdanie czasowe z odcieniem przyczyny; quando Vulg, PolAnt; quia PolAnt [w tym: w postpozycji (136), w antepozycji (77), w interpozycji (33)] (246) : Iakom ya tego to Iana Raczka szbil kyedi my szie lypicz nyedal kyedy mi skodá w rzicye [!] dzyelal ZapWar 1517 nr 2232 (10); Oni kiedy go wŷrzeli/ Wŷzyŷcy ŷię bárzo zumieli. BierEz A4v (20); PatKaz II 75 (3); RejRozpr E2 (2); Załoŷciweŷ me fercze kiedy patrŷe na to RejJóz Md (7); RejRozm 395; RejKup c4 (9); MurzNT Matth 12/3 (2); Przed tym pánem zádrŷá ŷprzeŷiwnicy iego/ Kiedy ná nie zágrzmi frodze z niebá ŷwego LubPs hh2v (2); Pátrzay wnet co ŷie ŷtáło onemu krolowi/ Kiedy Páná odŷtápił/ nędznemu Saulowi. RejWiz 156 (3); Leop 4.Esdr 4/32; NA okręcie kiedy ŷie morze záburzyło/ Cięŷkie rzeczy wymiotáć [...] Z okrętu rofkazano RejFig Dd4v (3); RejZwierz 20v (4); BibRadz Is 24/23 (2); kiedy Bázylea w mili od tego mieyŷcá z murow wywiedzioná y zbudowaná/ tá ŷtára podobno zniŷczááá BielKron 283v (10); SarnUzn C2; SienLek 1v; RejAp 140; tákŷe kiedy y rydwan w ktorym pány fiedziáły ŷtánáć zá kolebká muŷiá/ ŷpytáá tá pánná ŷlugi/ czemuby ŷtano GórnDworz R (5); RejPos 68v (2); RejZwierc 44v (3); KochList 1; RejPosRozpr c3v; BudBib 2.Par 16/8 (2); HistHel D3v; kiedy go z ięło prágnienie/ [...] porzuciwŷzy ŷię ná ŷiemi proŷił Páná Bogá áby vmárł. BiaKaz C (4); PaprPan Hh2; KochOdpr C4v; Oczko 3v; MWilkHist A3 (2); CzechEp 66; IAKo Lais ŷwierciádło Páphiiéy oddáá/ Kiedy prze látá piérwŷzéy gładkoŷci ŷtradáá KochFr 85 (4); Klonŷal C2; KochSz Bv; KochPam 83; PudlFr 34; GrochKal 9 (2); GórnTroas 11 (4); OrzJan 32; WyprPl c3v; LatHar 60 (5); KołakCath C5v; WujNT 332 (2); SiebRozmyŷl G3 (6); CzahTr [D]v; GosłCast 73; Tám iuŷ muŷi powiedŷieć wŷzytkie táiemnice/ Kiedy mu záŷtrupione vrázy odnowiá KlonWor 39 (2).*

Połączenia: »kiedy ... a tak« (1): Kiedy między krzeŷciány było iedno fercze/ iedná myŷl/ y iedná wola/ á ták y wŷzytki rzeczy były poŷpolite wŷzytkim. RejPos 94.

»kiedy ... a tedy« (1): O kyedy uznaly anyely tey panny doŷtoynoŷcz [...], a tedy yáły ŷzá dzywo{w}acz. PatKaz II 53.

»aŷ kiedy ... toŷ« (3): RejZwierc 134; KochWr 36; Aŷ kiedy twárdy muŷŷtuk przyŷtápi z oŷtrogá/ Tóŷ dopiéro [koŷ] iŷć muŷi nie piérzchliwie drogá ZawJeft 5.

»dopiero ... kiedy, kiedy ... dopi(e)ro« (4 : 2): Dopiero Więć ŷtrách ná nie padł Kiedy ie ták on Krol ich iadł BierEz N; RejJóz G8; kiedy iuŷ białagłowá ŷzalona ná oko to wŷrzy/ ŷe on iey miły [...] chce wŷzytko dáć we dyabły: dopiéro oná miłoŷć zbythniá pokázowác [...] będzie chciáá GórnDworz Dd4v; RejZwierc 134; KochMRot B4v (2).

»kiedy juŷ« (11): RejJóz G8; RejKup f3v; RejWiz 92 (3); RejZwierz 34v; GórnDworz Dd4v; KochFr 134; KlonFlis D4; A kiedy iuŷ nie ŷtanie w Elephánacie iuchy: Powáli ŷię nieborak KlonWor 75 (2).

»kiedy ... juŷ, juŷ ... kiedy« (10 : 2): PatKaz II 52; RejJóz A5v; RejKup f3v; RejWiz 43 v (3); kiedym męŷe pobił/ iuŷ nie wálcŷe s tymi RejZwierz 37v; PaprPan Ddv; Oczko 8v; KochJez B2; PudlFr 63; Staá Troia póki on ŷiły nie przyłóŷył/ Iuŷ wáło ŷtáá/ kiedy Hektorá połóŷył. GórnTroas 19.

»kiedy ... juŷ potym« (1): Kiedy piérwŷzy ŷturm odbiá/ iuŷ potym leŷzego fercá będá BielSpr 64.

»natenczas (a. wtenczas, a. wonezas) ... kiedy, wtenczas kiedy« (8 : 1): *ZapWar* [1528] nr 2418 (2); *BielRozm* 25; Nędzny w tęg czas łtan był Zydowłkich ziem/ kiedy ie łobie Afyriji y Egipciji wydzieráli *BielKron* 266 (2); *BielSpr* 6; *BiałKaz* I4v (2); *WujNT* 114.

»stąd ... kiedy« (1): A łtąd łie rozróduyą y nyewyernikowye/ Kyedy ty łwoye wyerne w łálce będyełz łądził *LubPs* P4.

»tam kiedy ... dopiero« (1): Tám kiedy łię vmęczyłá/ Dopiero łię vbaczyłá *BierEz* K2v.

»tedy kiedy, kiedy ... tedy, tedy ... kiedy« (10 : 8 : 4): yakom ya robothnyego Stanysława lacha thedy sbyl kyedy my panu w łągu szkoda dzelal *ZapWar* 1513 nr 2136 (12); *March*¹ A4; *PatKaz* II 52; *FalZioł* IV 48b; *WróbŻołt* 118/32 (2); *RejZwierz* 139; *KuczbKat* 50 (2); kiedy [drwa] poczną przegniąc/ tedy flagá włyłtki wybije *Strum* H2; *PudłFr* 32.

»od tego czasu ... kiedy« (1): Od thego czáfu Amázones woiowác przełtály/ kiedy im rogow mężowie vtárli. *BielKron* 297v.

»kiedy ... to(ż)« (3): Błędna łtárołci/ włyłscy cię żądamy/ A kiedy przydziefz/ to zás nárzekamy. *KochFr* 34 [*idem KochFrag*]; *KochWr* 36; *KochFrag* 39.

»kiedy ... toż teraz« (1): Aż kiedy mroz przyrázi/ toż teraz biegamy *RejZwierz* 19.

»kiedy ... wnet, wnet ... kiedy« (2 : 1): *RejRozpr* F3; *RejKup* dd3; A włzákoż kiedy Pan Bog gniewu łwego vkrocił/ Wnet z miłócią łerdeczną k Kfiążętom łie obrocił *LubPs* gg6v.

»zwłszcza kiedy« (2): Bacząc tho Wałł [...]/ iž łie mu nie wedle myłłi [!] wodziło/ zwłłzczá kiedy widzyał łwoie ránne y wśy łpułtołzone/ połłal do krolá przymierze *BielKron* 406; *GórnDworz* S6.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (12): *BierEz* K; *RejKup* i5v; Sennácheryb kiedy też tákież bluźnił Páná/ Szkarádzye był pokarał też tego hetmáná. *RejWiz* 155v; *Prot* B2; *GórnDworz* R4; *GórnTroas* 72; z ktorego [urzędu] kiedy wypadł Iudałz/ ná to mieyłce Máciey był wybrány *WujNT* 217; *GosłCast* 49.

Połączenia: »kiedy już« (2): *LubPs* Qv; Włófy kiedy rołpułci: iuz promienié łwoie Słóńce łkryie *PudłFr* 70.

»kiedy ... tak« (1): Ktore [miejsce] kyedy vřzeli ták mu łie zdziwili *LubPs* N.

»kiedy ... zarazem tam« (1): TEgo kiedy Łátini zdrowia pozbáwili/ Zárázem niebożęta tám łie połęknęli. *PaprPan* Hh4.

Z trybem przypuszczającym (1): ná on czas pła poniechał: Chcąc ták mieć pożytek więłłzy/ Kiedyby pies iuz był tłułłzy. *BierEz* K3.

α. *W zdaniu nadrzędnym występuje współrzędne okolicznik czasu jako składnik zdania pojedynczego (cf b. β.) [w tym: w postpozycji (13), w interpozycji (3)] (16) :* wyęcey trzeba było zgromádzác kołcyoł nižli rządzic/ dáleko wyęcey teraz ołtátnich tych czáłow/ kyedy wyela łudzi miłóć zgáłlá *KromRozm* III N4; *RejWiz* 69v; *BielKron* 58v (2); *GórnDworz* B3; *RejPos* 51v; *Oczko* 9 (2); *StryjKron* 787; *KochFr* 125; Teraz kiedy Szłáchtá tákiey Wolnołci [...] dołtálá/ wálze rzeczy priuatne łepłze łie słtály *GórnRozm* B2v; tedy to opátrowác y kupowác lecie/ kiedy to natániey. *GosłGosp* 110 (3); *LatHar* 299; *WujNT* 167.

f. *Zdanie czasowe z odcieniem skutku [zawsze w postpozycji] (2) :* rácz włpomnieć ná vdręczenie y bolełć ktorás ćierpiál/ kiedył y dla gorzkołci łmierci/ y dla nátrżálánia Zydowłkiego [...] záwołal/

mowiąc: Eli/ Eli/ lámáábáchtáni *LatHar* 296; Tyś grał ná fwoiey fletni/ kiedyś głębokiego Snu nábáwił *Arguía KlonWor* 1.

g. Zdanie czasowe porównawcze wprowadza drugi człon porównania lub przykład ilustrujący; ut(i) *JanStat* [zawsze w postpozycji] (16) :

Połączenia: »jako kiedy« (5): Tráfyáło fye to/ iż wfyłtke ony ftołice [...] wbląd vwyedźzone bywáły: Yáko kyedy wczęło fye było kácyrftwo *Monothelitow KromRozm III* L6v; *KochZuz* A2; Wywiedziono iá tak piękná/ iáko kiedy iá naprzod poimano *SkarŻyw* 152; *SarnStat* 633 (2).

»niż(li) kiedy« (11): *GlabGad* B4v; kftáłt/ robothá/ członki wfytyki człowiecze ledwe nie lepiej wyrażone/ niż kiedy były żywe *GórnDworz* Ee5; *RejZwierc* 6v, *WujJud* 90; *RejPosWstaw* [21²]v; *SkarŻyw* 131; *WerGość* 267; *ZawJeft* 21; *WujNT Rom* 13/11; wiele tákich co mizernieyfzymi fá máiąc to co miłuią/ á niżli kiedy nie máią *WysKaz* 7; *WitosłLut* A4.

h. Zdanie pozornie czasowe uprzednie, czasowe równoczesne lub czasowe z odcieniem warunku; zawiera wprowadzenie w sytuację, zawiązanie wątku tematycznego, którego rozwinięcie i zwykle też zamknięcie przynosi zdanie nadrzędne; cum *Vulg*; ut *PolAnt*; quando *JanStat* [w tym: w antepozycji (224), w interpozycji (37), w postpozycji (7)] (268) : Lew kiedy po leśie chodził/ Ná oftry tarn tám Vgodził *BierEz* Q3v (11); *OpecŻyw* 1 (3); *MetrKor* 38/321; kyedy wten dzyen mżą myal panną yemu boze czyalo fkryła *PatKaz I* 12v; Też kiedy kogo wąż albo czo infzego iadowitego vgije napiy fię tego foku niedopufci iadu wnątrz *FalZioł I* 13d (3); Kiedi bedziesz v pana voyewodi valaskiego abo tesz v mvltańskiego powies kazdemv snych posdrowienye laskawe y to tesz powiesz y zebismi radzy slischely zawłdi o zdrowiv każdego snych *LibLeg* 11/33 (9); *LibMal* 1544/79v (2); *RejKup* c6 (3); *MurzNT Matth* 21/40; *KromRozm II* f3 (6); Kyedy w Koryncy nyektorzy/ gárdząc zwyczáyem pópolitym mężczyzny z przykrytymi/ á byałe głowy z odkrytymi głowami bogu fye modliły. Nye okázuye fye/ iżeby o tym w ewanyeliey co było vftáwyono *KromRozm III* F3v (2); *KrowObr* 3 (2); *RejWiz* 114 (3); *RejFig* Ee2; TEn kiedy był poiman od Krolá Ruffiná/ Rzekł/ z niezczęćciac przypádlá ná mię tá przyczyná. *RejZwierz* 19v; KIedy mu Spártánowie flup wielki vlali/ [...] Kazał gi wnet obálic *RejZwierz* 38v (21); Kiedy tym Lápanom flońce záchodzi około świętego Lámpártego/ dnia áni światlá żadnego v nich nie máłz iedno noc przez cále trzy mieliące vftáwicznie tylko czáfu godziny południá tak fię trochę ciemności obiáśni *BielKron* 295 (5); Kiedy żywot chcelz przepuścić A ciężkości mu nie czynić/ Piy iuchę z rzodkwie wárzoney *SienLek* 99v (21); kiedy Doktor Kleparz bárzo ochrápiawfzy kazał/ rzekł ieden. Ten kfiádz całą noc pił/ podobniey fie mu było dobrze wyfpác/ niż zle kázác. *GórnDworz* S (22); Kiedy chcelz wieżę álbo co wyfokiego zmierzyc/ weźmi lafkę iáko długą chcelz/ póstawże iá profto *GrzepGeom* O4v (4); *RejPos* 67v (2); *BiałKat* 138v; *KuczbKat* 210 (2); *RejZwierc* 145; *KochMon* 28; Kiedy małz czynić Vpułt ná całym Gruncie/ dobry ieft rąbiony w Izbice *Strum* L2v (13); *BiałKaz* G2 (2); *PaprpPan* Gg2v (2); *KochOdpr* B3v; *StryjKron* 370; *NiemObr* 122; *WerGość* 255; *BielSjem* 15; Filip Król Mácedónfki/ kiedy mu o dziwnie twárdym á niedobytych zamku powiádano/ pytał/ ielliby tám ośiel z fkrzynią złotá doléść nie mógl *KochWr* 32 (2); *GostGosp* 102; *GostGospGroch kt*; kiedy go oyćiec pytał/ czemu ták rychło przyiechał: powiedział/ że mię tám przez wfzytko láto trawą karmiono *KochAp* 9 (5); *OstrEpit* A3v; *LatHar* 292

(2); *WujNT Ioann* 7/31 (2); A gdy miał dwanaście lat/ kiedyś go stracił: Tam go pilnie szukając znalazł go była W kościele *SiebRozmysl* G2; *PowodPr* 52; *GoslCast* 57; *KlonWor* 7 (3).

Połączenia: »kiedy ... a« (1): Kiedy pod jednym zamkiem mieścić oglądał/ Kiedyby był ku szturmowi słownie przypuścić miał. A Rotmistrz jeden rzecz/ [...] iuż ia miejsce widzę *RejZwierz* 27v.

»kiedy ... ali« (1): Bo kiedym chciał przełożyć przez twój próg święte nogi/ Ali mi ie pacholcy twoi przenażają *PudlFr* 17.

»kiedy ... aż« (1): Powyada ych kiedy yey bilo Bidlo łączono, tak ze od 8 krow przez cztery niedziely mlyeka nycz od nych niewyżala, a ch za porada kapłana [...] kropila bidlo słwyczajoną woda *LibMal* 1544/89v.

»aż kiedy« (1): Aż kiedy Moskiewski Pan [...] Iłanty wciąż bardzo. Znowu Czełarz Chreścijański Ferdinánd bacząc/ y z rzeczą/ prosili Krola *BialKaz* K3v.

»kiedy ... i« (1): Kiedyśmy wespół iłli na miejsce Święte [...] y przyśliśmy do wsi/ która iest wezwana Anablata *KrowObr* 112.

»kiedy już« (9): *FalZiol* IV 8b; *LibLeg* 11/[32²]; *Diar* 95; *KuczbKat* 265; Kiedy iuż czas przychodził/ żeby ofiarował/ Naprzod ku Panu Bogu/ taką rzecz sprawował *HistHel* Cv (2); *Strum* C (2); *PaprPan* Gg2.

»kiedy ... już« (1): Ten kiedy był poraził frodze Macedony/ Perseusa Hetmana iuż wiodł w swoje strony. Prosił by go w triumfie wkazać nie dał *RejZwierz* 40.

»kiedy ... tam« (1): Iakoż kiedy cye widział w twym świętym kościele/ [...] Tamci niedzne oko me twą chwałę widziało *LubPs* Pv.

»kiedy ... tedy (a. teda)« (29): *PatKaz II* 39v; *FalZiol* IV 8b; *WróbZolt* C5v; kiedy się śladem traphi byfecz za swą sgułą tedy nyma bycz daley yedno do granycze *LibLeg* 6/118v (2); *LibMal* 1543/68 (3); *Diar* 95; *KrowObr* B2v (2); kiedy ono trzy lata defcz nie był/ tedy także historia piżze/ iż thenże Heliaz padł na oblicze swoje/ a wołał ku Panu Bogu swemu/ a wnet w wielkiej obfiości wpadł defcz *RejPos* 10v; Bo kiedy naturę Słowa Bożego opisał onymi słowy: Na początku było Słowo/ a Słowo było v Bogą/ a Bog był Słowo: tedy naótatek tak zamknął: A Słowo stało się Ciałem *KuczbKat* 30 (5); *RejZwierz* 145v (2); *BudBib Lev* 17/5 (2); *Strum* C (6); *GostGosp* 112; *SarnStat* 374.

»kiedy ... wnet« (3): Kiedy ciągnął na Perły/ wnet Tacyanowie/ Zanieśli mu ściany *RejZwierz* 38v (2); *PudlDydo* A3.

»wówczas (a. natenczas) ... kiedy« (2): iako w on czas/ kiedy sie jeden z naleznych fralowal na rostrucharza/ ze zbytndrogo żołnierzewi zacenil konia/ powiedaiac/ [...] ze sie z dobyta bronia nieda narzec/ Powiedales [!] w. m. panie Boianowki/ Iellie kon/ ma the cnotę w sobie/ dziwiue sie ze go za tyliac złotych nie ceni. *GornDworz* Q4 (2).

»wtenczas kiedy ... tegdy« (1): w ten czas kiedy natura szkodla nam zdrowie/ pociechy/ y ine dobra/ a polylala to na swiat/ tegdy niewczaly/ choroby/ y doleglosci/ werwaly sie zaraz za nimi *GornDworz* H8v.

»kiedy ... zaraz(em)« (2): *PaprPan* Gg2; Kiedy Alexander Krol Macedonski wzial przez moc Tebas/ żołnierze zarazem do łupu sie rzucili. *KochWz* 140.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wy [w tym w antepozycji (45), w postpozycji (1); Npendcns (5)] (51): Ezop kiedy v drzwi siedział/ Przyšzedł mędrzec wniść tám żądał *BierEz* E2 (3); *LibLeg* 11/188; Ano też on Iozue kiedy bitwą byłá/ Cáluczka noc łłoneczna łwiátłóć mu łwiećiła. *RejWiz* 137 (2); *RejFig* Dd7 (2); ZIgmunt Cefarz/ pánowie kiedy go káráli/ Iż ludzie z máłych łtanow/ przy nim łie paráli. Ten rzekł/ co Bog może dáć/ to Cefarz niemoże *RejZwierz* 20 (20); OCzy/ kiedy komu z rázu álbo z inney przygody łpuchną/ [...] weźmi młode gołębie *SienLek* 67; *GórnDworz* Aa; *Strum* N3v; *PaprPan* Gg3v; *Oczko* A3; *KochJez* A2v; Y przeto Katoná kiedy łpytáli/ miedzy powinnościami dobrego człowieká/ co lepiej? odpowiedzał Bene pałcere *GostGospSieb* +2v; *GórnTroas* 71; *CiekPotr* 63.

Połączenia: »kiedy już« (1): TEmu kiedy iuz Tullus iák hołdownikowi/ Kazał áby s łwym ludem łtał práwie gotowy/ [...] Sufecius vmyłił tym więcey pomagác *PaprPan* Hh.

»kiedy ... tedy« (5): *RejWiz* A2; *RejFig* Dd5; PEdárdus kiedy w miełcie łprawce obierano/ Tedy ich trzy łtá włzytkich ná to miánowano. Ten łzedł z wielką rádołciá *RejZwierz* 2; *BibRadz* I 386a *marg* (2).

»kiedy ... wnet(że)« (3): ná wiołnę kiedy zyoła włchodzą/ Wnet pokrzywy z łopianem napirwey wychodzą. *RejWiz* 78; *RejFig* Bb4; *PaprPan* Hh4v.

Z trybem przypuszczającym [w zdaniu nadrzędnym ind; zawsze w antepozycji] (4): Kiedybyś chciał mieć Groblá ná wzwyż łóćci siedm : mułsz wymierzyć Zakład łóćci Dwádziełciá y dwa *Strum* D3v (3).

Połączenie: »kiedy by ... tam« (1): Kiedybyś téż miał budowác Groblá álbo Wał iáki/ ná wzwyż łóćci 10. Tám od tákiéy łztuki mułsz dáć robotnikowi po 24. złot. *Strum* Ev.

i. *Zdanie pozornie czasowe z odcieniem warunku: zdanie nadrzędne wprowadza okolicznikowe określenie orzeczenia zdania podrzędnego [zawsze w antepozycji] (4) :* Kiedy ie chcesz warzyć: w wolnym rófole ie warz *FalZioł* IV 43a; kiedy przyłtępuia/ czynią to dla zwyczajai tilko *MurzNT* 33v.

Połączenie: »kiedy ... tedy« (2): *WujNT* 408; że kiedy to czynią/ tedy tak żeby nie byli poznáni *WysKaz* 42.

B. *Wprowadza zdanie warunkowe (1435) :*

a. *Warunek rzeczywisty lub możliwy; quando Vulg; si Modrz; uti JanStat [w tym: w antepozycji (625), w postpozycji (489), w interpozycji (93)] (1207) :* Kiedy łie ya będę gánił/ niebędzyeć mye żadny chwalił. *March*¹ A3v (2); Bo kiedy się rofypiećie/ Po iednemu poginiećie. *BierEz* 14 (6); *PatKaz* II 65; yłz rzecz moze bycz połzwyączzona dwoym obyczayem yednym uczynycz znye łzwyątey łzwyąta [...], drugyem obyczayem byua połzwyączzona kyedy acz była łzwyąta bądźye łzwyątfcha *PatKaz* III 94v; kiedy krowy częłtho iedzą macierzá dułzkę/ w miałto mleka krew łnich wydoijłz. *FalZioł* I 138d (10); *GlabGad* G7 (2); *BierRozm* 12; *March*³ V3v; *LibLeg* 9/51v (2); Bo łnadz lepłła rządna trocha Niżli wielkoć kiedy płocha *RejRozpr* F3v (13); *SeklWyzn* b3; *RejJóz* A8v (3); *SeklKat* A3v (2); *RejRozm* 399; *RejKup* f2 (11); A nye niłłczy ten wyáry álbo przyłyęgi/ ktory łye z kurwami álbo z cudzymi żonami walca? /-/ Mnye łye widzi iż nye/ kyedy mu łye to z przygody á z krewkołci przyda. *KromRozm* I C2v (6); *MurzNT* 11 *marg* (2); *KromRozm* III E2; i po urzędziech nie, kiedy egzekucyjej nie czynią. *DiarDop* 109 (2); *BielKom* A2 (2); á łnadż cyęłzłłe łáyánye kyedy ze łromotą

á háńbą bywa. *GliczKsiąż* G4 (5); pozwány kiedy fye niechce s powodem wdąć w prawo/ ma pilno bąćzyć/ co ma mówić *GroicPorz* t3 (3); iákołz fie będziecie wymáwiác? kiedy wam rzetze oná fwiecá/ nigdy niezgálzona tze muście łobie inłze fwiece wymyłłáli *KrowObr* 88v (4); Wierz mi kiedy raz zdechniełz iź iuź nie ożywiełz. *RejWiz* 21v (35); *Leop Eccli* 13/3; *RejFig* Cc6v (2); A kiedy głębiey doźrzyłz/ pocźciwych cnot iego/ Naydzyełz więcey białego/ zázwdy niż czarnego. *RejZwierz* 84 (16); *BibRadz* I 348d *marg* (2); co lepfzego ze złego mam wybrać/ czy fie ciebie mam náieść á odżywić fie/ czyli kiedy ia vmrę ciebie kto iny zábije *BielKron* 147 (19); *KochSat* A4v; *KochZg* A2v; *OrzQuin* Aa; *Prot* B2v; *SarnUzn* D4v (2); Kiedy choremu wrzody fye ná koleniech wdźiałáią: vmrze do ósmi dni. *SienLek* 23 (20); iáko gdy ftrzelcy z rułznic do tarczey ftrzeláią/ kiedy żaden w práwy połrzodek gdzie gwoźdź iełth nie trefi/ kto naibłizey gwoździá vgodzi/ then nailepfzy klenot bierze. *GórnDworz* 13; Ale kiedy białągłowá z vłzczypkiey czo rzecze/ á męłzczyzná iey ze fznupką odpowie/ żaden mu tego zá złe mieć nie może *GórnDworz* T7v (38); Tá Figurá kiedy ma równe kątý/ nie może być áby nie miáła mieć ftron równych. *GrzepGeom* D3 (10); *RejPos* 39v (4); *BielSat* L4; *GrzegŚm*.11; kiedy co łzczęście rzući łákomemu/ Rownie iákoby teź tho dáło pfu głódnemu. *HistLan* E4 (3); Bo niewiáłtá kiedy iełt męłzczyzná/ á męłzczyzná kiedy iełt kto święcony/ á ten zásię/ kiedy iełt Káplán/ fprawowánia Krztu przywłáłzczác łobie niemáią. *KuczbKat* 130 (3); ktore [dziecię] fie rowno ták rozgniewa kiedy mu łuknią wezmą iáko kiedy gałkę. *RejZwierz* 77; kiedy kto fiedzi w łtárym/ w złym/ á w łprochniáłym domku iákim/ [...] żałz mu nie lepiey przeprowádzić fie do nowego *RejZwierz* 177 (33); Ale łzpiegowie łą nád inne pewnieyfy kiedy wierni á łpráwni *BielSpr* 68v (16); *WujJud* 189 (4); *KochList* 1; *RejPosWstaw* [41³]v (4); Kiedy fie ieden modli/ á drugi przekłina/ y ktoregołz z nich głófu Pan wyłłucha? *BudBib Eccli* 34/26; *HistHel* A (3); mury kiedy ich nie przykryie/ wniwécz fye obracáią. *Strum* Q4 (31); *BiałKaz* M2v (2); *PaprPan* E2v (11); *KarnNap* D3v (2); *ModrzBaz* 44; Boday zdrowi y żábki iedli kiedy im zdrowe/ á mięła niemáłz. *SkarJedn* 238 (2); Przyzwalam/ kiedy o łłuzną rzecz proši. *KochOdpr* A4; *Oczko* 9 (7); Niéchay mi ięzyk vłchnie/ kiedy cię przepomnie/ Kiedy cię ná początku wełela niewłpomnie. *KochPs* 201 (5); *SkarŻyw* 135; *KochTr* 16 (2); *StryjKron* 240; iź w tym Bábilonie Rzymłkim nic/ áni ná Bogá/ áni ná Doktory kiedy co dobrze mowią/ áni ná Concilia/ kiedy kędy przeciwo nim co łtánowią/ áni ná ołtátek ná fwoie włafne kanony/ kiedy fie im w czym łprzećiwiáią żadnego baczenia nie máłz *NiemObr* 54 (6); *KochEpit* A3v; *KochFr* 6 (6); *KlonŻal* C2; *KochSz* A2 (2); *WisznTr* 23; *BielSjem* 27; *KochPieś* 23 (3); *KochSob* 57; *PudłFr* 14 (3); *BielRozm* 6 (2); mnimáiąc/ iź kiedy on będzie bogátyym możnym/ rodowityym/ że tákże wielkim będzie potomek iego *GórnRozm* I3v (7); *PaprUp* D3; Co miło bywa zá weyźrzeniém piérwłzym/ To kiedy człowiek/ fwym rozłádkiey łzérłzym/ Vwáża pilno: z żółciá być zmiéłzano Obaczy *ZawJeft* 25 (5); *ActReg* 82 (3); *GostGosp* 1 (20); *GórnTroas* 45; *KochCn* B3v (3); *KochPij* C2v; *GrabowSet* B2 (5); *KochFrag* 21; *OrzJan* 10 (2); *LatHar* [+11] (15); *RybGęśli* C2; *WujNT* 21 (16); *JanNKarGórn* D4; V abo vokaliz/ abo *consonans*: kiedi *consonans* dwoiako fie piłze *JanNKarKoch* F4 (7); Ale kiedy w práwie Niemieckim kmieć ťiedzi/ tákowy vcięc álbo odyść nie może *SarnStat* 657 (12); *KmitaSpit* Cv; *PowodPr* 50 (5); wiele wroci [rola] Kiedy czwartą część wroci zaśiewku ktorego. *CiekPotr* 42 (2); *CzahTr* C4 (4); *GostCast* 54; *PaxLiz* B2v; *KlonFlis* Cv; Kiedy drzwiami nie może/ przez párkan fie wrywa. *KlonWor* 34 (9); *ZbyłPrzyg* Bv (3).

Przysłowie: Lácnoć tu durować/ kiedy (iáko mówią) przyftępuie *CzechEp* 99; *KochSz* C3.

Połączenia: »kiedy ... a« (2): á miáfto pomocy kiedy fye iem chorobá rozdrażni á chory niebędzie mógł iedno ná lékarftwo/ przy tym ná lékárzá [...] nárzékác. *Oczko* 12; *GostGosp* 138.

»a kiedy ... tedy« (1): Bo namędrfzy woźnicá á kiedy mdłe konie/ Tedy w namnieyfzym błotku po wfy vtonie. *RejWiz* 119.

»kiedy ... a tedy« (1): kiedj weftma Camieniecz [...] a tedj Choczym czyy bvdziecz. *LibLeg* 11/58.

»kiedy ... ali(c)« (3): Nadobnyć będzye Káfztan álbo Orzech włoſki/ A kiedy gi rozłupifz áli w nim ni trofzki. *RejWiz* 91 (2); *KochTr* 16.

»aż kiedy ... toż (dopiro)« (2): zániedbawamy imieniá y miłofierdzia Páńſkiego áż kiedy [...] przypadnie iáka frogość [...] / toż więc dopiro wołamy exaudi exaudi *RejZwierc* 261v (2).

»(a) coż kiedy« (4): bo iefliż to ták ma być / [...] iż y nieprzyiacielá fwego zdradzac nie przyftoi/ czoż/ kiedy kto zdrádzi tego/ ktory go nád wſzytko ná fwiecie vmiłował? *GórnDworz* Aa4 (2); *KochTarn* 73; *GórnRozm* H2.

»kiedy ... dopiero« (1): bo kiedy mu fię lepiej przypátrzyfz/ dopiero w. m. poznafz/ że ieft co vważyć *KlonWor* **2.

»kiedy ... i« (1): Kiedy to vczynifz Rok álbo po trzy/ y Sáfzé co ná nim roſto wſzytko wygubifz. *Strum* L.

»kiedy jedno« (5): *BierEz* N2v (2); *FalZioł* IV 21a (2); ktorzy niemámy nic w łobie dobręgo [...] iedno onego łamego gdy wnás mieſzká kiedy iedno weń wierzymy *MurzNT* A4.

»a kiedy jeszcze k temu (... juź)« (2): Ofobna to ifcie rzecz miećflugę dobrego [...] Wielką roſkoſz a pokoy ifcie łobie ſprawi A kiedy iefzcie k temu/ trafi na wiernęgo *RejJóz* G3; *RejWiz* 8.

»kiedy juź« (20): *BierEz* G3v; A kiedy fie ktora rzecz/ niemoże iuź odftać Czos działać iedno panu/ za wſzytko dziekować *RejJóz* B7 (3); *LubPs* S4; *RejWiz* 69v (4); *GórnDworz* V7 (2); *RejZwierc* 232v; *Strum* C2 (4); *GostGosp* 104; *PowodPr* 67; *KlonFlis* D4; *KlonWor* 52.

»kiedy ... juź, juź ... kiedy« (19 :1): *RejJóz* Fv (2); *RejKup* t8; Iuź y ini duchowie [...] Będa fie wnet opiekác káżdą ſprávą twoią. Kiedy vřrzá przy Pánu bráciſzká wiernęgo *RejWiz* 186v (5); kiedy mię [chłop] vbije ſzermuiąc / [...] nie iuź ia fláchectwo ſtrácę / á on go doſthánie ále ábo mu wietfzą mocz ludzie niź mnie przypifz / ábo vmieiętność *GórnDworz* 18 (3); *RejPos* 336v; *KuczKat* 160; *RejZwierc* 108 (4); *RejPosWstaw* 42; *JanNKar* G2; *KlonFlis* D4.

»kiedy ... juź tam« (3): *RejZwierc* [213]v; Zá muremci Mołkwićin iákokolwiek męźny/ Ale kiedy przydzie wręcz/ iuź tám niedołączny. *KochJez* Bv; *WerGośc* 227.

»kiedy ... juź też zaraz« (1): Bo kiedy kto niecnotliwy/ Iuź téż zaráz niefzcześliwy. *KochMRot* B3.

»kiedy ... nigdy« (2): *RejJóz* E7; ktore [budowanie] / kiedy namniey fláby fundáment ma/ nigdy wárowne być nie może. *NiemObr* 33.

»kiedy ... potem« (3): Częfto ludzie Bogá żádáią / Ktorych rzeczy potrzeb nie máią: Kiedy z nich ciężkość poczuią / Potym więc tego żáluią. *BierEz* 13; *RejJóz* E7v; *Strum* Qv.

»przeto ... kiedy« (1): Coż? mniemafz że Lwowſkim, Albo Sámbořkim ſtároftą przeto zoſtániefz, Kiedy czcić, y kupować páłámány będziefz? *CiekPotr* 55.

»stąd ... kiedy« (1): Ktorą [łaskę] z tąd ofobliwie obaczyć możemy/ kiedy się pilnie wyłoży/ czyiey to mocy należy grzechy odpulzczać *KuczbKat* 85.

»tak ... kiedy« (3): *BielSat* M4v; *BielSjem* 35; á tak się rychley gnoy vczyni/ kiedy go wywiezie z zimy ná wiołnę. *GostGosp* 82.

»kiedy ... tam« (6): Bo kiedy nogá chroma/ tám trudno vciekác *RejZwierz* 38; *GórnDworz* F3 (2); *GrzepGeom* I4; *KochPieś* 39; *GórnRozm* I2v.

»tam dopiro ... kiedy« (1): Tám dopiro będziee práwye á cále fwyęty kofcyoł/ kyedy bog będziee wlfyftkim we wlfyftkich *KromRozm III* D2v.

»kiedy ... tam już, już tam ... kiedy« (1 : 1): *RejWiz* 19; kiedy rzeczełz/ czoło/ tám iuż té dwie literze [...] iedną syllábą fą. *JanNKar* E2.

»kiedy ... tedy, tedy ... kiedy« (105 : 1): *MetrKor* 34/134v (3); *FalZioł* I 53b (7); *WróbŻołt* 118/6; *LibLeg* 6/116 (3); *ComCrac* 17; *SeklWyzn* o3v; *RejJóz* M5v; *ZapWar* 1548 nr 2667 (2); *KrowObr* 167; *RejWiz* 105 (3); *RejZwierz* 139; *BielKron* 23v (3); Abowiem człowiek ktory niechce żwierzęciem być/ tedy iest żyw poki Rozumu vżywa: á thedy vmárły kiedy rozumu niema. *SienLek* 11; *GórnDworz* D5v (8); Bo kiedy więtfzy iest cién od wieże/ tedy téz będziee więtfzy od lałki: á kiedy mniefzy od wieże/ tedy téz mniefzy od lałki. *GrzepGeom* P (22); *BialKat* 23v; *KuczbKat* 135 (7); *RejZwierz* 15 (3); *BielSpr* 19v (2); *Strum* Cv (17); *BudNT* Ii6v; *KarnNap* D4; *StryjKron* 722; *NiemObr* 19; *ZapMaz II* G 78/407; *WerKaz* 302; *GórnRozm* G4; *KochWr* 23 (2); *GostGosp* 36 (4); *WujNT* 89; *SarnStat* *8 (3); *PowodPr* 67; *VotSzl* C3v.

»kiedy ... tedy już« (4): kiedy kto do Sądu pozwány trzy kroć nieftawa/ á da fye przezyfkác: tedy iuż álbo wnośi pomocną przyczynę fwego nieftánia ná bliłki Sąd/ álbo go [...] Czeladz Vrzędowa [...] fantuie *GroicPorz* C; *GrzepGeom* Iv; *Strum* G (2).

»kiedy ... tedy natenczas« (1): iż kiedy pan wlytko tho może/ co chce/ thedy ná ten czás trzeba fte obawiac/ áby tego nie záchciał/ co nie przyłtoi. *GórnDworz* Gg5v.

»kiedy ... tedy tam« (2): kiedy będziee mieyfce ná fześci Prętów ná dłużą/ á ná fzerzą ná cztérech/ tedy tám czworá fześć/ vczyni dwádzieściá y cztery *GrzepGeom* 14 (2).

»kiedy ... tedy wnet« (1): Abowiem kiedy nań [kwiat] wiátr powienie/ tedy go wnet nie máłz *GrzegŚm* 2.

»kiedy ... to« (3): *Prot* D; A kiedy táki znák/ Mag. To Magnus Krolá Duńłkiego brát trzyma. *KwiatOpis* A3v; *SarnStat* 1271.

»kiedy ... to dopiero« (1): á kiedy [piękność] nie ma z niczym fpołki/ iedno lámá iest w fwey ifthności/ to dopiero iest práwie dołkonáłości zupełney. *GórnDworz* Mmv.

»kiedy ... to(ć) już« (6): *RejKup* k7; Ale kyedy mowę/ znośnyeyłse to niż ono/ toć yuż dawam rozumyeć/ iż oboye złe *KromRozm I* Cv (2); *KromRozm II* q2; *GórnDworz* L4; *Strum* H2.

»kiedy ... tu już« (2): *GórnDworz* Cc7; Kiedy niefzczęfcie przypádnie ná kogo/ Tu iuż fwe hándle Cnotá ceni drogo. *RejZwierz* 21 lv.

»kiedy ... (nie) wnet (a. hnet)« (13): *RejJóz* K4v; *MurzHist* Rv; *GliczKsiąż* E4v; *RejZwierz* 73 (2); bo kiedy téz kto názyt ftáteczny/ á fkromny/ hnet go ábo zá hárdego/ ábo zá głupiego mieć ludzie

będą. *GórnDworz* L2 (4); *KochMon* 20; kiedy ieft ieden drugiemu po woli/ Nie wnet cię tám ferce twé/ nie wnet myśl ząboli. *PudłFr* 76 (2); *CzahTr* B3v.

»wtenczas (a. natenczas, a. w ty czasy) ... kiedy, natenczas kiedy« (12 : 1): *GliczKsiąż* P8; *GroicPorz* v4; *RejZwierz* A5v (2); *BielKron* 321; A co fie tycze vrzędú/ [...] widzę iż wdy nieiáko mu Dworzánin íproftác może ná then czás/ kiedy będzie málo rozny w leciech od páná *GórnDworz* Kk; *BiałKat* 66; *Strum* L4v; W ten czás bowiein nádzieiá nie flábieie/ kiedy ná wierze [...] ítoi. *NiemObr* 69 (2); *LatHar* [249] (2); *SarnStat* 908.

»kiedy ... zaw(ż)dy (a. zawsze), zawżdy ... kiedy« (7 : 3): *RejWiz* 7v (2); *GórnDworz* D2; *RejPos* 47v (2); ktory [płomień] fie zawżdy ku gorze ciągnie/ kiedy do niego dobrych drew przykłádáią. *RejZwierz* 41v (3); *OrzJan* 105 (2).

»(a) zwłaszcza kiedy, kiedy zwłaszcza« (24 : 1): *FalZioł* III 42d; *RejKup* t5; *KromRozm II* a2v; Coż inego yeft pálc/ zwłálczá kyedy íye o rozumnym ítworzenyu rozumye/ yedno rzádzić? *KromRozm III* 114; *BielKom* G2; *RejWiz* 104v (3); *BielKron* 406v; *SienLek* 22v; *GórnDworz* 6 (4); *RejZwierz* 79v; *BielSpr* 66v; Bo robotnicy nic niedbáią kiedy ich zwłálczá nikt nie pilnuie. *Strum* E4 (5); *CzechRozm* 196v; *Paprpán* H2; *Oczko* 19; *ActReg* 109; *SarnStat* 205.

»zwłaszcza kiedy ... tedy« (1): á zwłálczá kiedy będzielz chciál mieć Groblą ná 6 łokci wzwyfz: tedy więcý nie daway od íztuki/ ieno po 8. z. *Strum* E.

Frazy: »kiedy się nie chce« (1): czego [...] żadne żwirzę nie vczyni/ áby miáło żrzeć kiedy mu fie niechcze. *RejZwierz* 59v.

»kiedy inaczej być nie może« (1): zá potrzebą/ kiedy ináčý być niemoże/ w kownátách/ álbo w łóźnicách iá dác [...] każe *Oczko* 22.

»kiedy (po)trzeba« (4): á ci ázaby fie thez nie bili kiedy trzebá *BielKron* 402; *Strum* B2v; *ActReg* 86; *GrabowSet* K4.

»kiedy raczy(sz) itp.« (16): *LibLeg* 11/71; *RejJóz* 16; *SeklKat* S3v; Iuż wyiezdzy kedy racziś. *RejKup* v3v; *LubPs* hh2v; *RejWiz* 50 (3); *BielKron* 30v; *RejPos* 47v; *RejZwierz* 144; Nieftánieć fie nic w prawdzie/ gdy Bóg niedopuści/ Lecz kiedy téz on raczy/ olstro fámo ípuści. *WyprPl* B2; *RybGęśli* D2v; *SiebRozmysł* K3v; *CzahTr* B2v (2).

»kiedy rozkażá« (1): iż gdy wftęgá zginie Połłowi [...] w kilku naście mil musí być należioná kiedy rofkażá. *BielKron* 435v.

»kiedy wola« (2): ze on nafze modlitwy wyflucha kiedi iego wola będzie *SeklKat* S; *ZapWar* 1548 nr 2667.

»kiedy się zda« (1): Dawa Pan wftytkiego dość/ kiedy fię zda iemu *GrabowSet* B2.

»kiedy (ze)chce(sz)« (10): miítrzu kiedy chcefz/ Zonę k íwey woli przywiedzielz *BierEz* B2v; *LubPs* hh2v; *RejZwierz* 140v; *BibRadz Iudith* 8/10; *BielKron* 30v; *Paprpán* Bb; *SkarŻyw* 346; Kiedy ty chcefz/ wftytek świat powodziá zátonie/ A kiedy chcefz/ od ognia/ iáko pióro wfpłonie. *KochFr* 126; *PudłFr* 28.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innymi składnikami wypowiedzenia [w tym: w antepozycji (44), w postpozycji (3)] (47): RejJóz D6; *RejKup* d3; Ale nie pobożnemu á nie bogoboynemu Rzecznikowi/ kiedyś Stá álbo dwu nie obiecał/ [...] niedbále twoię rzecz ípráwował *GroicPorz* e4v; *RejWiz* 35 (2);

UstPraw I2v; *RejFig* Ee; *RejZwierz* 84v (2); *OrzQuin* V3; W szaleństwie/ kiedy łokieć opuchnie: niedaleko śmierć. *SienLek* 23 (2); *GórnDworz* O8 (3); Z miłości ludzie kiedy páná swego/ Miłuią/ nie máłz im też nic trudnego. *RejZwierz* 225v; *Strum* N2; *PapPan* Z4v; *Oczko* 5 (2); nadobny wieniec ieft róžány: Lecz wdzięcznieyły/ fiołki kiedy przeplátány. *PudłFr* 10; *ArtKanc* P4v; *GórnRozm* E2v; *GostGosp* 12; *LatHar* 329 (2); *KolakSzczęśl* C2; *GoslCast* 34; *KlonWor* 5 (2).

Połączenia: »kiedy ... dopiro« (1): Co kiedi dworna pání záchowa [...] / dopiro te rzeczy dworzáninowi náznáczone [...] służyć iej mogą *GórnDworz* V7v.

»kiedy już« (1): Sláhcíc poćiwy/ kiedi sie iuz zówiedzie/ á przifátanie/ wiele rzeczy ieft/ kthore go ná onym mieyfcu záttrzymywác będą *GórnDworz* L2v.

»kiedy ... już« (1): Złodzyey kiedy s przypadkiem okrádnie drugiego/ Iż tego był źle nábył/ iuz fkaráł onego. *RejWiz* 140v.

»kiedy ... tam już« (1): té trzy rzeczy/ kiedy sie nam zdárzą wedle potrzeby nászéy/ tám iuz węptić nie trzebá/ áby też Pan Bóg przyznawác niemiał tego czego sie domagamy *OrzJan* 106.

»kiedy ... tedy« (7): *LibLeg* 7/104v; *SienLek* 23v; *GórnDworz* B5v (2); Klefzcie/ kiedy fye im Wodá vpodoba y dno dobré/ thedy fye ich tak wielé ná trze że ie pothym musifz z Stáwu puštofzyć *Strum* Qv; *ModrzBaz* 24v; *SarnStat* 722.

»kiedy ... tedy dopiero« (1): A tho kiedy Dworzánin fpráwi/ tedy dopiero wízytko ono vgruntuia mądre słowá iego *GórnDworz* Hh4.

»kiedy ... wonzas« (1): podle siebie kiedy cię poftáwi/ W on czás/ niechci fię/ iák kto raczy/ ftávri *GrabowSet* Q4.

»kiedy ... zawsze« (1): A wízák też y pies rychley kiedy sie sfárzeie/ Závždy sie w ogon gryzye *RejWiz* 29.

Fraza: »co (a. to) kiedy będzie« = *quod cum erit factum* *Modrz* (5): co kiedy będzie [...] iż [...] vzyć będzie mógł godności fwych Dworzánin *GórnDworz* I3v (4); *ModrzBaz* 24v.

Z trybem przypuszczającym (tylko odcień możliwy) [w tym: w zdania nadrzędnym: *con* (150), *ind* (23), *imp* (10), *inf* (4), *elipsa orzeczenia* (4), *con praet* (2); w antepozycji (131), w postpozycji (54), w interpozycji (22)] (207): Rogami sie moż[e]fz bronić/ Kiedyby cię kto chćiał gonic *BierEz* L (4); *FalZioł* I 149c (2); *BierRozm* 11; *LibLeg* 6/156v (2); *RejRozpr* B2; *SeklWyzn* g3; Yefly wdzień święti niegrzech robyć. (—) Kiediby potrzeba gwałtowna/ albo wielką škoda przifla/ nie gwalcy święta/ ktory by nie mógł bes škody odlozić nadrugy dzyeń *SeklKat* G3v; *RejKup* g7 (2); *KromRozm* I A3v; *Diar* 119; *GliczKsiqz* M2; Co by dzifia rzekł ten Ammianus/ kiedyby zmartwychwftał/ y taką pychę y zbytek/ Papieżá Rzymfkiego vyzrzał. *KrowObr* 28v (5); *RejWiz* 11 (2); Kiedyby ktho miał máiętność tego fwiáthá/ á vyzrzałby brátá swego á on potrzebuie/ á zámknąłby wnétrznóści swoie od niego/ iákoż tho miłość Boża trwa w nim [Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo]? *Leop* 1.*Ioann* 3/17; kiedyby kogo pozwáno/ á w zyemi by go niebyło/ takimy áa roku závitym ma być czás płácey złożon *UstPraw* I2v (5); *RejFig* Ee3; *RejZwierz* 92 (3); *BibRadz* Ez 14/13; przetho was miękką káźnią karzę miotełką z roždżek/ ále kiedyby żelázną [...] fnađz by sie wam lepiej zdáło. *BielKron* 318v; *SienLek* 156; kiedyby kto przy iey bytnóści thákowe rozmowy záczył/ niechay ich słuha ze

włtydem/ y z zápłonieniem. *GórnDworz* X (14); *RejPosWiecz*³ 97; *HistLan* C; *KuczbKat* 125; ále y kowal kiedyby go burmiłtrem wybrano á wskazano mu infze požythki/ pewnieby y klefzczow fnádnie odbieżał. *RejZwierc* 268v (10); Końcáby niebyło/ kiedybywm wftyłtkich Oycow sentencye o ty^m przywodzić chciał *WujJud* 149; *Strum* G; *PapPan* M2 (4); Záprawdę kiedyby tákich zamkow w kilku milách od siebie niemáło zbudowano/ [...] zdáłoby mi fię/ żeby to była bárzo pewna [...] obroná. *ModrzBaz* 103v; Coby im iednak nietrudno vczynić/ kiedyby chcieli w zbytku iáką miárę záchowác *ModrzBaz* 124 (25); *NiemObr* 58 (5); *KlonŻal* C2; *KochTarn* 78; Kiedyby ściány té mowić vmiály/ W té by cię słowá práwie przywitály *PudłFr* 59; gđziebyście Koronowáli Krolá/ kiedyby Miáltá nie było? *GórnRozm* L4v (3); *PapUp* II2v; *ZawJest* 41; *ActReg* Sł (2); *KochFrag* 17 (2); *OrzJan* 114; *WysKaz* 6; Kiedy kto Imięnié y dziedzictwo śwé [...] drugiémuby przedał/ [...] tákowé przedánié [...] ma w powiećie swym [...] vczynić *SarnStat* 1166; *PowodPr* 62 (2); *VotSzl* D2; ten kiedyby mowił, Ze chce teraz być rządny, błażniłtoby mowił. *CiekPotr* 36; *PaxLiz* E3; *KlonWor* 68; Byłoby ich y więcey kiedyby kto szukał. *PudłDydo* B3.

Połączenia: »(a) což ... kiedyby« (8): *Diar* 66; *GórnDworz* T2v; Ledwá nie możemy być fyći Pánow przyiáźni y záchowánia przeciw nam stanom Rycerskim/ á což owłzem/ kiedybyłmy s poyśrzodká fiebie obrali *MycPrz* II A2v (2); *Oczko* 19v; Bo y z Kráwcow y proftego motłochu/ wrzędy włafne wybiwłzy/ tá lektá Krolá y przełożeniłtwá łobie czyniła. Což tu rzeczeńz Rycerłtwo Koronne/ kiedyby przyśzł konie swe przeciw temu pohániłtwu ośiádác *PowodPr* 36 (3).

»kiedyby ... ali« (1): Kiedyby chciał vćiekác/ áli šiwy zmyli. *BielSpr* c2.

»kiedyby ... ali wnet« (1): Y ściána czálem pyęknie málowána bywa/ A kiedybyś iá otárł áli wnet cżyrwiwa. *RejWiz* 91.

»kiedyby ... dopieroć by« (1): szydzić to z nas/ ten dobry pan/ A což kiediby był wygrał/ dopieroćby nas był nośił. *GórnDworz* T2v.

»kiedyby jedno« (1): Mogliby fie też ználeś coby domá byli/ Kiedybychmy fie iedno pięknie obliczyli. *RejZwierc* 251.

»kiedyby ... już by« (3): *DiarDop* 117; *GórnDworz* X7v; Iáko kiedyby kto/ naczynie octu/ wylał w głębokie y fzyroke morze/ iużby on ocet/ y włafność/ y fńák vtráćić muśiał *NiemObr* 139.

»kiedyby nie« [*wprowadza składnik zdania pojedynogo*] (1): te gwałtowne potoki ftrzałkiem opłynęły/ y nie znác by kiedy były/ kiedyby nie po zośtálych poczynionych szkodách *PowodPr* 56.

»kiedyby nie [*wprowadza składnik zdania pojedynczego*] ... tedyby« (1): á Aryániłtwá/ kiedyby nie z kátolickich Doktorow/ tedyby ani pámiátki niebyło. *PowodPr* 55.

»nigdy ... kiedyby« (1): nigdy by thu pokoy nie był v nas kiedyby thu on był. *BielKron* 355.

»kiedyby ... tam dopiero« (1): á což kiedyby był KROLEM kthorykolwiek z nich/ [...] tam byłmy tego dopiero doználi *MycPrz* II B.

»kiedyby ... tedy(by)« = *si ... certe* *Modrz* (43): *FalZioł* IV 25d (2); *LibLeg* 6/115 (2); *ComCrac* 16 (2); *SeklKat* X2v; *DiarDop* 115; *KrowObr* 132; *UstPraw* B (5); Kiedyby ciéniu nie było/ á Dyoptryby też niemiał/ á chciałby zmierzyć co wyłokięgo/ tedy ták vczyń *GrzepGeom* Pv (3); *GrzegŚm* 65; *RejZwierc* 76v; *Strum* E (12); Kiedyby práwá ták krotce á iásnie były fpiśláne [...]: tedyby y to było/ żeby łame ftrony fpráwy swe przed fędziá fpráwowały *ModrzBaz* 95v (2); *GostGosp* 8 (2);

JanNKarKoch G2; Iżkiedy którzy fynowie ábo dżiówki Rodżice fwé/ oycá ábo mátkę biliby/ [...] tedy tákowi [...] máią bydź przez Starość onégo mieycá wieżá karáni. *SarnStat* 1159 (5); *PowodPr* 14; *VotSzl* D4.

»kiedyby ... tedyby już« (1): kiedyby tą łztuká przednia záfzła w zádnią/ tedyby łye iuż wodá zábijála zá nię. *Strum* G.

»kiedyby ... toby« (1): A kiedyby te łpráwy łzły o máłe rzeczy/ toby łácniey z ćierpieć *ModrzBaz* 90v.

»kiedyby ... wnet« (3): *Strum* O4; Ták bárzo dla robot vrodziłifmy się/ iż kiedybyfmy się pocźciwą iáką robotą niezábawiáli/ wnet się łkłaniamy do iákiegokolwiek wyłtętku. *ModrzBaz* 37; *GórnRozm* G4v.

»wtenczas ... kiedyby, wtenczas kiedyby, kiedyby ... wtenczas« (2 : 1 : 1): iż wten czás łwyát może dobrze łtać/ kyedyby gi mądrzy ludzie łpráwowáli. *GliczKsiąż* K8; *BielKron* 54; *GórnDworz* li4v; *NiemObr*11.

»zaraz ... kiedyby« (1): KAmbifes on okrutny zarázby gniewu zbył/ Kiedyby s tymi pány kędy w gromádzye był *PapPan* L.

Frazy:»kiedyby chciał *itp.*« (5): Ty łam kiedybys ty chciał Snadniebys vgodzyc vmiał *RejJóz* Ev; *RejFig* Bb4; *RejZwierc* A2v (2); *GórnRozm* G4v.

»kiedyby mógł« (1): Iedno tákiey vżywa ogolony wiá. Coby rad kiedyby mógł dobrowolnie łzáláł*RejWiz* 66v.

»kiedyby trzeba« (1): nie myślá także o działách, Prochách, kulách, o rynsztunkách doPieszych iako byto zaraz mógł teize godziny porwac, Kiedyby trzeba. *ActReg* 113.

Spójnik „kiedyby” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (7): *GliczKsiąż* F4v; ktore áffekty/ kiedy by do końcá w człowiecze zgáłty/ rozum náłz muiał by bárzo zemdleć *GórnDworz* Ff7v; Záprawdę on Zwyczaj czynienia rzeczy do żołnierzow/ [...] kiedyby iy też náłzi Hetmánonowie [!] záchowáli/ byłoby bárzo pożytecznie *ModrzBaz* 114 (2); *GórnRozm* H2v; *ZawJeft* 26.

Połączenie: »kiedyby ... już by« (1): Minucius [...] Kiedyby s Swieykowłskiem i tu záfieść miał ninie/ Iużby pewnie rozumki iego zá nic były *PapPan* H.

α. *Z odzieniem modalnym optatywnym w receptach i zaleceniach lekarskich [w tym: w antepozycji (40), w postpozycji (38), w interpozycji (4)] (82)* : warzony czołnek z małtiką y łpiretrum/ vłmierza boleść zębow/ kiedy vłtha będą ciepło płokane. *FalZioł* I 5d; Też łok Czelidoniowy łtrochą łiarki kiedy pomażelz łkorę thym/ krofty y inłze łzkaradołci zgładza *FalZioł* I 30c; kiedy proch goryczki będzie dany s łokiem miętki/ przeciwi łie iadowitych robakow vkąłzeniu. *FalZioł* I 58d; Oleiek łam Koczenkowy na brodzie włofy rołci kiedy nim namażelz brodę. *FalZioł* I 127d (47); też ty źiołá kiedy ie kto ije/ flegmę z głowy wyciągáią. *SienLek* 41 (3).

Połączenia: »kiedy ... a« (2): kiedy wezmiełz łok Goryczki/ albo wodę w ktorey by wrzáła Goriczka s cinamonem/ á thego łie napijaj/ ábowiem boleść bokow [...] vzdrawia *FalZioł* I 58d (2).

»kiedy ... a już« (1): Albo lepiej kiedy dwiema palczoma łciłniełz połpołu á iuż łie [*rana*] zdzierzy y wyczyłci łie *FalZioł* V 115.

»a to kiedy« (2) : omdlewanie oddala/ á tho khiedy grzanka zchleba będzie rozmoczona w tey wodcze/ [...] áte grzankę dałz trzimać pod nofem *FalZioł* II 8b (2).

»kiedy ... tedy« (17): kiedy pry liftki łczyrowe łetrzełz á nimi namażełz męłki czopek taiemny/ [...] thedy łie będą dziewki rodić *FalZioł* I 86a; Then [*kamień*] kiedy będzie na łzigi zawiełzon, Thedy oddala od człowika czo łie mu w noczy przez łen leda czo vkazuie *FalZioł* IV 59d (17).

»a zwłaszcza kiedy« (1): To ziele zaięczy Pałaczek łeft dobre ludziem Melankolicznym [...] / á zwłazcza kiedy będzie w winie vwarżono *FalZioł* I 106a.

»a zwłaszcza kiedy ... tedy« (1): Nafienie iego wraczanie czyni á zwłazcza kiedy będzie w wodzie vwarżone thedy flegmę z żoładka wypądza. *FalZioł* I 107d.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (4): Paięczy ny kiedy na ranę przyłożifz, nie dopułci othoku być w ranie *FalZioł* I 149b (3).

Połączenie: »kiedy ... a« (1): Na węgle kiedy będzie włożona [*żywica*] á dym łniey, ten głowę czyłci z flegmiłtych wilkołci. *FalZioł* III 31b.

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdania nadrzędnym zawsze ind; w postpozycji (3), W antepozycji (1)] (4): To picie [...] macicze bolełci vłmierza/ y wzgorę iey włtępowvc [!] nieda kiedy by tego wlał do macicze. *FalZioł* I 60c (3).

Połączenie: »kiedyby ... tedy« (1): Kamień bezaar pomaga naprzeciw trucinam, á kiedy by kto wypił go tak wiele iako zaważą dwanałcie ziarn ięczmiennych/ [...] thedy wybawia przyrodzenie odefłmierci *FalZioł* IV 49c.

β. *Wprowadza drugi człon porównania [w tym: w postpozycji (17), w antepozycji (1)]* (18) :

Połączenia: »jako kiedy« (1): co by tak gruⁿtownie było iako kiedy Pomorłką źiemię Kłiążętá z Brándeburgu przedáli. *MycPrz* II Bv.

»niżli kiedy« (1): Łátwieyćiem ieden wor nátkalzf/ Niżli kiedy ich wiele małz. *BierEz* P2.

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadrzędnym ind (11), con (3), imp (1); w postpozycji (14), w antepozycji (1)] (15): Tákowe to łeft známionowanie/ álbo podobieńłtwo [...] kiedyby kthory Rycerz/ dał łobie przyłbicę ze dwiemá rogi vtzynieł/ y wołał tak. Tá przyłbicá známionuie/ dwa zakony [...]. Albo kiedyby kto vyrzawłfy Ołlá z długimi włzymá mowił y wołał. Ty włzy ofłowe známionuiá dwa zakony *KrowObr* 130v (3).

Połączenia: »jako kiedyby« (9): *KrowObr* 219; bo to łeft nie ináčzey/ iedno iáko kiedyby ktho Polaki wyganiał z ziemie/ á Czechy do niey przyimował *GórnDworz* F2v; á czege by oni z wietłzą łławá [...] włzyć mogli/ iáko kiedyby iednołłainá myłłá włzytczy podniełłi woinę przeciwo pogánom? *GórnDworz* li4v (4); łam ieden przez óny inłtrumentá ciágnął po źiemni Okręt [...] bez pracęy/ iákoby gráiąc: [...] tak łpiełzno/ iáko kiedyby miał po wodźie bieżeć. *GrzepGeom* B; *ModrzBaz* 131v; *Oczko* 24; *WysKaz* 31.

»niż(li) kiedyby« = *quam si* *Modrz* (3): gdy łie przyda czo gorącego w włta włóżyć richley zátłumiłz onę goráčzołć zathworzywłzy wargi, niż kiedy by wiatr w łię wpułzczał *GlabGad* G5v; nye byłoby to dobre przyrownáney/ á nye lepłłe niż kyedy by kto rzekł/ człowyeł z orłem łá łobye podobni *KromRozm* IIr2; *ModrzBaz* 24v.

Z osobliwą formą trybu przypuszczającego (1):

Połączenie: »niżby ... kiedy« (1): przeto też richley człowiek wziębnie łpiąc gdy fie nię prziodzieie, niż by thez w kofzuli kiedy chodzi albo nie czo robi *GlabGad* L.

γ. Z elipsą zdania nadrzędnego: w funkcji zagajenia tematu, też w dialogach, zwłaszcza w pytaniach; często z odcieniem modalnym optatywnym (21) : Thefz kyedy baczmy od kogo byua wrzuczon abo wpoyon grzech pyeruorodny yfz od uftauy bozey *PatKaz I* 17 (4); *RejWiz* 65; Ale kiedy fie temu pilniey przypátrzymy/ nie więcey tácy dzyatkom fwym dawaią iedno iáko nieme bydło s fiebie vrodzonym bydłátkom *RejPosWstaw* [41²]v; Wołno go káždemu o to pozwác. (-) A kiedy nie będzie nikt chćiał? *GórnRozm C3* (2); *CzahTr* K4.

Połączenie: »kiedy ... a« (1): Kiedy fie kto rozmyfli ná vpadki fwoie/ A zá iednym przypádnie wnet ich tyle troie. *RejWiz* 53.

Fraza: »kiedy rzecz idzie« (1) : kiedy rzecz idzie o zátrzymanie kmiećiá [*cum de colono retinendo agitur*]/ ták go fobie mocnie przywłáfzczyć á zniewolić ze wśzytkim chćą/ iż y dziećiam iego niewolno bywa odyść. *ModrzBaz* 48v.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1): Iedná rofkofz/ wśpóminác ftátecznému człeku/ Przeminełégo piékné obyczáie wieku. Któré/ kiedy porównác chce z teráznieyfzemi: Teráznieyfz/ nie máią co czynić z dawnémi. *PudłFr* 75.

Z trybem przypuszczającym (9): Pátrzay z iáką rofkofzą tu wżywa tego/ Kiedybyś fie przypátrzył wśzytkim fprawam iego. *RejWiz* 140 (3); O iáko to fá potężne á przerażaiące słowá/ kiedyby ie ten ktory kroluie do wnętrzości fercá fwego przyiął. *ModrzBaz* 22v; *NiemObr* 48; wiefz żeś ty przez piétnaście lat Mfze czytał máło nie ná káždy dzień? co mnimalfz kiedyby tákowe Mfze były ftráfznym báłwochwálfstwem? *ReszPrz* 46; Ná powietrzu cóś mi vkázuiefz/ kiedyby fię ták sftáło/ owák sftáło: Siłá ták rzeczy vkázác mozełz *GórnRozm* B4v; *WysKaz* 16.

Fraza: »kiedyby chciał prawdę mówić« (1): á kiedy by chćiála Prawdę mówić/ rychléy z nich [*moich posług*] cześć/ niż lekkosć miála *KochFr* 64.

δ. Bez zdania nadrzędnego w tytułach i spisach treści (2) : Kiedy prędko á nieśpodziewanie Pan Przyidzie. *WujNT 2.Petr* 3 arg.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1): Pozwánemu kiedy Odwłoki nie idą *GroicPorz* f3v.

b. Warunek nierzeczywisty; z trybem przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadrzędnym con (138), con praet (13); w antepozycji (93), w postpozycji (55), w interpozycji (4)] (152) : *LibLeg* 10/64; Wierz my zecz bych tu nieftalá Kiedy bych fię czyebie bala. *RejKup* i2v (3); *MurzHist* F2v; Skądby bráli panowye pyenyądze? fkadangby im ich doftawáło? kyedyby nye było rzemyęsnikow *GliczKsiąż* G7; Lácnoeby było konietznie/ Antykryftá wyrozumieć y poznác/ kiedyby fie był Antykryftem kazał iáwnnie zwác/ Ale iż fie zowie/ y tznini flugą Kryftułowym/ przełtho nie ládá go iáko poznalfz *KrowObr* 50v (15); Kiedyby to pomiernie á w fkromności było/ A komufzby fie w tám tey ordzye vprzykrzyło. *RejWiz* 73 (4); *RejZwierz* 104 (5); *BielKron* 158 (2); Bo by nie trzebá żadnych praw kiedyby wśizficy ludzie dobrzi byli. *Mącz* 26b; *SarnUzn* H4; Náderby był niefzczeńliwy rodzaj ludzki/ kiedyby duřzá nářzá [...] niemiála fie czym innym vcieřzyć iedno tym/ czyni fie cieřzá nieme źwirzeta *GórnDworz* L18v (13); że Archimedes móglby źiemie iáko wielką ieft z mieyfca rufzyć/ kiedyby była inřza

ziemią/ ná którąby łye przełtępić mógł. *GrzepGeom* Bv; *GrzegŚm* 9 (3); *HistLan* F6; *RejZwierc* 56 (3); *WujJud* 51; rzecz pewna/ żeby dobry Pan Bog niedopułzczał złych rzeczy/ kiedyby iáko wřzechmogący niemógł ze złego vczynić dobrze. *WujJudConf* 65v (2); *RejPosRozpr* b4; *BiałKaz* K4v; Ochoźiałz miał potomłtvo z łwoią żoną/ ktore po łobie zołtáwił (bo kiedyby go nie było/ á coźby Atália mátká iego mordowálá?[]) *CzechRozm* 151v (2); *Paprpán* T (3); tedyby nienagorřzy był do tego zamek Piotrkowłki/ kiedyby był ludnieyřzi *ModrzBaz* 123 (7); gdyź kiedyby tho prawdá byłá/ co przeciwnicy twierdzą: miał był Pan Chriřtus rzecz/ nie ták żydźi/ źle tho mowicie *NiemObr* 101 (11); *KochFr* 31; kiedyby nigdy inřzego człowieká nic imano/ iednego winnego/ przyzwoliłbym ia ná takie práwo *GórnRozm* C (3); *KochWr* 31; *GostGosp* 152; *GostGospSieb* +4v; *OrzJan* 108; *WujNT* 69 (2); *PowodPr* 12 (3); *PudłDydo* B2.

Połączenia: »kiedyby ... nigdy« (15): *KrowObr* 33v (9); kiedy by łie byli Rzymiánie [...] ná te rzeczy wřzytki oględáć mieli/ nigdyby byli ku onej wielkiej łławie/ y wywyłřźzeniu nie przyłřzi. *GórnDworz* li3v; *CzechRozm* 236; *NiemObr* 16 (4).

»kiedyby ... tedyby« (30): a kyedi bi nye vrzadnyk Colodensky pan byenyałch Volłky [...] rathował. thedi bi nałř włitkye na łmyercz pobytho *LibLeg* 11/156v; *KrowObr* 2 (18); *GórnDworz* Z7v; Kiedyby w Lan tylko dwánařcie tyřięcy Pólek było/ tedyby czwierciá więłřzy był niź Włóká: ále iź nád dwánařcie tyřięcy nádbiega máło nie tyřięc/ przetóź Fráncułki Lan więcéy niź czwierciá iest więłřzy *GrzepGeom* Mv (2); *GrzegŚm* 5; *KuczbKat* 140; *CzechRozm* 242v; *NiemObr* 33 (2); *GórnRozm* B3v (2); *SarnStat* 715.

»kiedyby ... toby« (1): kiedybyřcie byli nie zepłowáli *iurifdictiy* duchownych/ toby wnet o to pozwáł Bilkup *GórnRozm* D.

»wtenczas ... kiedyby« (1): ktory miałto vcźciwořci/ ktorá Bogu powinien/ y w ten czásby mu iá oddawał/ kiedyby [...] rzeczy iego Bołkie zbáwienne w vcźciwořci miał. *NiemObr* 67.

Frazy: »kiedyby w me« = *gdyby o mnie szło, gdyby ode mnie zależało* (1): Kiedyby w mé/ iabym cie wypráwá niebáwił *WyprPl* A3v.

»kiedyby mógł« (2): radbi tho Krol ye⁸⁰ m. dla pana twego vczynyl kyedibi mógł alie prze the prziczini vczinicz thego niemoze *LibLeg* 10/64; *NiemObr* 172.

Z powtórzoną formą wykładnika trybu przypuszczającego (1): Z lepřřzą łławá byłáby choć bitwá łtrácona/ Kiedyby przed wźięciem Egru by byłá zwiedziona. *CzahTr* H3.

Spójnik „kiedyby” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (4): Ktorego kiedyby łłucháć chćieli/ á iemu wierzyć dawnoby fię z tą łwoią łtolicá przepáć muřieli. *NiemObr* 60 (3).

Połączenie: »kiedyby... tedyby« (1): Ktore dowod/ kiedyby co waźył/ tedyby Piotr S. muřiał być mnieyřzym ze wřzytkich Apołtołow. *WujNT* 428.

a. *Z elipsą zdania nadrzędneho w dialogu* (1) : łácnio łye ná yedno zgodźić mogá/ A yednołtáyne w yednołci kołcyoł wedłóg łłowá boźego łpráwowáć y rządzić. (–) Kyedy by nye ludźye byli. *KromRozm* III L7v.

c. *Warunek wyłáczny i poźądany, od którego zaleźy wyrażona w zdaniu nadrzędnym zgoda na jakąř ewentualnoř przykrq, mniej poźądanq [w tymi w postpozycji (14), w antepozycji (3), w interpozycji*

(2)] (19) : *RejRozpr* E; Dobrec y rozmowy około wyáry y rzeczy zbáwyennych/ kyedy fą fkromne/ vtciwe/ nye wlfeteczne *KromRozm* I N3; Tákíe mi íe myfli podobáią/ Co o íkárby áni o íwiát dbáią/ Kiedy dofyć czynił zakonowi/ Pił iadł á zápłaćil kárczmarzowi *BielKom* E7v; *RejWiz* 167; Kápłani ich máłą rozność máią od chłopow prófitych/ bo im vczenia nie potrzebá wielkiego/ kiedy im tho powie álbo da co íeít obyczáy póspolithy ich *BielKron* 260; á wízákże íákokolwiek nieporzádníe/ kiedy wđdy pózythecznie/ będzíe íego íianié/ íáko y mé źniwo ná targu przyíemné. *SienLek* 164v; *BielSat* Cv; íákoż to [turniry, gonitwy] pocźciwemu pánu nic nie ízkodzi kiedy oftroźnie *RejZwierc* 50v; *Strum* N3; *CiekPotr* 70.

Połączenia: »kiedy jedno« (2): *BierEz* R; niech będzíe poddány y póslużen íwoim przełożonym/ [...] nietylko dobrym á íkromnym/ ále teź y przykrym: kiedy íedno nic nie rofkázuią przeciw Kátholickíey wierze *WujNT* 568.

»kiedy ... tak« (1): Dziś nagorfza rzecz kiedy s práwá bywa/ Ták powiádáią káźda ípráwíedliwa. *RejZwierc* 225.

Z trybem, przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadrzędnym ind (3), con (1), part praes act (1), elipsa orzeczenia (1); w postpozycji (4), w antepozycji (2)] (6): rofkazał wízytkim rázem ku ízturmu íść/ niewázac íobie nic ludzi pobitych/ íedno kiedy by dofyć vczynił íwemu vporowi *BielKron* 248 (3); *RejZwierc* 14; nie mówíe o íłowá: Latwieyíza to/ kiedyby cáła byłá głowá. *KochPieś* 28.

Połączenia: »kiedyby ... choćby« (1): bo czy íwego Wíeczy patrza níź chorego. Kiedy by meífek nabili Choć by go teź vmorzylí. *RejKup* h6v.

d. Warunek wyłączający: treści obu zdań składowych wzajemnie się wykluczają [zawsze w postpozycji] (16) :

Połączenia: »chyba kiedy« (1): gdzie íeít dobre Polkíe íłowo/ tám zle czyní/ kto Láćińkíe miáíto niego kładzie: chybá kiedy íe trefi íłowo íuź ták zwyczáyne/ ták vtárte/ że íe níemal wízyfcy rozumieią. *GórnDworz* F6.

»nie ... ale dopiero kiedy« (1): Stát íię znaczy że przędtem nieleda íako ludźíe zaklináno/ ale dopiero/ kiedy któ wízyftkíego kóścioła [...] nieuífuchál [...] / A to zaiíté wíelką moc máią gdy íłufzné fą *MurzNT* 88v.

»nie ... aż (...) kiedy« (4): Nie záváždy íe tho tráfiáło they gorze [*Etnie*] gorzeć/ áź kiedy wíelkíe trzeíenie źíemie bywáło. *BielKron* 276v (2); *GrzepGeom* 14; *GórnRozm* K.

»nie ... jedno kiedy« (4): ten íe nie vkazuje lecie/ íedno kiedy chmurno. *FalZiół* IV 36a; Oto wídzíł/ że póžadliwość lámá z íiebie grzechem nie íeít: [...] íedno kiedy ná íię człowiek vmyílníe zezwala. *WujNT* 787 (2); *ZapMaz II G* 97/89v.

»nie ... tylko kiedy« (1): Przez wízyftkę Woynę tákíey kłęfki nie vználi/ Tylko kiedy ná byftre pioraki-wpádáli. *KmitaSpit* C.

»wyjávszy kiedy« (1): Moíá ták łączną dużá íię nie czuíe/ Aby póćiechę íáką przyiąć miáłá/ Wíyávśzy kiedy prózna będzíe cíáłá. *KochFrag* 53.

Fraza: »kiedy będę chciał« (1): ja nie każę písać, jedno kiedy będę chciał. *ZapMaz II G* 97/89v.

α. Zdanie wprowadzone przez „kiedy” jest warunkowo-wyłączającym w stosunku do poprzedniego, czasowym z odcieniem warunku w stosunku do następnego (w którym podane jest wyjaśnienie okoliczności wzajemnego wyłączania się treści obu zdań poprzedzających) (4) :

Połączenia: »aż kiedy ... tedy« (1): Młynarz ktory ośobno ode wsi miełzka/ nie ma mieć czołnu ani sieci przy łobie/ aż kiedy łowić ryby/ tedy Vrzędnik z Przyłtawem ma mu połłać czołn y sieć. *GostGosp* 62.

»jedno kiedy ... tedy« (1): na inych wiele niemoczi ieft to pomoczna czebula/ Iedno khiedy fie wnętrze rani albo rośpadliny tedi ieft fzkodliwa *FalZioł* I 133b.

»nie ... aże kiedy ... tam dopiero« (1): Ktorzyćiem siedzą z księgami/ Nie mogą być nigdy łami: Aże kiedy w ciźbie siedzą/ Tám dopiero łami będą *BierEz* P4.

»oprocż kiedy ... tedy« (1): z nowu inſzy ku temu kołu włożyć: ále ten co w wodzie może trwać do kieládźiesięiąth lat: oprócz kiedy owo Staw kładą pufto/ [...] tedy mu to bárzo wádzi. *Strum* H3.

e. Wprowadza zdanie precyzujące, w jaki sposób, przez jakie działanie realizuje się treść zdania nadrzędnego [w tym: w postpozycji (24), w antepozycji (3)] (27) : A hoynie będę náfycon z miłofierdzya twego/ Kyedy nád łobą pobaczę chwałę Páná mego *LubPs* D4; Bo mnimaćie żeby was ludzie ołlawili/ Kiedy wam prawdę mowią *Prot* A2v; *GórnDworz* E6v (2); powiedáią że Pan Bog ſwoie kuśi/ kiedy ie niedoſtátkiem/ chorobą/ y vdręczeniem inſzym ciśnie *KuczKat* 425; *WujJud* 9v; tedy mnimáią że iuz powinności fwey dofyć wczynili/ kiedy dziatki ich Modlitwę Páńłką [...] mowić vmieią *RejPosWstaw* [41³]; *Oczko* 34v; *NiemObr* 135; *GórnRozm* D3v; *GostGosp* 142; *OrzJan* 118; *WujNT* 248; *Confumantur* to ieft bywáią wykonane te grzechy/ kiedy fię do nich przyłaczy przyzwolenie/ albo fkutek. *WysKaz* 17.

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadrzędnym *con* (12), *con praet* (1); w postpozycji (11), w antepozycji (2)] (13): Prawieć by nas na lepie/ tak pan Bog połowil Kiedybychmy z załóci/ iefzcie mieli zdychać *RejJóz* B4v; W tym bych był podobno zbładzil/ kiedybym był dał Iego M. pánu Ociefkiemu Kánclerſki tytuł *GórnDworz* B6; W czym by ifcie ſumnienia niemieli/ kiediby niewiedzieli/ iż to co czynią/ ieft grzech *GórnDworz* Ff4v (4); *ModrzBaz* 89; lepieyby wczynil/ kiedyby połłuchawſzy rády X. A. łzperowác rozumkiem ſwym przełtał *NiemObr* 143; *GórnRozm* H2; *ActReg* 166; *OrzJan* 15; *WujNT* 763.

Połączenia: »kiedyby ... tedyby« (1): kiedyby fię z ludźmi łzczyrze obchodźili/ tedyby nie kościól powfzechny/ ále Papiežá tylko zálecác [...] mieli *NiemObr* 177.

»kiedyby ... to by« (1): kiedyby łłowá náłze [...] były ieft ieft/ niemáłz nie máłz/ toby to piękne łłowá były. *RejZwierc* 96.

f. Wprowadza dodatkową uwagę, luźno związaną z całością zdania [w tym: w postpozycji (8), w interpozycji (3), w antepozycji (3)] (14) : Rozefuai [!] ze czoc Lepłego Kiedy mas czas powoly. *RejKup* b2.

Frazy: »kiedy chcesz« (3): łzkołtuy tego kiedy chczefz wzrzyłz dziwy *GlabGad* I7v (2); *BielKron* 100v.

»kiedy (to) może być« (3): á włzákże miáłto otrąb leplza ieft bobowa mąká kiedy może być. *SienLek* 118v; *GostGosp* 10; *LatHar* 580.

»kiedy wola« (3): *LibLeg* 11/154; tedi mu wolno swoye [*piwo*] browarzycz, albo kyedy wola yego bendze bracz *ZapKościer* 1587/69v (2).

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadrzędnym ind (3), elipsa orzeczenia (1); w postpozycji (3), w antepozycji (1)] (4): FalZioł II 22v; A barzom lie obładzyla Kiedybych ci lie zwierzyła Y łamam nie obaczyła Gdy mię miłość zwyciężyła *RejJóz* D2.

Połączenia: »coż kiedyby« (1): Czoż kiedybych ielzczę w. m. iednę łpomniał/ ktora puł roká cále/ ná káždy niemal wieczor s łwym miłym połpołu ná ołobney á.tháiemney rozmowie bywáiącz [...] łtrzymáá lie iednák niełkołztowác [...] požádánego owocu *GórnDworz* Aa6.

»kiedyby jedno« (1): *RejZwierc* 111v *cf* *Fraza*.

Fraza: »kiedyby chciał« (1): Azałz máło Pan. Bog dał rozmáitych przyłmákw do łnádneho dobrego mienia/ [...] počciwemu człowięku? kiedyby iedno chciał/ á iżby też [...] nie zápominał grulzki łwoiey w popiele. *RejZwierc* 111v.

C. *Wprowadza zdanie przyczynowe; ubi Mącz [w tym: w postpozycji (162), w antepozycji (90), w interpozycji (8)] (260) :* Iuż chce brzemieniá ciężkiego. Dopuścmy mu kiedy proši *BierEz* B (9); *BierRozm* 11; *LibLeg* 10/152; Bo iuż pan Bog tve łprawy kiedy cie tak przeyrzał Zawzdy na włzytko dobre łnadz będzie obraczał *RejJóz* Q (4); Snać was tak niebedze telno Kedy łię was wieczey zełłto *RejKup* v7 (14); *KrowObr* 80v; *RejWiz* 78v (5); iż niv v nágiego/ Zbroyny nigdy nie wezmie/ kiedy nie máłz czego. *RejFig* Dd4v (4); *RejZwierc* A6v (7); *BibRadz* I 276a *marg*; przyłięgam ná łłonce/ że lie máłz łwey krwi nápic/ kiedy lie ták w ludzkiey kochałz. *BielKron* 112v (6); *KwiatKsiąż* Iv; *GórnDworz* F4v (5); *BiałKat* 338v; *BielSat* B3; Kiedy nieumiłowáli prawdy/ przez ktorą byli Zbáwieni: Przepuścił ná nie Bog/ moc obmamienia *GrzegŚm kt*; Thák tufzę miłościwy Celáru kiedy łofoby nie poznał iżby ł pewnie y przyłbice nie poznał. *RejZwierc* 99v (8); *BielSpr* 46 (2); *WujJud* 12; *HistHel* B4v; Ci kiedy godność rowną w nim łobie baęzyli/ Chętliwie go w łwoy orłzak ták zacny przyięli. *PaprPan* Ccv; *Oczko* 10v; *KochPs* 30; *CzechEp* 68; *NiemObr* 56; *KochFr* 6 (4); *WerGość* 235; *BielSen* 8 (2); Kiedy náłzy meżowie was bić nie vmieią/ Mułimy my *BielSjem* 20; *PudłFr* 57 (2); *BielRozm* 3 (2); *ZawJeft* 42; *ActReg* 167; *KochPij* C; *GrabowSet* H; *SiebRozmyśl* K3; *PowodPr* 36 (3); *SapEpit* A3; Dziwuyże łię tu obcym kiedy iuż rodzeni Przedáią łwe *KlonWor* 29.

Połączenia: »iż kiedy« (1): á wždy nie dobre było [*elefantowe mięso*]/ ále iż kiedy niewola mułiało dobre być. *BielKron* 452.

»kiedy już« (11): *RejJóz* F5v (3); *LibLeg* 11/168v; *RejKup* c6v; *RejWiz* 62; *RejZwierc* 33 (2); Włzákoż/ kiedy lie tho iuż ták w. m. widziáło/ ábych to brzemię nioł ná łobie/ niechaize ie ácznic/ s tym práwem niołę *GórnDworz* V3; *MWilcHist* G3; *PudłFr* 45.

»już ... kiedy, kiedy ... już« (6 : 4): Iużci práwie łzy wylewam/ Kiedy łwoich wołow niemam. *BierEz* G4v; *RejKup* c6v (5); *RejFig* Dd7v; *WujJud* 67v; *SkarŻyw* 263; KIedy ł iuż łwoię drogę łczęłliwie odpráwił/ Ze cię Bóg w dobrym zdrowiu do oyczyzny łtáwił: [...] Iużéłz też zetrłay z námi *PudłFr* 45.

»kiedy ... tedy(ć)« (21): *RejZwierc* 30v (2); *BielKron* 112v; kiedy ł kozieł/ thedy w chlewie twa gołpodá. *GórnDworz* P8v; Bo kiedy to Przykázanie iáłnie zákázuię nienawiłci/ [...] tedyć to być też mułi/ że łie w nim przykázanie miłości zámyka. *KuczbKat* 315 (11); *RejZwierc* 84; *KarnNap* E2v (2); *ReszPrz* 47; *JanNKar* H3v (2); *PowodPr* 80.

»kiedy ... temu« (1): Kyedi yvfze thakowe naŃche grzechi kv thakowey bendzye [*lege*: biedzie] przynyofli mvfzy fzye themv hořpodar moy fkarzicz na thego lyotra *LibLeg* 11/168v.

»zwłaszcza kiedy« (3): *RejKup* y4; Abyř nie był morderzem nád bliźnim nád twoim. Zwłařzcźa kiedyć rozum dał aby fie im rźadził *RejWiz* 134v; *GórnDworz* L12.

Frazy: »kiedy chcesz *itp.*« = *ubi vis Mqcz* (4): *RejKup* g2; *Mqcz* 476c; Ale kiedy ták chca/ niechajze zořtana w řwym rořole *GórnDworz* G6v; *MWilcHist* B3.

»kiedy inaczej (a. lepiej) być nie może« (2): przyřli za dobre kiedy lepiej nie mogło być *BielKron* 313v; *GórnDworz* V7.

»kiedy każeř« (1): Thák vczynię/ kiedy w. m. każeř *GórnDworz* Y4.

»kiedy tak« (1): Toć nie ieř Bogiem Oćiec Kryřtuřa nářzego/ A my teź krzeřćianie iuź Bogá řadnego Mieć nie bęđziem kiedy ták *GrzegRóżn* N4.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia [zawsze w antepozycji] (4): *RejFig* Dd4v; ktorych kiedy nikth nie proři/ łame aby nie prořily/ řtrzymać fie nie mogą. *GórnDworz* L17v; *GórnTroas* 18; *OrzJan* 75.

a. *Zdanie podrzędne podaje motywację wniosku zawartego w zdaniu nadrzędnym przez podanie rezultatu: skoro [w tym: w postpozycji (11), w antepozycji (9), w interpozycji (1)]* (24): *BierEz* I; Athak yefly tho dořlo krořya Iana, yakoff podobno dořlo, kyedy mnye dořlo *LibLeg* 7/98v; Skąd fye znaczy/ iź yuź klucze ty myař/ řnadź ná on czás daře/ kyedy pan po zmartwychwřtany řwym przy bytnořci wřfch inych łamemu po trzy kroć bාරanki y owce řwoye pālć y rźadźić kazał. *KromRozm III* M5v; *KrowObr* 15; Dobryć miod pczółom bywa kiedy gi zbieraią *RejWiz* 48 (3); Wierę kiedy fie tá/ ták řrodze obchodzi s tymi/ ktorzy řa iey chęci dobrze godni/ pewnie ři ktorzy nie řa godni/ w popiele v niey leżeć muřzą *GórnDworz* Dd3 (2); *KuczbKat* 375 (4); *BietSpr* 5 (2); *KochPs* 63; *WerGořc* 243; IA wam wierzyć nie mogę/ chocia ták mowicie/ Dźiř nowó łato/ kiedy kořuchy nořicie. *PudłFr* 35; *GosłCast* 17.

Połączenia: »kiedy ...juź« (1): Kiedy was tu pořlano od pana moiego Iuź to yřcie muři być iednak czos nowego *Rejřoz* K5v.

»kiedy juź ... juź« (1): Kiedyřcie iuź temu cźłowieku Nie przepuřćily w tákim wieku. Iuźci wierę żeřcie corki Herebowe *Klonřal* Dv.

»kiedy ... tedy(ć)« (2): *SarnUzn* E6v; Ale kiedy řobie wřpomnimy co ieden Anyoř vczynił w wořfce Sennacheribowey/ gdy zabił iedney nocy řto ořmdzieřiat y pięć tyřięcy ludzi. [...] Tedy mořemy rozumieć iź ieřth Anyoř duch mocny *RejAp* 147v.

»to ... kiedy« (1): Odda mi/ pŗawi/ Pan koronę řpŗawiedliwy řęđzia. To ią winien kiedy odda *Wujřud* 114.

b. *Przy zdaniu nadrzędnym pytajnym wprowadza argument uwydatniający retoryczność pytania [w tym: w postpozycji (61), w antepozycji (12), w interpozycji (1)]* (74) : Więć kiedy wieřz/ Czemuřz przycźyny nie powieřz *BierEz* Cv (2); Ale kiedy ty tak chczefz mieć Czoř ia niebořatko mam rzeć *Rejřoz* H8v; *RejKup* o5; *LubPs* hh6v; *RejWiz* 179; *RejFig* Bb2v; *RejZwierz* 26v (2); Kiedy fie dziewek bořiź á cořby fie bāby nie bał. *BielKron* 319v; *KochSat* B2y (2); *SarnUzn* E6v; *RejAp* 25v; Y kto mnie pokārąć moře z grzeehu/ kiedy ia řczzyřą pŗawdę powiadam wam? *RejPos* 84v (2); *BielSat* D4; á coć

mam dąć kiedy łam niemam nic *RejZwierc* 168 (5); A ia kiedy mie z chęci łwey tym potykáli/ Miałem gárdzić? *KochOdpr* B4; *NiemObr* 51 (2); *ZapMaz II G* 78/407; *KochFr* 7 (2); *BielRozm* 31; *GórnRozm C*; *KochWr* 28; *ZawJeft* 33; Zkądże wzięć/ kiedy niémáły *WyprPl* C2v; *LatHar* 77; *SarnStat* 1299; *PowodPr* 46; *ZbylPrzyg* A3.

Połączenia: »(a) což kiedy« = *ale niestety* (18) : *RejKup* z4v; ácz łrodze łuki łwe byli znápináli/ A což kyedy łromotnye łámi tył podáli. *LubPs* R6 (2); *KochZg* A3v; *RejAp* 44v (3); wiedzyelić żydowie ty włytki piłmá/ á což kiedy ie ná bárzo máley pieczy mieli. *RejPos* 9v (5); *RejZwierc* 105 (4); *KochOdpr* B4v; *PowodPr* 64.

»a což kiedy« = *nie szkodzi, bo przecież* (1): A to włytká wymowká: A což kiedy ták s łtárádawná bywáło. *RejPos* 37.

»(a) co(ż) po tym kiedy« = *ale niestety* (12): *KrowObr* 77; *RejAp* 28 (5); naydziełz drugiego náwłzem nadobnie y łpráwámi vćciwemi ozdobionego/ [...] á což po tym kiedy mył záváždy będye fráłowna *RejZwierc* 106v (2); *BudNT przedm* bv; *WerGość* 266; *KochPieś* 15 (2).

»co [po czym] ... kiedy« (6): *BierEz* I; *RejZwierz* 20 (2); *RejZwierc* 222; *KochFr* 85; Co mnie po krolełtwie y Rzeczypólp. kiedy łię ia mam źle *SkarKazSej* 670a.

c. *Wprowadza dodatkową uwagę, luźno zwiázaną z całócią zdania [w tym: w postpozycji (2), w antepozycji (1), w interpozycji (1)] (4)* : *RejZwierc* 235; PYtałz nietełznoli mię ták łámégo łiedzić/ Tełzniey mię/ Woytku/ ztobą : kiedyś to chciał wiedzyć. *KochFr* 56.

Połączenie: »kiedy już« (2): Bo rozlicznych ludzie myłli Kiedychmy iuż kthemu przyłli Będa *RejJóz* G; *RejWiz* 80v.

d. *Z elipsą zdania nadrzędneho w funkcji zagajenia tematu (2)* : A Kyedi łfia pan Voyewoda przełz półłi łłwoye vpomynall abi mv rzeczi thi ktore Syenko zabrall wroczone albo zaplaczone bili. Mi włłziłtko Czo kolwyek [...]Szyenko przilłfyagllłfi wiznall [...] wroczczyełłmi panv Voyewodzye Kazaly. *LibLeg* 11/132v; Kiedy łie o tym pytałz co iełł pocźciwego/ Nie opuścić Bog nigdy tákiego żadnego. A márniká káżdego łámá złość pobiye *RejWiz* 107.

D. *Wprowadza zdanie przyzwolone [w tym: w antepozycji (13), w interpozycji (3), w postpozycji (2)] (18)* : kyedy kto włyłtek zakon uypelny a wyednym by y przełtápył yełł uynyen włytkyego *PatKaz III* 139; I kiedy nieuprósiem nieproźno prółiem *MurzNT* 33v *marg*; *Oczko* 15v; iełłtem téy vłności: Ze/ kiedy łye ná mię nabárziéy náłádzi/ Nigdy mi łmiertelny człowiek nie závádzi. *KochPs* 82 (2); *WerKaz* 287; *GostGospSieb* +3; *CiekPotr* 42; Y gdzie było potrzebá/ nie żáłował złotá/ Kiedy więc nie do końcá znáczna byłá cnotá. *KlonWor* 13.

Połączenia: »kiedy ... alić« (1): Kiedy łie nalepiey o iey łálce á o iey przymierzu vbełpieczyłz/ alić oná [...] tuż wnet zá półłem woylko wypráwi *RejZwierc* 153.

»kiedy ... przedię« (3): *KuczbKat* 345 (2); kiedy teź tákze grzech był odpułzczony Dawidowi/ [...] przedię mu dał Gád Prorok pokutę *WysKaz* 30.

»kiedy ... tedy« (4): Wy kiedy po łwey woli włytko złe czynicie/ Tedy lekkim nakłádem/ tám łie odkupicie. *RejWiz* 160v.

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdania nadrzędnym *con*; w antepozycji (3), w postpozycji (1)] (4): iż kiedybyś go [rozum] ná drodze nálażł/ fchylicyś sie poń niechciał *GórnDworz* Q7v; *NiemObr* 105; *ActReg* 156.

Połączenie: »kiedyby ... jednak by« (1): bo to nie należy/ ku terażnieyſzey rzeczy/ á kiedyby też dobrze należało/ iednákby mie nie było from/ wyznác/ iż te⁸⁰ niewiem *GórnDworz* O2v.

E. Wprowadza zdanie przeciwstawne, formalnie podrzędne: a tymczasem, podczas gdy [w tym: w postpozycji (19), w antepozycji (14), w interpozycji (3)] (36) : Mnodzyć kiedy innym rádzą/ Sámi w fwych vczynekoch błądzą *BierEz* F4 (2); *KochZg* A3v; *GórnDworz* C2; Kiedy ciało płoczełz wodą/ Płocz cnotą dułżę vbogą. *RejZwierc* 237v (3); *KochOdpr* A4; kiedy fye zdác będą Nalepiey kwitnąć/ dóbr / y zdrowia zbęda. *KochPs* 55. (2); Mielzek mu fię też iuż bárzo fkurczyć muſi/ gdy iego indulty nie płáca/ y one iármárki vftály/ kiedy pirwey kupczył Byfkupſtwy Arcybifkupſtwy/ opáctwy *NiemObr* 161; *KochFr* 59 (3); *KochPieś* 18; *ActReg* 76; *KochPij* C2v; *GrabowSet* N2v (2); będziefz fię kryć y tułác, kiedyc fię Nabárziewy widziánym bydź zechce *CiekPotr* 53; *KlonWor* 78; *SzarzRyt* C2.

Połączenia: »natenczas (a. wtenczas) ... kiedy, kiedy ... wtenczas« (3 : 1): *Prot* D2; *RejPos* 126v; Kiedy fpokoiny befpiecznie ſpi ſobie/ W ten czás ſie warchoł náwięcey w łeb ſkrobie. *RejZwierc* 227v; że człowiek ná ten czás zda fię ſobie namędrzym/ kiedy náproſnieyſzy *KochPij* C2v.

»kiedy ... tedy« (6): A kiedy ſie ludzie bali/ Czego dziwnego czekáli. [...] Tedy ſie ziemiá włożyła/ A nędną myłz porodziła *BierEz* Nv (2); *GórnDworz* N7v; *KuczbKat* 375; Krol Iágielo kiedy miał nieprzyaściołom odpor czynić/ tedy wefele małżeńſtwa w Sanoku ſprávował *StryjKron* 547; *GórnRozm* B3.

»kiedy ... to« (1): Bo kiedy fię było bić/ tołcie wy radzili. *KochSat* B3.

Z trybem przypuszczającym [w tym: w zdaniu nadędnym *ind* (2), *con* (1); zawsze w postpozycji] (3): *March*¹ A4v; muſiał by [...] częłtokroć ſie vłty ſmiać/ kiedyby ferce płákáło *GórnDworz* Cc5.

Połączenie: »dopiro ... kiedyby« (1): dopiro ſie vczyć chce iáko ma żyw być/ kiedyby ſie począc vczyć iáko ma vmrzeć. *RejZwierc* 158v.

2. Wprowadza zdanie podmiotowe; *siquando Calep* [w tym: kiedyby (14)] (170) : *FalZioł* V 13v; *RejRozpr* G2v; zdá ſię nám wietłzá ſzkoda kiedy trzy grołze vtraciem/ niłz kiedy zbawiennyi drogi niewiedząc [...] do piekła z infzemiiſć muſiem *MurzHist* A4v; *KromRozm III* N4v; cnotliwemu nigdy nic nie wadzi/ Kiedy go niecnotliwi vcífkáią rádzi. *RejWiz* 141v (6); *BielKron* 95v (2); gorłze známie ielt/ kiedy kto nád obyczay nagle ſchudnie *SienLek* 18v; Kiedy pod ſkorą częłto fye ciało rułza/ [...] Ograżkę przeſtáiącą známionuie. *SienLek* 20v (19); ále ſie fromotá widzi/ kiedy kto tego nie ma/ czym s przyrodzenia ozdobion być miał. *GórnDworz* Ee8v (6); *RejPos* 49v; *KuczbKat* 415 marg; mnieyſzy dziw był kiedyby dudek dzieciołá wylágnął *RejZwierc* 268 (3); *WujJud* 185 (2); *ModrzBaz* 93v; *PudłFr* 16 (2); *GórnRozm* H3; *GostGosp* 34; *KochCn* B4; Piękna á ſwięta rzecz ielt kiedy Pálterze mogą rzec trzodzie fwey: Bądzcie náſłádowncy memi. *WujNT* 690; *WysKaz* 43.

Połączenia: »co(ż) ... kiedy« (4): *RejJóz* H4; Niema ſie co podobác/ kiedy kto máiąc fwe włolne Polſkie ſłowo [...] pożyczá ná iego mieyłce s cudzego ięzyká *GórnDworz* F2v; *KochFr* 7; *WujNT* 777.

»ono ... kiedy« (2): Załz ono nie wielką rzecz byłá/ kiedi rybá dáłá ná ſobie ieżdżić po morzu Arionowi *GórnDworz* H2v (2).

»owo ... kiedy« (9): iáko y owo prózna by robothá bylá/ kiedyby ktho ná łczyrym piałku poiał dobrą pżenicę *GórnDworz* Kk2 (6); *RejZwierc* 101v (2); *KlonWor* 74.

»kiedy ... tedy« (1): kiedy łie białagłowá vrodzi/ tedy łie to omyłką [...] dzieie *GórnDworz* X5v.

»to (...) kiedy, kiedy ... to« (77 : 10): *RejRozpr* H3v; *KromRozm III* 18v; *DiarDop* 114; *GroicPorz* r2v; A ielztte to ielst ofobliwa łalká Boża/ kiedy Pan Bog tákowe grzelżące ludzi/ tu ná tym łwiecie karze *KrowObr* 65 (2); Zalz to nie poeżciwa rzecz/ kiedy cie miłuią Włzyłcy *RejWiz* 192v (9); *RejZwierc* 29v (3); *BielKron* 26; *KochSat* A4v; *SienLek* 22v; *RejAp* 180; máiac zá to/ iż kiedy rołkołzy włzemi łmyłły vżywie/ áby to było naiwłęłtze błogołłáwłiełłtwo/ á vłpokoienie vmyłłu *GórnDworz* Ll v (31); *RejPos* 260; Ale to dziw kiedyby kto Puhaczá álbo łprołnego Białorzytá w Sokolem gniałdzye ználazł. *RejZwierc* 268 (6); *Strum* M (2); *CzechRozm* 24v; *PaprpPan* Gg3; Kiedyby te nakłády na inłze Rzeczypólpolitey potrzeby obrácano/ bázoby to dobrze było [*hos sumptus in alias reipublicae necessitates conferri pulchrum et utile esset*]. *ModrzBaz* 94 (2); *Oczko* 8 (2); *CzechEp* 253 (2); *NiemObr* 84; *KochEpit* A3v; *KochPieś* 3; *PudłFr* 16 (2); Kiedyc Oyczyzná zwyłiełłtwá winłzuie/ Kiedy łye młłtwu twoiemu ráduie/ [...] Włęc to poćiechy tobie nie przy- nołi? *ZawJeft* 24; *ActReg* 105 (2); *GórnTroas* 37 (2); *KochPij* C; *OrzJan* 29; *KołakSzczęłł* A3v; *WujNT* 796; *KmitaSpit* Bv; *CiekPotr* 90.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1): Lice y powieki kiedy łye nádma: Opuchłnę známionuie *SienLek* 20.

a. *W zdaniu nadrzędnym zapowiednik „co” lub „nic”. z przydawką w stopniu wyższym: niż* (4) :

Połączenia: »co(ż) ... jako (to) kiedy« (2): *GórnDworz* Dd2; Bo coż nam pożytecznieyłżego [...] być może/ iáko to/ kiedy częłłtokroć wlpámłęttáwáć bedźiemy/ iż łie Pan Bog ták vniżył *KuczbKat* 35.

»nic ... jako (to) kiedy« (2): Abowyemći nic nyemáłż lepłłwego yedno kyedy dwoye yednákich á łobyte rownych *GliczKsiąż* Q2; *KuczbKat* 110.

b. *Zdanie podrzędne wyjaśnia znaczenie terminu przez podanie przykładu* (10) : odłztzepieńcem być nie inłżego nieiełłt/ iedno kiedy łie kto odłtży/ od iednołci kołłiołá *KrowObr* A4v; *RejPos* *Wiecz*³ 98v.

Połączenia: »owo ... kiedy« (1): toć też y owo ielst ofzukánie/ kiedy dwa łzermuiączy/ ieden drugiego vbije *GórnDworz* N5.

»to (...) kiedy« (7): *LibLeg* 11/174; *RejKup* k5; Ielst y oto tho Ironiey coł w rodzie/ kiedy ktho połłtepek łzkárády czył/ cudnym przezwłłkiem názwłie *GórnDworz* R2v (2); *KuczbKat* 285; *RejZwierc* 225; poniewáż czełł prawđziwa ielst to/ kiedy człłowiekowi iákiemu dobrému zá cnotę iego [...] dádzá nagrodę iáką zacną y znáczną *OrzJan* 44.

3. *Wprowadza zdanie dopełnieniowe (często z odcieniem czasowym, czasowo-warunkowym, czasowo-przyczynowym lub warunkowym); quando PolAnt; unquam Mącz [w tym: kiedyby (13)]* (218) : *BierEz* Q; Iucha z Kura pomaga kiedy zołádek dla wiatrow w nim zamknionych boli. *FalZioł* IV 18d (4); *BierRozm* 23; *WróbŻołł* L6v; *RejKup* h8v (3); *GroicPorz* i4; *KrowObr* 93v (2); Iuż włżędy náđłłuchawa kiedy gđzye kto łzepce *RejWiz* 4 (5); *RejFig* Dd; *RejZwierc* 106; ále on nieczuł kiedy łię vkláđłá/ y kiedy włłtáłá. *BibRadz* *Gen* 19/33 (4); iż widział kiedy Angioł kłáđł koronę krolewłką na głowę iego brátu *BielKron* 301 v (3); *KochSat* Cv; Cedodum, an unquam iniuriarum audisti mihi

scriptam dicam, Y słyżależ kiedy by mię áby o yáką krzywdę przed łąd przypráwiono. *Mqcz* 85b; *SienLek* 16v (16); Iednák w prawdzie wielkim ludziom/ niemálz czego mieć zá zlé/ kiedy o łobie wiele rozumieią *GórnDworz* D8 (12); Pámiełtałz kiedymći łpuścił Mánnę ku żywności twoiey *RejPos* 172 (2); *RejZwierc* 99v (5); *BudBib Mal* 3/14; *PaprPan* B3; *KochPs* 84 (2); *KochTr* 5; *NiemObr* 115; Iełli śmiercią zwác mamy/ kiedy miedzy bogi łowíłz kogo przypuści *KlonŻal* A3v; *KochWz* 140; *BielSjem* 21 (3); Moią fébrá nie lubi/ kiedy nád nią báiefz. *PudłFr* 46 (5); *ZawJeft* 29; *ActReg* 84; *GostGospSieb* +4v; *GórnTroas* 66; *GrabowSet* V2v; *LatHar* 258; iż ścierpieć nie mogą/ kiedy Pánnę naświéłtżá ábo inne łwiéte zowiemy łprawcámi *WujNT* 796 (6); *CiekPotr* 32; Gdyż chwałę/ kiedy kto zły niepokrywa złości *GosłCast* 47; *PaxLiz* C4 (2); *KlonWor* 62.

Połączenia: »co ... kiedy« (1): Pytano Mędrcą Pogáńłkiego/ czymby teź nalepiey łtałá R. P? odpowiedźiał/ kiedyby o krzywdy ták łie gniewáli/ ći ktorzy ich nie ćierpią/ iáko ći ktorzy ie ćierpią. *PowodPr* 65.

»nic (a. niskádinád) [+ comp] ... jedno kiedy« (3): Iż łákomcy nigdy nic lepszego zá żywotow łwych nie czynią/ iedno kiedy pozdycháią. *RejZwierc* 63v (2); ktore [zdrowie] niłkád inád prędzey nam przypáść nie może/ iedno kiedy mamy ná fię Páná Bogá łáłkáwego. *RejPosWstaw* [41²]v.

»owo ... kiedy« (3): takieź y owego ołzukániem w. m. nie názowiełz/ kiedy dobry złotnik/ wziáwłzy Rubin [...] przyłtrychnieniem/ łmelczem/ vczyni gi dobrze czudnieyłzy *GórnDworz* N5v (3).

»stąd ... kiedy« (2): rozmaíte omyłności Papieźow Rzymłkich zftąd fię pokázác mułżá/ gdy iedni drugich dekretá płowáli [...]. A náołtátek/ kiedy nie tylko dwáy/ ále y trzyeż zarázem obieráni bywáli *NiemObr* 178; *ArtKanc* P17.

»ta rzecz ... kiedy« (1): WEłólem był s tych rzeczy kiedy mi powiedano/ Iż do domu Páńłkiego s tą ochotą idź miano *LubPs* cc3.

»kiedy ... tedy« (1): Wieprz powiedáią iż kiedy trawá rołcie tedy łłyłzy *RejZwierc* 99.

»to (...) kiedy, kiedy ... to« (91 : 5): *BierEz* G (3); zeby przí them bil kyedy bandzie poselsthwo pofel powyedál *LibLeg* 7/34v; *RejRozpr* E; *RejJóz* B3 (3); Teź to wieczey łpichy łtroyl Kedy tam ty Fofky broyl *RejKup* aa8v (2); *Diar* 72; *MrowPieś* A4v; *GliczKsiąż* A3v; *GroicPorz* p2v (2); Bo iedni w tym nawiełtżá rołkólz Pokłádáią/ Kiedy onych próżnych łkrzyń worki dokłádáią. *RejWiz* 11 (9); bowiem łzkodá tego/ Kiedy nam łchodzą domy/ narodu zacnego. *RejZwierc* 89; *BielKron* 448v; *KochSat* C; Czyłtą ránę po thym poznác/ kiedy czyrwona á niebárzo wilka *SienLek* 147v (3); Wiere bych ia tego ták bárzo Dworney pániey zá zlé niemiał/ kiedyby łie oná [...] kogo inego rozmiłowálá. *GórnDworz* Cc (26); *BiałKat* 353v; *KuczbKat* 15 (2); *RejZwierc* 24v (4); *BielSpr* 32v; *WujJudConf* 48v (2); nie dołyc nam ná tym/ kiedy łámi poboźnie á cnotliwie żywiemy *RejPosWstaw* [41²]v; *Strum* F2; *CzechRozm* 227v (2); Bo kiedy kogo zgubić chociaź niewinnego/ W tym nawiełtze koch[ánie] było włzytko iego. *PaprPan* Hh2 (2); *ModrzBaz* 45; *NiemObr* 10 (3); *KochMarsz* 154; *KochPieś* 10 (2); *ArtKanc* N 12, *ZaivJeft* 33 (2); *GostGosp* 12 (2); *LatHar* 247 (2); żeby fię tym co vblizáło załłudze męki Páńłkiej/ kiedy ták łey łkutki vczynkom náłzym bywaią przypíłowáne. *WujNT* 794 (2); *WysKaz* 5 (3); *SiebRozmyśl* Bv (2); *GosłCast* 7 (2); *KlonFlis* F2v; [Gdy łie woł trawy kędy dorwie/ Kiedey iey przelátć tego nie wie. *TerentMatKęł* R5v.]

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (2):

Połączenie: »kiedy ... to, to ... kiedy« (1 : 1): TEn kiedy Hiłzpánią wzyął z mocy Rzymiánom/ Zdáło fie to zá despekt wielki onym pánom. *PapPan Hh3 (2).*

a. Zdanie podrzędne wyjaśnia znaczenie terminu przez podanie przykładu (12) : Miedzy złoczyństwo theż poczytáią kiedy kto rzecz krádzioną ma wíwoim íchowániu *GroicPorz m3v; RejWiz 62v; RejZwierz 134; SarnStat 750 (2); KlonWor 9 (2).*

Połączenie: »to (...) kiedy, kiedy ... to« (4 : 1): Okréścić álbo opilác kołem którą Figurę/ [...] zowá tho/ kiedy około niéy ták bywa otoczóné/ że fye iéy węglów tyka. *GrzepGeom D4 (4); KlonFlis F3.*

4. Wprowadza zdanie przydawkowe; cum Vulg, PolAnt, Modrz; quando Vulg, PolAnt [w tym: kiedyby (6)] (304) : Kyedi boze cyáło podnoł[í]ą Modlytwa. *BierRaj 19v; PatKaz II 83v; Murm 76; Iezu ktorys więthfzey miłolci być niewkazał/ iedno kiedy ktho za przijaciele swoie położyłby dużę. TarDuch C; kiedy nim pomaże ranę kiedy kogo vkáfi Czo iadowitwego FalZioł IV 49c; RejRozpr Ev; KrowObr 101; Coż owo zá biełiádá kiedy iedni chrapyá/ A drudzy fie pod ławą iáko świnié drapyá. RejWiz 66 (6); RejFig Bb4v; RejZwierz 26v; BibRadz Ps 101/1; Kordiaká/ niemoć kiedy człowiek cierpi wielkie vciązenie ná fercu *Mqcz 38b (2); Ieden ieft Dawid/ á wždy ináčzey fie o nim mowi kiedy był in decore Regis, á ináčzey kiedy był wygnáncem. SarnUzn F5v; SienLek 22; GórnDworz Q7 (3); KuczbKat 105; RejZwierc 245v; BielSpr 24; Strum E4; Którey nie mogą Nawiętżá trwogá Porużyć wáły/ Kiedy powtáły Ná morzu wielkim. KochFr 48; KochPhaen 7; KochFrag 21; LatHar 54 (3); WujNT 64 (2); Przyięgá Woznych, kiedy bywáią poftáwieni przez Woiewodę. SarnStat 573 (2); SiebRozmyśl Hv; PaxLiz E4v.**

Połączenia: »on (...) kiedy, kiedy ... on« (13 : 1): *RejWiz 16 (2); BielKron 266; RejAp 173v; ilko ono męftwo zda fie więtżze kiedy íkromność ieft przy nim GórnDworz 15v; KuczbKat 105 (4); RejZwierc [283]; PudłFr 31; [godziłoby się wspomnieć] one znatna polluge iego kiedi zlich Krzizakow íkrocił PaprUp Cv; LatHar 289; WujNT 274.*

»ow (...) kiedy« (5): *RejWiz 66 (2); NiemObr 76; KmitaSpit C5v; Pátrzayże ná vkłony y ná owo z fercá nie cáłego cáłowanie: kiedy ieden drugiego liże iákoby niedźwiadek człowieká KlonWor ded **3.*

»taki (a. takowyż) ... kiedy« (2): Máło nie podobne do tego ieft y thákie zátrefnowánie/ kiedy owo ktho fłowá thelko ízczyre rozumieć chce/ á nie rzecz *GórnDworz Q4 (2).*

»ten (...) kiedy« (13): toly telko poczáczye yey ízwyáczyemy kyedy poczáło fyá yey przeczyfte czyáło *PatKaz II 83v (4); SienLek 18v; GórnDworz Ee8 (2); KuczbKat 40; NiemObr 58; Nie máłz tych rokov/ kiedyby wielka wielkość ich nie byłá. GórnRozm II2; áby vznawáli haeretyki [...] po tym pewnym znáku/ kiedy oni vczá náuk przeciwnych tey náuce/ którą kościoł powízechny [...] trzyma WujNT 575; SiebRozmyśl K2v; KlonWor 11.*

a. Rozwija określenie czasu w zdania nadrzędnym [w tym: kiedyby (4)] (139) : ktora mu laycza niefie przez wízytek rok: wyiáwłzy dwa księżyczka kiedy flończe ítawa. *FalZioł IV 19a; LibMal 1549/148v; iż Sędzia pyta od Swiádkow/ mieyftcá/ czáfu/ godziny/ kiedy fye tą ípráwá działá GroicPorz x3v; KrowObr 23; RejWiz 178v; przydą dni kiedi będzie wzięt od nich Oblubieniec Leop Matth 9/15 (3); BibRadz Ez 34/12 (2); OrzRozm F4v (2); tákież zá káżdym ítem lat kiedy wyfłzy Rzymowi dzyáłáli*

BielKron 152 (6); *OrzQuin* R3v (2); *RejAp* BB5 (2); *RejPos* 342; *GrzegŚm* 7; *KuczbKat* 270; Zbieżać iuż wiołnā oney kwitnącey młodości twoiey/ kiedy wżytki kwiatki zākwtiāiā. *RejZwierc* 136 (5); *BielSpr* 76; *BiałKaz* Ev; *CzechRozm* 35 (6); *Oczko* 22; *KochPs* 63; *NiemObr* 125 (3); Szczęśliwé czāfy/ kiedy giermak Źary Był tāk poćiwy/ iāko ty dżisieyŹe Iedwabné bramy *KochFr* 104 (2); *KochPhaen* 10 (2); *KochPieś* 31; *PudłFr* 7; Vrzędnik ma dzień piŹać kiedy Pan do niego przyedzie/ y kiedy precz wyiedzie *GostGosp* 22 (4); *WujNT Luc* 13/35 (3); *SiebRozmyśl* K2; *ZapKościer* 1595/88v; *SkorWinsz* A3v.

Połączenia: »od kiedy« (1): Ale aby tu był postawion czas, od kiedy już ci iudices zasieść mają *Diar* 95.

»on (...) kiedy« (24): *RejJóz* A8; *KromRozm II* d3v; *GroicPorz* 1; *KrowObr* 144v (2); *Leop Matth* 26/29; *BibRadz Lev* 7/36 (5); *RejPos* 135v (2); *RejPosWstaw* [110²]v; Rāchowāli tho Więc tobie dobrzy Robotnicy w óny lātā kiedy było tanie *Strum* E2 (2); *BiałKaz* D2v; *SkarŻyw* 161; *CzechEp* 82; *NiemObr* 17 (2); *LatHar* 25 (2); *SarnStat* 283.

»taki (a. takowy) (...) kiedy« (2): Thales tedy tākowy czas vpātrzywŹy/ kiedy fye ćienie porownawāiā z rzeczāmi/ zmierzył ćień *GrzepGeom* O4; *PaprPan* 12.

»ten(że) (...) kiedy, kiedy ... ten« (50 : 1): *FalZioł* I 50b (3); *LibMal* 1544/SQv; *RejKupSekl* a6; *GroicPorz* iv; *KrowObr* 29; *BibRadz Lev* 7/38; czāfu Wiołny około s. Grzegorzā kiedy iuż Źońce knim przychodzi/ ten dzień Źwięcā z wielkā rādościā. *BielKron* 295 (8); *Mqcz* 133a (2); *SienLek* 142; niemāłz tego iednego dnia/ tey iedney godziny/ kiedyby męŹczyznā zāmiłowawŹy/ nie był pilen iāko ieden pies drzwi tych/ ktore polubił *GórnDworz* Bb3v (5); *RejPos* 172; *BiałKat* 176; *KuczbKat* 125; *BielSpr* 46v; *Strum* E2 (2); *ModrzBaz* 105v (4); Ze vyŹrżę w rychle tę ŹzczęŹliwā chwilę/ Kiedy pan będie krzywdy mścil vbogich *KochPs* 205; *SkarŻyw* 90; *StryjKron* 155; *CzechEp* 187 (2); *KochWr* 33; *ActReg* 50; *GostGosp* 10; *GórnTroas* [3]; *KochAp* 7 (2); *KochFrag* 45; *OrzJan* 128; *LatHar* 262; *WujNT* 305; *SarnStat* 628 (2).

»to ... kiedy« (2): *LibMal* 1549/148v; Dzień to błogofławiony/ Kiedym ia wāłzym Źidłem vpleciony. *KochPieś* 53.

b. *Rozwija dopełnienie bliższe zdania nadrzędnego, które jest tożsame z domyślnym podmiotem lub dopełnieniem bliższym zdania przydawkowego (równorzędny treściowo typ z nieznaczną różnicą formalną należy do zdań dopełnieniowych) [w tym: kiedyby (1)] (19)* : *RejKup* cc4v; którzy czekaia pana Źwego kiedy Źię wroci zweŹelā *MurzNT Luc* 12/36; *KromRozm II* g4; gdy tāk Źwiādczy iŹ go widział kiedy rānił. *GroicPorz* hh3v; *RejWiz* 82v (2); *RejZwierc* 106 (2); *BielKron* 277v; Iam ongi twej dziewce wierzył/ kiedy powiedāłā/ iŹ ciebie domā nie było *GórnDworz* R5v; āby IāroŹā vpātrzył/ kiedy by mimo iego komorę Źzedł *GórnDworz* T6; *Oczko* 18; *KochJez* A2; ALkón pātrząc nā Źynā/ kiedy go Źmok Źrogi Wpōły trzymał/ wyćiāgnāł ācz zboiāznā rogi *KochFr* 67 (4); *KochPhaen* 20; *PudłFr* 45.

c. *Wyszczególnia treść wymienionego w zdaniu nadrzędnym tekstu (4)* : co wŹpominaia hiŹtorye od BoŹefława Źmialego iefce/ kiedi brat yego WladiŹław Herman kaŹował wŹzitkie *Decreta PaprUp* L; *LatHar* 188.

Połączenia: »on ... kiedy« (1): zāpomniawŹy oney przēŹtrogi Źynā BoŹego/ kiedy oŹtātnie czāfy/ czāfom Noego/ y Lotowym podobne czyni *NiemObr* 14.

»ow ... kiedy« (1): Tákoweyże też iest kuźniey y owo drugie [rzeczenie]/ kiedy człowiekowi ktory niema nołá mowi ktho/ Ná czoż ty brácie kładziefz okulary? *GórnDworz Q*.

d. Zdanie podrzędne jest tekstem wprowadzającym mowę niezależną lub zreferowaniem treści (17): *Leop 4.Reg 7/18; KuczKat 130 (2)*; Co możem obaczyć z fłow Páná Chriftołowych/ kiedy Fáryzeufzom ná oczy wyrzuca ono ich zbytne pracówanie *NiemObr 15*; iáko o tym włafne twe wyznánie świádczy/ kiedyś rzekł: Smutna iest dułzá moiá *LatHar 289; SiebRozmyśl D4v (2)*.

Połączenia: »on ... kiedy« (5): *KrowObr 234; RejPos 159; BiałKat 308v*; Co się z onych Apołtołkich fłow pokázuie/ kiedy mowi: Bywa síane ciáło ciełefne *KuczKat 95 (2)*.

»ten ... kiedy, kiedy ... ten« (3 : 1): *KrowObr 123; Doczekam ia/ [...] da Bog tey nowiny/ Kiedy rzeká/ żem ítráconá KochZuz A3v; RejPos 112; KuczKat 109*.

Spójnik „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1):

Połączenie: »kiedy ... ten« (1): Przeto Apołtoł kiedy o zmartwychwstániu powiedáł/ Iefli (práwi) w tym żywoćie thylko w Pánu Chriftuśie nádzieię mamy/ thedy iestefmy mizernieyfzimi nád wżyfłki ludźie. A niechay nikt nierozumie/ áby się ty fłowá ściągáć miáły ku nędzy dułzney *KuczKat 90*.

e. W porównaniach, zdanie podrzędne rozwija treść drugiego członu porównania (51) : *KromRozm I C2*; Bo tám iáko Iáłkołki kiedy muchy gonią/ Tákżec ci niebożętá też fie s fzczeńciem łomiá. *RejWiz 68v (10)*; gdy będziecie iáko dąb kiedy íniego liście opáda *Leop Is 1/30; RejZwierz 73*; A dręczenie ich było/ iáko dręczenie ízkorpionowo kiedy vkási człowieká. *RejAp 76 (3); GórnDworz Ii4v*; á on chrapi iáko świniá kiedy fie drożdzy opije *RejZwierc 62 (9); BudBib Iudic 15/14 (3); Oczko 27*; A gdy w biég iego poyżrzył przyrodzony/ Nie iest ták prędki obrzym niewściágniony/ Kiedy do kréfu przed wżyfłkiemi bieży *KochPs 27; KochEpit A2v; ReszPrz 57; ReszList 180; WerGość 235; KochPieś 13 (2)*; Iáká [= *taką, tj. siną*] barwę ná łobie obłoki mięwáią/ Kiedy wiatrem rułzone z pułnocy wftawáią. *WitosłLut A5; PaprUp F2v; KmitaSpit C4v*.

Połączenia: »on ... kiedy« (1): ále co mowífz nierozumiefz/ iákoby on Káifálfz/ kiedy o Kryftuśie prorokowáł *KrowObr 200v*.

»ow ... kiedy« (1): Ale tho rownie liczyć iáko owy wroble/ Kiedy fie więc miéfzáią gdzye ná pułnym gumnie. *RejWiz 93v*.

α. W porównaniu rozwiniętym, dwuczłonowym (zdanie rozpoczęte przez „kiedy” jest podrzędnym przydawkowym wobec poprzedzającego, nadrzędnym wobec następującego czasowego z odcieniem warunku) (9) : *GórnDworz M8v*; Trojanie z wielkiem hukiem w pole pochadzali Jako żórawie, kiedy bliská zimę czują, Z krzykiem przeciw wielkiemu morzu polatują *KochMon 19; WisznTr 35; KochPieś 19; GrabowSet Nv*.

Połączenia: »on ... kiedy« (1): A práwiechmy iáko ony dzyatki/ Kiedy przydá ná rozliczne kwiatki/ Co fie błyfzczy to zá tym biegáią *RejAp 199*.

»taki ... kiedy« (1): rownie to táka rofkołż będzie/ iáko kiedy fie więc owo íni choremu/ á on wielkim kubkiem pije/ á oczknáwłzy fie/ tedy także prágnie/ iáko y pirwey. *GórnDworz LlV*.

»kiedy ... tam« (1): Sam wodz nos częłto ofrzy/ [...] Włáśnie iáko chłop ná wśi kiedy fię powádzi/ [...] Tám íwego winowáycę z dawná vpátruie/ Náśiek o ziemię ofrzy *KmitaSpit B4*.

»kiedy ... tedy« (1): ieftełmy iáko márinarze/ kiedy fie im okręt rozbije/ tedy fie káždy miece do żagłu *RejPos* 316v.

5. *Wprowadza zdanie orzecznikowe; objaśnia termin, kontekst niejasny, sytuację itp. przez podanie definicji, określenia lub przykładu; dum Murm, JanStat [w tym: kiedyby (1)] (63) : Apoplexia dum totum corpus id malum invasit, [...] Kyedy włłyftko powyetrzem zárázone cyáło yeft. Murm 68; GliczKsiąż P6v; POzew vczeni w Práwie opifuią być pięćioráki. Naprzod wftny álbo łowny kiedy Sędzia rofkáże łudze łwemu Vrzędowemu/ áby łtronie náznáczył czás [...] łtánąc *GroicPorz* pv; Piąty pozew iefł kiedy Perłonę imuią. *GroicPorz* p3 (5); *KrowObr* 125v; *RejZwierz* 134v; Somnium [...]. Násmiewisko yáko kiedy by któ rzekł/ cołz báyełz/ fen powiedałz *Mącz* 401d (6); Ma tá chorobá ofoby trzy/ á iedná iefł kiedy łye ciáło nietuczy *SienLek* 91v (2); *GórnDworz* N8 (5); *GrzegŚm* 36; *KuczbKat* 60 (4); *WujJud* 92v; *KochCn* B3v; Opułzczam one ich *prophanas vocum nouitates*, łprołne łłow nowości: kiedy miáłto krztu/ nurzánie/ ábo ponurzánie; miáłto krzcícielá/ ponurzycielá [...] wnołzą *WujNT przedm* 8 (5); co zową *Syncope*, kiedy we łródku łowo złéwa fie, *ut dñs pro dominus. SarnStat* 1286 (5); *WysKaz* 15; *SiebRozmyśl* B3 (14); *KlonFlis* F2; Złódzieyłstwo iefł/ Ruchomey rzeczy dotykánie [...]. Táiemne y zdrádlive/ kiedy kto przez dzięki Bierze ku wżywánium cudze do łwey ręki: Kiedy bierze nie łwá rzecz nád wołá iey Páná *KlonWor* 3.*

Połączenia: »on ... kiedy« (1): Tu też przydáne być máią ony Przyśięgi/ ktore z nieiákicy wzgárdy pochodzą/ kiedy kto przyśięga iż niechce być połłufzen *KuczbKat* 290.

»taki ... kiedy« (1): bo prawdziwa á pomiárkowána wolność táka iefł/ kiedy ten co mnie dził łádzil/ iutro przedemną pozwany łtánie. *GórnDworz* Gg2.

»ten ... kiedy« (1): naypołpolitłza trefność tá iefł/ kiedy człówiek ná łwe łłowá/ dáleko rozną powieść łłyłzy/ niż tá kthorey czekał *GórnDworz* P7v.

»kiedy ... to« (1) : kiedy kto iednego Koniá z łtadá vwiedzie/ á k temu biednego: Iuż to iefł łimplex furtum *KlonWor* 19.

»to jest kiedy« (2): Toć iefł prawdziwa wiara chrzełcijańłka w przereczonych człónkach opifána [...]. To iefł kiedy kto prawdziwe á dołtateczne wfanie w miłofierdziv bożym ma *SekłWyzn* B2v; *SarnStat* 1273.

6. *Wprowadza zdanie rozwijające; quando Vulg; cum PolAnt (15) : RejWiz* 58; *Leop Mar* 14/12; *BibRadz Is* 30/25; *BielKron* 82; dwu telko przypomnię męłzczyzn obu młódych/ obu wielkich pánów/ á ktemu czáłu zwycięłtwá kiedy człówiek połpolicie y naypodlełłzy/ w pyche/ á w łwowolenłtwo fie podniełie. *GórnDworz* Aa; ták poczynay z niemi/ Iákoł poczył z Sizárá/ [...] kiedy zbité główy Niółł po wodzie łzárłatny łtrumiéń Cifłonowy. *KochPs* 125 (2); Náłyłál tedy zówždy [...] ná plundrowánie kráin Ruffkich/ Roku 1213. tákże 1214. 15. y 16. kiedy ich Ruffacy poráżili pod Połockiem *StrykKron* 265; *KochJez* A3; *ZawJeft* 18; *LatHar* 705; że ode krztu Páná Chriłtułowego/ ktory był łzółtego dnia księżycá Styczníá/ kiedy Pánu náłzemu poczęło być trzydziełci lat/ áż do męki iego/ liczą trzy látá y trzy miełłące *WujNT przedm* 32; włtáwił káżdey ćwierci roku połty połpolite/ ktore łuchedni zowiemy/ kiedy káplany łwieęcá *WujNT* 452 (3); *PowodPr* 51.

7. *Wprowadza zdanie nawiązane (3) : W tim przikazaniu bożim y wynich dwie rzeczy mamy baczić. Pyrwą/ Czo nam przikazuie czinić/ a ti łá dobre vczinki kiedi ie czynimy wedłuk rofkazaniá Bożego.*

SeklKat D3; obfíciey też ízáleiąe ná nie/ prześladowałem [!] áz y do cudzych miaft. Kiedy [*In quibus*] też ciągnąc do Dámáfzku [...] ná drodze wyrzałem z niebá nád śwíátłość fłoneczną óswiecaiące mię śwíátło *BudNT Act* 26/12.

Połączenie: »kiedy to« (1): tem fwoię mowę onżeto ktory Socratefa fłuchął/ zawiązał/ ífz go to frafuie/ że mu się zda/ ífz żadny człowiek/ takowych dobrodzieiftw i łafki bogu niezadzieliwá/ acz on iako poganin nie boga iednego ale bogi rad wfpominá/ Kedyto gdy byfmy chcieli Socratefowe argumenta tu przytoczyc/ zajfté by ich nieieden znas barzo rad fłnchął [!] *MurzNT* 103v.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : Dum, Adverbium, temporis varia significat. Dum, id est quando, Kiedy/ álbo przes ten czás. *Mącz* 97c; *Calep* 276a; *LatHar* Aaa2v.

** *Dubia* (2) ; Myfłofczywi Krolyv yno kyedi fą dopyro oni fkarbi v Malchiera y nyechcze ych wroczyz *LibLeg* 11/184v.

a. *Anakolut* (1) : Pátrzay kiedy Mánue on fłáchetny człowiek/ Záchowawfzy ftátecznie zówzdy poczciwy wiek/ Gdy mu Pan z łáfki fyná Sámfoná obiecał/ Tedy k niemu Anyoła s tą nowiną połał *RejWiz* 155.

II. *Zaimek przysłówkowy, zastępuje określenie czasu* (1592) :

1. *Pytajny* (266) :

A. *Wprowadza pytanie o czas* (223) :

a. *W pytaniu niezależnym; quando* *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *Vulg*; *dum* *Mącz*; *quandiu*, *quum* *Calep* [w tym: *kiedyby z trybem oznajmującym* (1)] (56) : Kiedy ciało ciepłeyfze, íeftli przed obiadem albo po obiedzie. *GlabGad* F6v (2); *MurzNT Matth* 25/38 (2); *BibRadz Matth* 25/37 (3); Quando erit promotio magistrorum, Kiedyby będą miŕtrze czinić? *Mącz* 234d; Quando istuc erit, Kiedy to będzie. *Mącz* 337d (4); *Calep* [892]b; A znalazzy go zá morzem/ rzekli mu: Rabbi/ kiedyś tu przybył? *WujNT Ioann* 6/25 (3).

Połączenie: »kiedy ... jeno« = *tylko wtedy* (2): Abowiém kiedy ludzie naylepiéy fwą powinność y baczą/ y czynią/ ieno trzeźwio? *KochPij* C2 (2).

Szereg: »jako i kiedy« (1): Iákołz wzdy y kiedy fię to fthánie? *BudBib* 4.Esdr 4/32.

α. *Pełni funkcję równoważnika zdania* (2) : Ideoque pro virtutibus ducuntur ea, [...] quae omnia peccatores et apostatae angelis suis artibus prodiderunt. A kiedy? Quando ad terrena contagia devoluti a coelesti iugo recesserunt. *Diar* 48; *GrzegŚm* 11.

β. *W pytaniu retorycznym o sensie przeczącym, w założeniu odpowiedź „nigdy”* (7) : *RejWiz* 67; *ModrzBaz* 117v; Kiedy fłońce fwégo wíchodu/ Albo chybiło zachodu? *KochFrag* 18 (2); Nuż Iármárki/ tárgi/ [...] á kiedy częftfze iáko w śwíetá? *PowodPr* 52; *SkarKaz* 158b (2).

γ. *W pytaniu retorycznym o sensie życzącym, w założeniu dopowiedzenie „oby jak najprędzej”* (4) : kiedy fąd wczynisz nad thymi ktorzy mnie przefladuią. *WróbŻołt* 118/84; *LubPs* bb3; *ZawJeft* 9.

Połączenie: »kiedy wżdy« (1): O nędzny vporze Heretycki kiedy fię wżdy obaczyfz. *WysKaz* 36.

δ. *W tytułach, marginesach, spisach treści* (18) : Kyedy fye kościół zyáwił. *KromRozm III* G4 marg; *StryjKron* 285 marg; Kiedy Kościół ślubow zákázuie. Od Adwentu ślub vftawa/ Po trzech Krolách wnet náftawa. *LatHar* ++7 (2).

Zaimek „kiedy” poprzedzony innymi składnikami wypowiedzenia (14): Auguſtin ſwięti biſkup kiedy był. *MiechGlab* *6v; *KrowObr* Rr; *Sowieńskie* [!] narody/ kiedy Wiarę wzięli *SkarJedn* [d9] (5); *StryjKron* 91 *marg* (3); *Vczniowie* Pánſcy kiedy poſcić mieli. *WujNT* 35 (2); *SkarKaz* Oooo2b.

Szereg: »kiedy i jako« (1): *Zwirzchność* Biſkupia kiedy y iáko ſie poczęła. *RejPosRozpr* c3v *marg*.

b. *W pytaniu zależnym [w tym: kiedyby (1)] (7):* *PatKaz* III 92v; A będąc zopytány od Pháryzeuſzow; Kiedy Przyidzie kroleſtvo Boże? odpowiedział im *WujNT* *Luc* 17/20; *SarnStat* 695.

W połączeniu szeregowym (1): pytáiąc ich pilno/ [...] gdzie á kiedy/ á iákoby ſie zyáwić miał. *RejPos* 36.

Szereg: »kiedy a ktorym obyczajem« (1): poczęli go około wielu rzeczy pytać/ a zwłáſzcza kiedy by á ktorem obyczáiem wtakowá roſpacz vpádł. *MurzHist* L3.

a. *Pełni funkcję równoważnika zdania (2) :* ále ſię pytay iáko ſpráwiedliwi máią być wybawieni [...] y kiedy. *BibRadz* 4.*Esdr* 9/13 (2).

c. *W zdaniu dopełnieniowym [w tym: kiedyby (1)] (145) :* *PatKaz* III 94v; *FalZioł* IV 34a; *GlabGad* H2; A co wiedzieć kiedy pomrą *RejRozpr* G3v (2); *ConPiotr* 31v; *RejKup* b2 (3); *MurzNT* *Mar* 13/33; Powiedz kiedy Pápież ktory / rofkázował koſciółom Greckim? *KrowObr* 19; *RejWiz* 53v (4); *RejZwierc* 41 v (4); *BibRadz* 4.*Esdr* 8/62 (2); *OrzRozm* L3v; Kiedy thá ziemiá thytuł kroleſtwa wzięła/ nie wiemy *BielKron* 274v (3); *SienLek* 33; *RejAp* 116v (3); *GórnDworz* F; *GrzepGeom* O3v; *RejPos* 81 (5); *BiałKat* 41 (3); ále wždy y ogarzá poznác kiedy ſzczeka na wilká á kiedy záiącá goni. *RejZwierc* 146v (10); *BielSpr* 15 (4); *BudBib* 4.*Esdr* 8/62; *BudNT* *Mar* 13/4; *CzechRozm* 18v (4); *SkarJedn* 98 (5); *Oczko* A3v (2); Rác z mi kres dni mych obiáwić/ Kiedy Przyidzie ſwiat zoſtáwić. *KochPs* 57; *NiemObr* 76; *KochFr* 14 (2); *KochPhaen* 1 (2); *PudłFr* [3] (6); *ArtKanc* C13v; OPogrzeb krolewski kiedy by miał bydz, ale natei ſeſiey nic nie concludowáno. *ActReg* 68; Piſác záwždy kiedy ktory ſtaw ſpuſzczá/ y ktorego roku. *GostGosp* 74 (3); *WyprPl* B3v; *WujNT* *Matth* 24/3 (7); *SkarKaz* 418a (2); Będziefz ráchowál kiedy więc od Daty/ Iedná zá drugá przypadáią raty *KlonFlis* H2v; *KlonWor* 34.

W połączeniach szeregowych (12): coby było/ gđzyeby yeden wſyftkim nye zámyszerzał/ co/ gđzye/ kyedy/ yáko/ á dla czego ſpráwować máyá *KromRozm* III F8v; *OrzRozm* O2v; *RejAp* 9v; *GórnDworz* H4 (2); *RejPos* 46; *BiałKat* 353v; *KuczbKat* 205; Dziſ ledwe iż nie wie co kiedy y v ktorego wárzá *RejZwierc* 188; *WujNT* 463 (2); *KlonWor* 39.

Połączenie: »to (...) kiedy, kiedy (...) to« (9 : 2): *RejWiz* 15; Ale kiedy tho być ma żadnemu tego nie oznaymił *RejPos* 4v (2); *BiałKat* 353v; *RejZwierc* 58v (3); *GórnRozm* H4v; *ActReg* 169; Na wſzelákim mieyfcu vpátruy to pilnie/ Kiedy mał zámileżeć/ bądź rzec nieomylnie. *Phil* G2; *WujNT* 835.

Frazy: »nie wiedzieć kiedy« (3): *BielKom* F2v; *ReszHoz* 124; á gránice mogą ſie niewiedzieć kiedy ſkończyć *SarnStat* 474.

»wie(ż) (to) (Pan) Bog kiedy« (7): *RejWiz* 15; *RejZwierc* 58v (2); *BielSpr* 75v; *GórnRozm* H3v (2); boto sam Pan Bog wie kiedy ten sąd doidzie *ActReg* 169.

Szeregi: »gdzie, (a, i) kiedy« [szyk 2 : 1] (3): Bo iſcie znas zadny niezwie Gdzie go/ a kiedy zbodá. *RejKup* Bv; *RejPos* 184; *CzechEp* 143. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.].

»jako, (a, i) kiedy« [szyk 4 : 3] (7): *KrowObr* C (2); *RejAp* 5v; *GórnDworz* 13; *KuczbKat* 195; *daią* znąć swoim którzy są zaniemi/ iako á kiedj máią przjciągnąć nád nie *BielSpr* 56; *BudNT* li. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 7 r.].

»kiedy albo jeśli« (1): co nie télko w tém/ kiedy/ álbo iefli to dziećciam przyštoi dác/ obaczono być ma *Oczko* 22.

»kiedy a ktorej godziny« (1): gdyż nigdy nie wiemy kiedy á ktorej godziny ma przypásć ná nas to záwołanie náfze. *RejPos* 258v.

»kiedy a na którym miejscu« (1): ktore [*sądy grodzkie*] przes Woznego ná tydzień przed tym máią wywołác kiedy á ná którym mieyfcu máią być sądzone. *UstPraw* A2v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

»skąd a (i) kiedy« [szyk 2 : 1] (3): *KromRozm II* f3; A tho iufz będziem mieć skąd fie y kiedy fie Mnifzy wftzżeli *KrowObr* 137v (2).

Zaimek „kiedy” poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia (1): Sędzia kiedy może sędzić ludzi z inłzego práwá/ małz nápiłano niżey *GroicPorz* d.

a. *Pełni funkcję równoważnika zdania* (7) : podobnoś fye dawno ípowiedał? (–) Niepomnié iufz kiedy/ ále co to ku temu. *OrzRozm* L; *Mącz* 243c; *PaprUp* K2v; *GrabowSct* S2v.

Szereg: »(gdzie), kiedy i jako« [szyk 2 : 1] (3): *RejPos* 36; A ktoby wiedział iż krew iego ma być pewnie rozlaná/ [...] á niewie gdzie/ kiedj/ y iako/ iakożby táki mogł kiedy dobrej myfli być? *RejZwierc* 72v; *GrabowSet* Y2.

d. *W zdaniu przydawkowym [w tym: kiedyby* (1)] (12) : a ktory iefł znak/ kiedy by się to dżiác miało? *MurzNT Luc* 21/7; *RejWiz* 78v; *Káalendarz* z którego święte dni od robotnych álbo powłzednich łączimy. Też kiedy są dni sądne á kiédi nie *Mącz* 118d (3); *RejPos* 259v; *Thrzebá* vważác czáfy y przyczyny kiedy fie gniewác. *RejZwierc* 81v *marg* (2); *BielSpr* 16 (2).

Połączenie: »kiedy ... to« (1): Ale tey táiemnice świętego przyścia swoiego/ kiedy przydzye brákowác między wiernemi y między niewiernimi swoiemi/ żadnemu fie stánowi tego zwierzyć niechciał *RejPos* [340].

Szereg : »kiedy a gdzie« (1): mieli dáwác znáki swoim/ kiedy/ á gdzie mieli przyciągnąć *BielSpr* 42.

e. *W zdaniu podmiotowym* (3) :

Połączenie: »to (...) kiedy« (2): *RejPos* 190v; *CzechEp* 71 *cf Szeregi*.

Szeregi: »kiedy a jako« (1): A nic nie pewnego iedno to/ kiedy á iako ná nas [śmierć] przypásć [...] ma. *RejPos* 190v.

»kiedy i kędy« (1): boć też to wiadoma kiedy y kędy y przez kogo co naprzod vkowano. *CzechEp* 71.

a. *Pełni funkcję równoważnika zdania* (1): Poniewálfz włyfłek świat wołá/ iż Piotr S. w Rzymie wczyl wiary S. y krzyżowá śmiercią vmarł: kiedy ktorego dni a/ roku / godziny/ nie potrzebna to dworność. *SkarJedn* 99.

B. *Wprowadza pytanie o czas i dodatkowe okoliczności : w jakim wypadku; w nagłówkach, marginesach i spisach treści* (43) : *GroicPorz* hh2 *marg* (2); Kiedy Sędzyego skaźni niemoże nágánić *UstPraw* C2v; *RejFig* Cc2; *Summá* w krótkości/ dłaczego y kiedy Grekowie odftąpili od iedności

kościółá Bożego *SkarJedn* A8 (4); *LatHar* 172 marg; *WujNT* 349 marg (7); Kmieć od páná zbiegły, ma bydź w roku vpominan, y kiedy ábo którym obyczáiem wolno mu odisdz. *SarnStat* 656 (4).

Szereg: »kiedy i jako« (1): Kiedy y iáko fię ich [losów] vzywác godzi. *WujNT* Zzzzz4.

Zaimek „kiedy” *poprzedzony innym składnikiem wypowiedzenia* (22): Oczeth kiedy a komu szkodzi. *FalZioł* II 18d; Mąż kiedy o cudzołóthwo nie ma żony kárác. *GroicPorz* oo4v (17); Szat męfkich/niewieście kiędy [!] fię vzywác nie godzi. *SkarŻyw* 16 marg; *SarnStat* 943 marg.

Szereg: »kiedy i jako« [szyk 1 : 1] (2): *SarnStat* 485; Przysięgá kiedy y iáko pozwolona *PowodPr* 47.

2. Uogólniający: kiedykolwiek (825) :

a. *W jakimkolwiek czasie, obojętnie kiedy, nie wiadomo kiedy; quando Vulg, Mącz, Modrz, Calep; unquam Vulg, Modrz (756) : OpecŻyw* 112v; *PatKaz I* 14v; *PatKaz III* 94v; *GlabGad* P8; *LibLeg* 6/55v (4); *RejŁas w.* 8; Nic to vnich płátno niebyło iefliżem kiedy poſtem álbo płáczem vdręczył fiebie *RejPs* 100v (8); *LibMal* 1543/77v (3); *RejKup* 16 (2); coć fye kyedy zábáży/ tego fye będyeſz trzymał *KromRozm I* M3v; *MurzHist* L4 (2); *MurzNT* 81; *KromRozm II* bv (3); *Diar* 75; *DiarDop* 115 (2); *GliczKsiąż* F7v (2); Nye małz áby ktory czynił kiedy co dobrego. *LubPs* Dv (9); *GroicPorz* í; Piotr Święty byli kiedy w Rzymie. *KrowObr* 19v (9); iáko ci mordowáni byli/ Co z iego woley kiedy namniey wykroczyli. *RejWiz* 38 (5); *Leop Gen* 31/8 (7); *RejZwierz* 132v; *BibRadz* *7 (3); *OrzRozm D* (5); gdy kto czyie ciało nágie kiedy widzyał/ táki nigdy nie mógł weyrzeć ná thego beſpiecznie komu fwą nágość okazał *BielKron* 100v (4); *GrzegRóżn* Cv; Nuncubi [...], Izali kiedy. *Mącz* 254a; Sicunde, Iefli kiedy *Mącz* 391c (12); *SarnUzn* C8; *LeovPrzep* a3v (2); wfiadł ná koń fwoj z więtfzym fercem/ niź w ſmiertelnym ciele być kiedy mogło. *GórnDworz* Bb6v (20); á w namnieyfzym fie punkcie nigdy nie zmieniło/ cokolwiek kiedy wyfzło s fiętych vft iego *RejPos* 270v (10); *BiałKat* 278v; *BielSat* D2; *GrzegŚm* 50; *HistLan* C4v (2); *KuczKat* 60; *RejZwierc* 23v (8); *BielSpr* 7; *WujJud* 126v; *RejPosRozpr* c4v; że ten ma być przeklętym ktoby tho o nim mowić ſmiał/ fuiffé quando non effet: żeby to miało być/ żeby on kiedy nie był. *CzechRozm* 26 (15); *PaprPan* B3v; *ModrzBaz* 77v (3); *SkarJedn* 325; *KochOdpr* A4v (2); *KochPs* 4 (5); radby fię był z nim kiedy widzyał/ [...] ale przyfłępu do tego y czáfu czekał. *SkarŻyw* 164 (2); *KochTr* 4; iż będzie Krol żáłował że kiedy ná Stephaná mieczá dobywał. *StryjKron* 672; *CzechEp* 13 (17); *CzechEpPorz* **3v; *KochFr* 10 (3); *BielSen* 12; *BielSjem* 8; *KochPieś* 20; Zeſ fwą piękną vrodą wſzytki célowála/ Co ich iedno tá ziemiá kiedy przechowála. *PudłFr* 73 (2); *BielRozm* 27; *PaprUp* E2v (2); *ZawJeft* 41; *ActReg* 168; Siquando – leftlikiedi. *Calep* 984a; *GostGosp* 84; *Phil* O (2); *GórnTroas* 14; *KochPij* C3v; Chwalćie Páná/ ile was Świękiedy było *GrabowSet* R2v (5); *KochAp* 8; *KochFrag* 15; *OrzJan* 38 (2); *LatHar* 29 (4); *RybGęſli* C4v; *WujNT* 306; *JanNKar* Bv; *SarnStat* 5v (5); *SiebRozśl* C4; *GrabPospR* N4; *KmitaSpit* A2; *PowodPr* 21; *SkarKaz* 485a; bo żołnierz dármo nie ſłuży/ á iefli kiedy ſłuży/ tedy ábo ná fwą/ ábo ná cudzą ſzkodę *VotSzl* B4v; *CiekPotr* 11 (6); *CzahTr* B2; *GostCast* 23; *ZbylPrzyg* B4; Pátrząc ná twoie cnoty [...] Dżiwno nam/ iżeć vmrzeć kiedy dopuſzczono. *SzarzRyt* D.

Połączenia: »ilekroć kiedy« (1): *AELius Spartianus* powieda/ iż ilekroć [!] kiedy bywáli iácy zacni á wielcy mężowie/ [...] nigdy żaden niezofłáwił po ſobie ſyná Rzeczyppolitey pożytecznego *ModrzBaz* 47.

»kiedy inedy« [z „niż” w porównaniu pod względem stopnia] (2): *KromRozm I D4*; chocia páná Bogá ná káždy čász czčić/ y miłowác im przyśtoi/ ále w łzczęlcu dobrze więcey/ niż kiedy inedy *GórnDworz Hh6v*.

»jako kiedy« = *jak* (18): *BielKom G4*; Wczym yeślcze pan Bog chuc á ferce nieyákycie rodzicom przeciw płodu śwemu wlał á przydał/ áby ták ono miłowáli y łłánowáli yáko kyedy łámi siebye. *GliczKsiąż D3 (3)*; tedy ich ták wyele/ Iáko kyedy pyáku w morzu *LubPs eev (2)*; Iáko kiedy piękny koń co buiał po łące/ Gdy mu odrą wżytek grzbiet [...] / wnet poštáwę zmieni *RejWiz 57v*; niewiem by náłze Polki niebyły w tym tak miłterne/ chocia náuki w łobie niemáią/ iáko kiedi Włófkzi. *GórnDworz B4 (2)*; *BudBib Deut 8/5*; *BudNT przedm c4*; *CzechEp 300*; *BielSjem 24*; Ba tak ci go pilno domá/ iáko kiedy w woýłku *GórnRozm 14v (2)*; *WujNT przedm 11*; *WysKaz 22*; *KmitaSpit Cv*.

»jeśli kiedy« = *kiedykolwiek* (1): iákicy czčić á chwały Potrzebuie y thá pánná święta/ y káždy inśzy święty/ kthorego iefli kiedy pámiątkę obchodzimy. *RejPos 306v*.

»jeśli, jako kiedy (...) (tedy)« [oznacza, że sytuacja omawiana wyróżnia się pozytywnie na tle wszystkich dotychczasowych podobnych; wprowadza zdanie pojedyncze (7), zdanie podrzędne (5), składnik zdania pojedynczego (2); w obrębie zdania pojedynczego (2)] (15 : 1): Ale iefli kiedy znácznie łwoy łąd Pan obiáwił/ Nigdy znáczniey/ iáko kiedy Zuzánnę wybáwił. *KochZuz A2*; iefli kiedy było potrzebá Koncilium/ teras potrzebá *BielKron 213*; otrzymał ná ten čász Skánderbeg łtátecźne zwycięłstwo iefli kiedy *BielKron 256v*; káždy ociec tákby był pewien potomłthwá że iefł iego włáłne/ iáko kiedy/ zá powłcięgliwołciá biáłychgłow *GórnDworz Z7v (2)*; *RejPos 9v*; A iefli kiedy w Polłzce było tákich wiele/ [...] tedy dźiś záprawdę iefł dofyc. *WujJud A6*; *BudNT przedm a2*; iefli kiedy Moyżefz y z wżyłtkimi Proroki/ żywotá poboźnego vczyli: tedy on dáleko więcey. *CzechRozm 91v (2)*; Tá tedy rzecź/iefli kiedy [*si quando alias*]/ tedy naywięcey teraz zda łię być bárzo potrzebna *ModrzBaz 132v*; *ReszList 155 (2)*; *ActReg 80*; *OrzJan 5 (2)*.

»niż(li) kiedy« — *niż* (19): tak iż teź więcey woźá łaniami albo włokami, niżli kiedy na woziech *MiechGlab *5v*; *BielKom E*; pirwey obyczáyow niżli kyedy náuk máyá łie dzyeći vczyć *GliczKsiąż L8*; lepyey nyechay mu po prołtey formy żonę yedna/ niż kyedy bárzo gładkyey. *GliczKsiąż P8v (7)*; *GórnDworz Z8v*; *RejPos 290v*; *BielSat C4v*; *BielSpr 72v*; *ModrzBaz 57*; *ReszPrz 61*; Więcey mu ty pánuiefz / niż kiedy on tobie. *BielSjem 10*; *BielRozm 23*; *WujNT 34*; *PowodPr 49*.

»wždy (...) kiedy« (3): *RejZwierc 61v*; Nie byłá to tedy nigdy myśł páná Chriłtułowá/ [...] boby to wždy był kiedy iáłnymi y wyráźliwymi łłowy opowiedźiał *NiemObr 32*; *CzahTr K3*.

Zestawienie: »leda kiedy« = *znieńacka*, w nieoczekiwanym momencie; kaźdej chwili [występuje w opisie sytuacji niezależnych od woli osób zainteresowanych i raczej niepomyślnych] (22): *RejPs 83*; *KrowObr 40*; Tátárowie łácný śláł przewiedzyeli do Podola/ ktorym Potym częłstokroc źiemie Rułkie ledá kiedy náieźdzáli *BielKron 388*; Wźiác nam ledá kiedy tą miotłá śmiertelná od Bogá chłóftę *OrzQuin Y2v (3)*; że ledá kiedy muśi łpáść ná nie ten łrogi śirp Páńłki. *RejAp 126v (2)*; Thedy oni teź tho widzác nádziewáli łie ledá kiedy/ iż Kryłtus Pan miał zołtác krolem łudu onego *RejPos 312v (4)*; *BielSat G2*; *HistLan E2v*; zgorzálci łáłiad/ pewnie łie teź ty tego ledá kiedy nádzieway. *RejZwierc 150v (6)*; *BielRozm 2*; *KmitaSpit A3*.

Szeregi: »gdzie, (i) kiedy« [szyk 2 : 1] (3): *GórnDworz* Hh7; *RejZwierc* 161; á iefli kiedy gdzie zwycięstwo iákie odnioflá/ tedy liczbá wiécý niżeli mężtwem. *OrzJan* 40.

»kiedy i kędy« (2): *CzechEp* 73; iż lię fchadzamy/ ná mieyfcu tákiem/ iákiego nam Pan Bog kiedy/ y kędy vzyćać raczy *NiemObr* 23.

α. W znaczeniu 'nigdy' (423) :

αα. W zdaniu zaprzeczonym (też formalnie nie zaprzeczonym, lecz o treści wyrażającej wątpliwość) (39) : *BierEz* S2v; człowieka żadného nigdy niepotąpiál/ anij vbogie kiedy wzgardzil *OpecŻyw* 5; *ForCnR* C2; nie ieft podobno, abych kiedy wczim niebłádził *BielŻyw* 166 (2); *BierRozm* 14; *SeklWyzn* C; *KromRozm I* D4; *MurzHist* S2; *KrowObr* 60v; *BielKron* 392v; *GrzegRóżn* B (3); *RejZwierc* 153 (3); yzali waz fráfunkách [lege: was w frasunkach]/ y wdoięgliwościách/ niebyło tefkno kiedy ftym żywotem? *BiałKaz* Cv (3); *ModrzBaz* 57v (2); *SkarJedn* 133; Prozno fye tám fpodziewáć kiedy obaczenia *KochPs* 81; *SkarŻyw* 108; *NiemObr* 118; *KochFr* 103; *PaprUp* F; Niekořtowałżeś kiedy żołnierskięgo chlebá? *WyprPl* A3; *GosłCast* 50.

Połączenia: »trudno (a. z trudna) (...) kiedy« (5): *LubPs* M2; *RejWiz* 88v; gdy będzie dobrym vznaką/ to czáfu/ to mieyfczá/ to ludzi tych s kthoremi będzie/ [...] trudno kiedy ma w czym zbłędzić. *GórnDworz* K2; *RejZwierc* 162v; bo ftudná temu kiedy bez fedyicy zábieżec fie mogło *Phil* Q.

»wždy (...) kiedy« (3): bo żadne ciáło nie może być ták zdrowe áby go wždy kiedy co záboleć nie miáło. *RejZwierc* 73 (3).

Zestawienie: »leda kiedy« [objáśnienie cf wyżej] (1): ftrzeż Pánie Boże/ áżeby tá nowa Ewányelia/ nas ku záłościwemu/ kóńcu [...] ledákiedy nie przy w iodła *OrzQuin* K4.

ββ. W zdaniu podrzędnym do zaprzeczonego lub innego wyrażającego wątpliwość (135) : Kto ták żyw táki dziw widział/ Iżby kiedy brzuch zęby miał. *BierEz* Bv; *PatKaz* III 91; *BielŻyw* 124; *March*³ V8; *RejPs* 55v (4); *RejJóz* H; *RejKup* dd4; *MurzHist* K2v (2); *Diar* 37 (2); *BielKom* n1b 3; nyepewnac to áby kyedy Bękartowye myeli dzyedziczyc *GliczKsiąż* B3v (2); *LubPs* Dv (7); *KrowObr* 101 (7); *RejWiz* 182v; *LeszczRzecz* A6; *RejFig* Aa 5v; *RejZwierc* 53v (2); *BibRadz Ier* 32/35; nigdy tego w Polńce przed tym ftychác niebyło/ áby kiedy Arcybifkup przyięgał Krolowi *OrzRozm* K (4); *BielKron* 101 v (3); *Mącz* 392b (2); *OrzQuin* B2 (3); *RejAp* AA5v (4); chociam tego nie widział w fobie/ iżby rozum moy/ mogł być kiedy vzyteczny ludziom *GórnDworz* Bv (5); iż fie im to wedla rozumu á przyrodzenia zdáá rzecz niepodobna/ áby kiedy ciáło miáło z martwych wftác. *RejPos* 230 (17); *RejZwierc* 34 (5); *WujJud* 28 (3); *MycPrz* II B; *CzechRozm* 128; *ModrzBaz* 96v; *SkarJedn* A3v (2); nikt nie był téy síly/ Komu by plác kiedy moje ftopy puściły. *KochPs* 25 (4); *SkarŻyw* 98; Dżiwna to v mnie/ żeby kiedy o tym/ káznodzieię będąc/ vczyć też miał? *CzechEp* 59 (14); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 31 (6); *KlonŻal* A4; *KochPieś* 28 (2); *GórnRozm* G3; *PaprUp* G2v; *ZawJeft* 8; *KochPij* C3; *OrzJan* 20 (4); *LatHar* 287; Philippá oycá ich/ nie prze to Ewángeliřtá názywano/ żeby kiedy piřal Ewángeliř *WujNT* 486 (3); *WysKaz* 16; *CzahTr* E; *GosłCast* 32; *SkarKazSej* 685a.

Połączenie: »wždy kiedy« (2): iżby fie nikt nienálařl/ kto by im wždy kiedy wczym chćiał pomoc. *RejPs* 163; *RejKup* o2v.

γγ. W pytaniu retorycznym o sensie przeczącym; num *Mącz*; *ecquando Calep* (249) : *March*¹ A3; *OpecŻyw* 129v; *PatKaz I* 15; Nie ktorego czału *Crefus* krol przyprawił fie iak nakrafniej mógł [...] y rzekł *Solonowi* *Solone* widziałlis kiedy czo pięknieyższego, á flachetnieyższego *BielŻyw* 6; *RejJóz* B6v (5); *RejKup* n4; *MurzHist* Hv; *DiarDop* 99; *LubPs* Q3v (3); *Izałz* Pan *Kryłtus* Syn Boży rofkazał/ kiedy oleie krzcć/ albo [...] fwięćić? *KrowObr* 81v (55); *RejWiz* 71v (3); *Leop* 3.Reg 21/20 (5); *KochZuz* A2v; bo wasni y co kiedy dobrego w ktorey *Rzeczy*po. vczyniły? *LeszczRzecz* A6v (2); *RejZwierz* 44v (2); *BibRadz Num* 22/30 (5); ázaś mię nieprzyiacielá kiedy fobie poznał? *BielKron* 85v (9); *Mącz* 45a (4); *Prot* E; *LeovPrzep* a3v (2); A czo fie mnie kiedy síthác może/ [...] ázażem ia nie krolowa tego fwiátá *RejAp* 150v (8); *GórnDworz* Y5v; Y wczymem ia tobie kiedy niewierny był? *HistRzym* 63v; *RejPos* 13 (19); *BiałKat* 311; *GrzegŚm* 34; *KuczKat* 55; *RejZwierc* 69 (13); *WujJud* 33v (2); *WujJudConf* 54v; *MycPrz* II A4v; *WierKróc* A3; *BiałKaz* K2v; *CzechRozm* 25v (4); *PaprPan* E4v; *ModrzBaz* 141 v; *SkarJedn* 99; *Oczko* 9 (3); któż kiedy z tobą zrownác może? *KochPs* 104 (3); *SkarŻyw* A3 (3); *KochTr* 11 (2); *CzechEp* 17 (10); *KochFr* 128; *KochPieś* 23; *ArtKanc* K10v (2); *GórnRozm* C; *PaprUp* Gv (2); *ActReg* 22; *Calep* 348a; *GrochKal* 12; *GrabowSet* A2; *KochFrag* 53; *OrzJan* 17 (4); *LatHar* 127 (3); *WujNT* 434 (3); *SiebRozmyśl* L; *KmitaSpit* C2v (2); *PowodPr* 20 (3); *SkarKaz* 519b (2); *CiekPotr* 51.

Połączenie: »wždy (...) kiedy, kiedy ... wždy« (6 : 1): Na czym że was ktorego/ wždy kiedy żdradzyła *RejJóz* B2 (2); *LubPs* T3v; *RejWiz* 12; *RejZwierz* 108v; *CzechEp* 36v; *CzechEp* 17.

Frazy:»(kto(ż)) kiedy słychał (a. słyssał), był słychan« = *quis audivit unquam* *Vulg* [szyk zmienny] (14 : 1): *KrowObr* 33 (5); *Leop* Is 66/8; *BibRadz* Is 66/8; *RejPos* 272v; iefliś thy kiedy fłychał o mnie/ ábych ia był kiedy co ták wżetecznego vczynił? *RejZwierc* 34; Abowiem kto kiedy fłyfzał: áby [...] rzeczy wżelákim obyczáiem fobie przeciwné miáły być zgodzone? *WujJud* 11 (2); *SkarŻyw* 394; *CzechEp* 95; *SkarKaz* 159a (2).

»widział (to) kto kiedy« (2): *GórnDworz* G2; widział kto kiedy iáko żywo? Imię moje poważné/ zelżoné ták krzywo? *GosłCast* 61.

Szereg: »gdzie, kiedy« (1): gdzie też kiedy *Apoftołowie* ludzi w tym vpewniáli/ iż kto rzeczy tych cárowánych vżywa ten ma zdrowie y zbáwienie *CzechEp* 362.

b. *Kilkakrotnie w nieokreślonych odstępach czasu: od czasu do czasu; sicubi Mącz* (68) : *BierEz* L3v; acz yako ynfy kyedy ípala a wżako fen ktory oddala pozyuanye uolne rozumu [...] wnyey naprzekazye nyebył *PatKaz III* 111v; *BielŻyw* 87; *RejPs* 135v; *MurzHist* D4v (2); *Diar* 26; Bo chocia go kyedy Pan Bog pokárác raczy/ á wżakoż fowito zázwždy nágradza *LubPs* H; *KrowObr* 83v; *RejWiz* 137; *OrzRozm* V; *BielKron* 320 (2); *GrzegRóżn* M3v; A iefli ku pokoiu kiedy myfl íkłonili/ Nie iuż fwoich żołnirłkich zabaw odftąpili. *KochSat* A2v; *Mącz* 35a; *OrzQuin* F4; *GórnDworz* F3 (2); nic fie tym nie frefuy iefli fie kiedy vniefiefz w mnimániu fwoim *RejPos* 316v; Czytay kto chce *Kroyniki* co fie w *Polżcze* działo/ Gdy kiedy ná máły čás krolá nie doftáło. *RejZwierc* 249v (2); *BielSpr* 3 (2); *KochMon* 31; Coⁿfefsionífte trzymáią/ że *Końcioł* zábładzić kiedy może. *WujJud* 120v marg; *CzechRozm* A5v (3); *ModrzBaz* 32; *KochPs* 17; *SkarŻyw* 471; Gdzie zás ci/ ktorzy fie kiedy od nas do *Kátholiki* *Rzymfkiey* vdáią/ [...] niewiedzieć czym fie zás złym nie ftawáią. *CzechEp* 359 (2); *NiemObr* 98; *WisznTr* 12; *KochPieś* 44; *GrabowSet* K3 (2); *WyprPl* Cv; choć też kiedy ludowi

fwemu zwycięstwá nád Pogánftwem przeciwnym pozwalał/ iednák do końca go wytrácić [...] zá rzecz niepodobná być pokazał. *PowodPr* 13 (2); *VotSzl* B2; *CiekPotr* 50.

Połączenia: »kiedy czasem« (1): wždy też kiedy czálém co dobrego vdziááiá. *RejZwierc* 174.

»ledw(i)e kiedy« = *rzadko*; *vix, vix aliquando, vix unquam* *Modrz* (9): Podobyen yeft Zołfiowi błotney yedney bełtyi/ która ledwe kyedy ná flońce wychodzi *GliczKsiąż* K6v; áby ci ktorzi ledwie kiedy wytchná od ciężkich brzemion/ wytchnęli wždy od tákiego podatku. *ModrzBaz* 122v (3); Okrom świąt ledwie kiedy z oleiem iádlá *SkarŻyw* 141 (2); *KochTr* 11; *PowodPr* 48; *SkarKazSej* 693b.

»mało kiedy« = *rzadko* (2): krory [!] téż nad infzé/ ftrádne⁸⁰ Spiérę ciefzył/ i mało kiedy od nie⁸⁰ odchodząc/ wżelakiem go obyczaiem nadrogę zbawienná przywieść [!] vsiłowáł *MurzHist* E3v; *SiebRozmyśl* E4.

»rzadko kiedy« = *rzadko* (8): Dofyc ich tám/ á *rzadko* kiedy fie nie wádzá *RejWiz* 161v (2); *RejZwierc* 88; iáko dobre wychowánie/ y vltáwiczna pilność/ *rzadko* kiedy co pomoże *GórnDworz* D2v (2); *SkarŻyw* 412; Często wzdycha/ á *rzadko* kiedy fię rośmieie *KochFr* 7; *KochDz* 105.

»wždy kiedy« (5): *OrzRozm* Tv; *RejZwierc* 174; kocháiąc fie z tákiego towarzysztwá [świętych]/ wždyć kiedy co z ich skárbow do nas przylnie. *SkarŻyw* A4 (2); *LatHar* 261.

c. *Zazwyczaj, zawsze* (1) : Bywály te [białęłowy]/ ktore [...] rządziły kroleftwá: y czyniły to wżytko czo męfzczyzni kiedy *GórnDworz* X6v.

3. Nieokreślony (500) :

a. *W bliżej nie określonej przeszłości: nigdyś, dawniej, uprzednio* (107) : *GlabGad* B4v; *RejPs* 205; *RejJóz* P2v; *RejKup* ee5v; *KromRozm I* N4v; com kolwiek kiedy zgrzészyl/ wżytko to Bóg na pamięć łobie przywiódł *MurzHist* L2 (2); *MurzNT* 56; *KromRozm III* E2; *GliczKsiąż* H8; Wywiaduy fie [...] iáko kiedy nawyzłzy Pan w dziedzictwo rozdawał/ Zyemię narodow pogánfkich/ ludu ktory obrał *LubPs* gg4 (2); *KrowObr* C2; *OrzRozm* Ł3v; iż oni wiele kroć vgodę łamáli/ którą fnimi kiedy miewáli *BielKron* 199; Iáwna tho byłá plagá od Bogá/ gorzey niż kiedy ná Fáraóná *BielKron* 342v (8); *Mącz* 159a (2); *OrzQuin* D2v (2); *LeovPrzep* 12; bárzo nierad człowiek pátrzy ná zamek/ [...] w kthorym był kiedy więźniem *GórnDworz* H7 (8); *RejPos* 309v (3); choćbyś łobie wpomniał iż cie kiedy młodość twa vnošlá/ nie fie przed tym nie trwoż *RejZwierc* 136v (2); *WujJud* 32v; *BudBib* 1.Mach 11/10; *PaprpAn* A4v (2); *SkarJedn* 179; Pan bowiém fwoich świętych łłow nieprzebaczył/ Co kiedy Abrámowi pošlubić raczył. *KochPs* 159; *SkarŻyw* 171 (2); *CzechEp* 190 (2); *BielSen* 10; *GórnRozm* A4; *KochFrag* 45; *OrzJan* 125; *WujNT* 354 (2); *SarnStat* 121; fpodziewáłem fie/ że záraz na tym Seymie/ więtfze niż kiedy baczenie ná łtan Duchowny pokazać fie miało. *PowodPr* 59; *SkarKaz* 161a (2); *CzahTr* G2v; *GosłCast* 51; żeby kiedy [z tobą bogowie] byli/ Włzákciby fie iuż tobą dawno ohydziłi. *PudłDydo* B3.

W przeciwstawieniach: »kiedy ... teraz (6), dziś (5), już, na potym, zaś, zawsze« (15): czo yełly kyedi czynyll za mlodfich lyadth fwoych dzifsz thim wyanezey tho obmiłlacz raczi *LibLeg* 11/133v; boć tego theraz lituię/ zemci kiedy dał zań corkę moię *Leop* 1.Mach 11/10; Co było kiedy/ iuż ieft. A ktore łá rzeczy przyłzle/ iuż były niegdý *BielKron* 79v; co fie kiedy dzyáło á wypełniało obietnic y łálki nád kthorym wiernym Pánfkim ná on czás/ tego iście káždy wierny Pánfki też ná Potym iuż fie pewnie nadzyewác może *RejPos* 277; *RejZwierc* 162v; co było kiedy wátpliwym/ áby záwłze

wątpliwym zoftało? *WujJud* 28; Co kiedy było/ to zaś będzie *BudBib Eccle* 1/9 (2); *PapPan* Ddv; *KochSob* 62; *ZawJeft* 41 (2); *SarnStat* 110 (3).

Połączenia: »kiedy inedy« [zawsze z „niż” w porównaniu pod względem stopnia] (3): Zebrał tedy Skänderbeg lud więtfzy niż kiedy inedy *BielKron* 253 (3).

»kiedy naonczas« (1): tákowy głod ćirpimy fłowá prawdziwego Páńfkiego/ więtfzy niżli kiedy ná on čás oni nędzni miefczćanie Ierozolimfcy *RejPos* 197.

»niedawno kiedy« (1): s tymli fie vrodziłá/ czy iey to niedawno kiedy przyfzło *GórnDworz* S4.

»kiedy przedtym« = *unquam antea JanStat* [szyk 12 : 2] (14): *Diar* 32; *RejWiz* 148; *BielKron* 36 (2); *Vir quaestorius*, Który kiedy przed tym podskarbin był. *Mącz* 336b; *RejPos* 5v; *HistLan* C4; *CzechRozm* 41; Gdyżem iefcze nigdy tego nie doznał: ábyś W. M. moią też vprzeymośćią [...] miał przedtym kiedy gárdzić. *CzechEpPorz* **v; *OrzJan* 6; *SarnStat* 110 (3); *PowodPr* 24.

α. W funkcji zbliżonej do partykuły, występuje w zdaniach dotyczących sytuacji (zwykle pożądaných) realizowanych po długim oczekiwaniu: w końcu (3) :

Połączenie: »w(ż)dy kiedy« (3): *GórnDworz* F4v; Sławić ćię fmyfł będzie/ [...] żeś wdy kiedy Pánie Wyfłuchał/ w wćilku ftrapione wołanie *GrabowSet* G2v; vwefeliłem fię wielce w Pánu/ iżeście wdy kiedy [tandem aliquando] rofkwitnęli w fwoim ftáraniu o mnie *WujNT Philipp* 4/10.

β. W znaczeniu 'nigdy w przeszłości' (10) :

αα. W zdaniu zaprzeczoym (3) : *GliczKsiąż* I3v (2); ma przyfładz fámotrzyć/ iż ono piśmo nie ieft iego/ áni pieczęć iego/ áni kiedy było *GroicPorz* y3.

ββ. W zdaniu podrzędnym do zaprzeczonego lub innego wyrażającej wątpliwość (7) : *KrowObr* 19; *BielKron* 317; *RejZwierc* 202; *ModrzBaz* 47; nie może być pokazáno/ [...] áby kiedy miał co Bog przed wfzytkimi wieki mowić *CzechEp* 255; Odeydzie ich duch z czáfem/ á zniśczeie ćiało/ By kiedy w świcie było/ znákw będzie máło. *GrabowSet* D2; *PowodPr* 56.

b. W bliżej nie określonej przyszłości; aliquando *Mącz* (392) : trzeba przegłędáć/ Coć się kiedy może przydáć *BierEz* 13; SNadz ták złemu dorádziłá złoć iego/ [...] iżby fie nic oto nieftárał/ áby kiedy miał mieć pomfťę od bogá zá wyfťepki fwoie. *RejPs* 53 (8); *LibLeg* 10/153; *ConPiotr* 31 v; *RejRozm* 400; *MurzHist* M; *Diar* 76; *BielKom* C4v; Niechby ku czelufciam moim moy nędzny ięzyk przyftał/ Ieflibych mieyfćá fwoiego kiedy rofpomnieć nie miał *LubPs* dd6 (3); *RejWiz* 173v; *Leop Deut* 5/25 (2); *RejZwierc* 74v; Dźiwna rzecz będzie iefli my tego Krolá kiedy Tyránnem fámi fobie nie vczynimy. *OrzRozm* O2; ták czáfy s fortanná fie mienią/ iż żadna rzecz w fwoim bycie ná wieki nie trwa / fnađz też to kiedy przydzye ná Rzym. *BielKron* 129v (10); *Revise* nos aliquando, Náwiedz nás kiedy. *Mącz* 495c (3); *OrzQuin* R2; *RejAp* 198v; *GórnDworz* E2 (5); *RejPos* 2v (9); Pewnie kiedy wflyfzym o dziwney nowinie. *HistLan* D4v (4); *KuczbKat* 335; y ty pewnie oyczá krolá mieć nie będziefz/ iefliże fie tego kiedy drugi raz dopuściłz. *RejZwierc* 34 (7); *BielSpr* 58; *BudBib* 2.Mach 10/4; *BiałKaz* Lv; *CzechRozm* 164 (2); *PapPan* N4 (2); *KarnNap* ktv (2); *ModrzBaz* 40v (2); Będziefz (mówią) ten kiedy dzień błogofławiony/ Ze go leżąc ná márách oftátnich vyżrzemy? *KochPs* 60 (2); wpádlá S. Antoniemu wielka y vprzeyma चुć do tego/ áby kiedy mógł krew fwoię dla Chryfťnfa rozláć. *SkarŻyw* 542 (3); *StryjKron* 692; *KochFr* 9; *KochDz* 108; *KochPhaen* 18; *ReszPrz* 9; *BielSjem* 33; *KochSob* 64; *PudlFr* 38; Tákżec y ná on čás będzie/ iefli kiedy przydźie ktemu *KochWr* 35

(2); *ActReg* 7 (5); *GrabowSet* E4v; *KochFrag* 29 (3); *OrzJan* 45 (2); *LatHar* +5v (2); *RybGęśli* B; *WujNT* 688; A skazanie ich iefli kiedy będzie skazoné/ nic ich poczciwości y dobréy łlawie nie będzie szkodziło. *SarnStat* 269 (8); *SiebRozmyśl* [A2] (3); *GrabPospR* K3v; *PowodPr* 16; *SkarKaz* 578b; *VotSzl* D4; *CzahTr* K4 (2); *SkarKazSej* 683a; Owa łyn twoy;epłzemu kiedy kłercu przydzie. *PudłDydo* B.

Połączenia: »kiedy inegdy« (1): Tráfi łye kyedy inegdy o tym mowić. *KromRozm* I G.

»jeszcze kiedy« (4): *RejPos* 101; *RejZwierc* 2; poki łię też (dali mu to iefzcze kiedy pan) nie vzna *CzechEp* *3; *CzahTr* Lv.

»kiedy (...) (na) potym, (na) Potym (...) kiedy« (4 : 3): iefliżeby kiedy potym łynowie iego/ Odłtąpili tu łwowlonie od zakonu moiego *LubPs* T5; *RejWiz* 18; *KochSat* [C2]v; Przeto Kryłtus łotrowi nie potym kiedy nie rychło/ ále zálás tu iefzcze ná łziemi żywiącemu obiecuie *GrzegŚm* 43; *WujNT* 4; *SarnStat* 964 (2).

»kiedy tedy« = *prędzej czy później* (5): może w thym nie złościwy nie wąpčić/ iż go to pewnie nie minie kiedy tedy *RejAp* 5 (2); przecz tego zálówać małz czego pewnie kiedy tedy odbiezeć mułsz *RejZwierc* 179 (2); *KochWr* 30.

»w(ż)dy kiedy« (9): *RejPs* 121 (2); rádábych widziála/ Abych cie też wżdy kiedy w łwoim domkn miał. *RejFig* A a4v; *OrzRozm* T4; *GórnDworz* li8; *RejZwierc* 160 (2); *ModrzBaz* 74v; ázaby wżdy iáko zdarzyło mi łię kiedy [*tandem aliquando*]/ zá wolá Bożá/ przybyć do was. *WujNT* *Rom* 1/10.

α. W znaczeniu 'nigdy w przyszłości' (49) :

αα. W zdaniu zaprzeczonym (też formalnie nie zaprzeczonym, lecz o treści wyrażającej wątpliwość) (10) : *KromRozm* I G4v; *MurzHist* K4v; *Diar* 73; Iuż tey łwyętey chwale Páńłkyey ten rozum człowyeczy/ Prožnoby myał kyedy łprołtác *LubPs* ff4; *RejWiz* 136v; *BielKron* 67; Fieri non potest quin aliquando istud tibi utile futurum sit, Nie może być/ ábyć to kiedy wielkiego pożytku nie przyniosło. *Mącz* 342a (2); *RejAp* 5.

Połączenia »trudno kiedy« (1): gdybył tego znác nie chciał zá prawdziwy [...] Kofcioł Pána Kryłtułow/ trudnobyć iuż kiedy inłzy poznác miał. *RejPosWstaw* [143²].

ββ. W zdaniu podrzędnym do zaprzeczonego (34) : *LibLeg* 9/51v; *RejPs* 66 (2); *RejJóz* P7v; *RejWiz* 41v; *OrzRozm* L3; iż wıęczy łobie wázá rołkołz theráznieifázá ktorá czuiá/ niłzi karanie o ktorym iefzcze wąpčić áby ná nie przyść kiedy miało *GórnDworz* Ff3v (3); *RejPos* 41 (5); *BiałKat* 28v; *RejZwierc* 98v (3); *WujJud* 2v; nie bóy łye ábyć łye ná złobie kiedy miał łtaw przerwác *Strum* [H]; *CzechRozm* 267; *PaprpPan* Y3; *KochPs* 103; *KochPieś* 37; nie doczekamy tego/ żeby Polacy kiedy o rządzie pomysłić chćieli. *GórnRozm* M2v; *GrabowSet* K3 (2); *KochFrag* 26; *OrzJan* 105; *LatHar* 245; *GoslCast* 40.

Połączenia: »już kiedy« (1): nie máiac zwłalczá żadnéy nádźieie [...] / ábym iuż kiedy W.K.M. oględác miał *SiebRozmyśl* [A2]v.

»potym kiedy« (1): nie wierzę/ áby ktory potym pobožny y wierny ták kiedy wykłádác miał *CzechEp* 153.

γγ. W pytaniu retorycznym o sensie przeczącym (5) : Izałz ia kyedy będę yadł ty myęłá wołowe *LubPs* N3 (2); *HistLan* B; *GórnTroas* 35; Odpoczniémże nogóm kiedy? *KochPij* C4.

β. W funkcji zbliżonej do partykuły, występuje w zdaniach dotyczących sytuacji (zwykle pożądaných) zrealizowanych po długim oczekiwaniu: w końcu, nareszcie, najwyższy czas (107) : *WróbŻółt* cc6; *RejJóz* B7v; *LubPs* G; Czemuż go zwodzić kiedy nieprzeştániecie? *KrowObr* 77v; proście Páná Bogá/ áby wam kiedy z wálzých otzu łufkę z iął *KrowObr* 107v (17); *RejZwierz* 52; *BibRadz* *5 (3); wie Bog będzíeli to złe z Polłki wykorzeniono kiedy *OrzRozm* I4v; Ut finis aliquando iudiciariae rei constitueretur, áby kiedy łádowne rzeczy koniec łwoy náłázły. *Mącz* 412d; *Prot* Cv; *GórnDworz* V; *HistLan* F5v; *RejZwierc* 62v (3); *WujJud* 10 (3); *ModrzBaz* 14v (2); *KochPs* 49 (5); Wiele złego czynisz/ y wiele złego poczynił: przeştán kiedy złości twey. *SkarŻyw* 251 (4); *CzechEpPORz* *; *KochJez* A3v; *KochPieś* 14; *GrabowSet* G3v (5); *LatHar* 566; ázaby im kiedy [*nequando*] dał Bog vpámíęćanie ku poznáníu prawdy *WujNT* 2.Tim 2/25; *SarnStat* 1004; *VotSzl* B 2v.

Połączenie: »w(ż)dy(ć) (a. wzdám) (...) kiedy, kiedy (...) wzdý« = *aliquando, si forte, tandem* *Modrz* (47 : 2); *RejPs* 129v (2); Choc bych łie też zanorzył wzdýć kiedy wypłynę *RejJóz* F7v (4); *MurzHist* Bv (2); *Diar* 20; *DiarDop* 106; *LubPs* T6v (3); *KrowObr* 77v (2); *LeszczRzecz* A6v; *OrzRozm* K4v (2); *BielKron* 231; *OrzQuin* C2v (2); białęłowy/ kthore były w okręćiech zoştály/ weszły w rádę/ iákoby wdy kiedy vczynić koniecz zęglowáníu themu *GórnDworz* Zv (2); *BielSat* G2v; *KuczbKat* 395; *RejZwierc* 160 (2); *ModrzBaz* 121v (3); A wy rozum/ o głupcy/ miéyćie wzdám kiedy. *KochPs* 141 (4); *SkarŻyw* A4; *CzechEp* 420; *KochJez* A4; *NiemObr* 61; *WisznTr* 9; *BielSen* 16; *PudłFr* 72; *OrzJan* 71; *WysKaz* 42; *VotSzl* B3 (2); *CiekPotrOstr*)?(3; Wzdý ná íego ćierpliwość y niewinność práwie Poyżrzy kiedy *GosłCast* 72 (2); *SzarzRyt* D4.

γ. W zdaniu zaprzeczoným życzęcým; funkcja zbliżona do partykuły podkreślájącej obawę przed realizacją; *ne quando* *Vulg, PolAnt, Mącz* (86) : *TarDuch* E3; *WróbŻółt* 7/3 (3); *HistAl* M3y; *MurzHist* O4; *MurzNT* *Matth* 5/25; *Diar* 37; *DiarDop* 107 (2); *KrowObr* 179v; Náđ corką buyną poştánów pilną łtrąż: by ćie kiedy nieprzywiodłá w połmiech nieprzyácielom *Leop Eccli* 42/11 (9); *LeszczRzecz* A2v (2); *RejZwierz* 83v; *BibRadz* *Mar* 4/12 (3); *OrzRozm* F4v; Dawid łam w łobie pomyłlił/ bych kiedy Saulowi w ręce nie wpadł *BielKron* 67v (10); *Mącz* 245d; *RejAp* 137v; nigdy łie nie ćiśń ná wyłzłze mieyłce/ by kiedy nie przyłzedł poczćiwłzy niżli thy *RejPos* 225 (6); *RejZwierc* 42 (3); *BielSpr* 14v (3); *WujJudConf* 54v; *RejPosWstaw* [41³]; *BudNT* *Act* 28/27; *ModrzBaz* 24v (2); *SkarŻyw* 114 (5); Obawiał łię też Witołđ áby go Skirgáyłó bez wiełci niełpodzianego kiedy nie zábíl *StryjKron* 482; *CzechEpPORz* **; *KochBr* 151; Day Boże tylko/ żeby wam kiedy tá wálzá [...] Wolność ná złe niewyłzłá. *GórnRozm* H3v (2); *ActReg* 101; *GrabowSet* Q4; *LatHar* 52 (5); Pátrzcíełz bráciá/ iżby nie było kiedy [*ne forte*] w ktorým was łerce złościwe *WujNT* *Hebr* 3/12 (10); *SarnStat* 1076 (2); *SkarKaz* 206a.

** *Bez wystarczájącego kontekstu, w tekłcie zdefektowaným (w obrębie zaimka nieokrełłonego) (1) :* tefz łobi(…)e kiedy kxiądz Biłkup Krákwłki ná(…)omniał/ iż Pan Bog niekiedy/ przez Ołłice ty(…) mowłł/ ktore był przed Baláám Prorokiem zákrył. *KrowObr* A2v.

** *Bez wystarczájącego kontekstu (w obrębie zaimka w ogóle) (1) :* Quando adver. temporis, Kiedy. *Mącz* 337d.

*** *Bez wystarczájącego kontekstu (3) :* Quid si, czo zacz, czo kyedyby *BartBydg* 248; Quandiu – Yako dawno, kiedy *Calep* 885b (2).

Synonimy: gdy; I. gdzie.

Cf **KI**, **KIEDAŚ**, **[KIEDBY]**, **KIEDYBY**, **KIEDYĆ**, **KIEDYKOLE**, **KIEDYKOLI**, **KIEDYKOLIKROĆ**, **KIEDYKOLWIE**, **KIEDYKOLWIEK**, **KIEDYLE**, **KIEDYŚ**, **[KIEDYŚCI]**, **KIEDYŻ**, **KIEDYŻKOLWIEK**, **NIEKIEDY**

AL, KW